

SIRKUS ØYGARD

En kvantitativ innholdsanalyse av mediedekningen av Øygard-saken i papiravisene
Verdens Gang, Dagbladet, Aftenposten, Gudbrandsdølen Dagingen og Fjuken

Masteroppgave i medievitenskap
Institutt for informasjons- og medievitenskap
Universitetet i Bergen

Christine Kvavik Skjold

Våren 2015

Forord

Det er mange som skal takkes for å ha hjulpet meg gjennom en lang og utfordrende prosess med masterskriving. Først og fremst vil jeg takke min veileder professor Helge Østbye for interessante, konstruktive og detaljerte tilbakemeldinger underveis. Ditt engasjement og innsikt i faget har vært gull verdt, og under hver veiledning har du gitt meg en stor dose motivasjon og ny tro på prosjektet. Videre vil jeg takke journalist i Fjuken, Hans Erik Kjosbakken, som tok seg tid til å samle inn og sende meg alle artiklene jeg trengte til analysen. Takk til Gudbrandsdølen Dagningen for at jeg fikk tilgang til avisarkivet deres.

Jeg vil takke mine fantastiske venninner som alltid har troen på meg og som har kommet med oppmuntrende ord når ting har følt ekstra håpløst. En spesiell takk til min beste venninne Marit som har vært der gjennom tykt og tynt de siste 21 årene, og som testet oppgavens intersubjektivitet. Og ikke minst takk til Marit, Katrine og Maria for tidenes tur til USA, det var et deilig avbrekk fra skrivingen.

Tusen takk til mamma og pappa for at dere alltid stiller opp og støtter meg i alt jeg gjør. Takk til pappa for korrekturlesing av oppgaven, og takk til mamma for at du tar deg tid til å lytte og komme med gode råd hver gang det trengs. Uten dere hadde jeg ikke vært der jeg er i dag.

Til slutt vil jeg takke min kjære Kristoffer som har vært en uvurderlig støtte gjennom ni måneder med både oppturer og nedturer. Du er en fantastisk venn, støttespiller og kjæreste, og jeg er deg evig takknemlig for at du har holdt ut med meg den siste tiden.

Igjen, tusen takk til alle som har heiet på meg det siste året, uten dere hadde det vært ganske så kjipt!

Christine Kvavik Skjold

Bergen, 14.mai 2015

Innholdsfortegnelse

1. INTRODUKSJON	6
1.1 <i>Bakgrunn - Øygard-saken</i>	7
1.2 <i>Problemstilling</i>	11
1.3 <i>Videre disponering av prosjektet</i>	11
2. TEORI – MEDIENES ANSVAR OG SKANDALISERING	12
2.1 <i>Samfunnsoppdraget – Medienes samfunnsoppgaver</i>	12
2.1.1 <i>Pressens funksjoner i samfunnet</i>	14
2.1.2 <i>Journalistenes rolle i kriminalsaker</i>	16
2.1.3 <i>Lokalmedienes samfunnsoppdrag - Lim og lupe</i>	19
2.2 <i>Skandaler i mediene</i>	20
2.2.1 <i>Skandalenes kjennetegn</i>	21
2.2.2 <i>Forskjellige typer politiske skandaler</i>	22
2.2.3 <i>Medierte skandaler - Nyhetsrapportører, fortolkere og regissører</i>	24
2.2.4 <i>Mediedrev – Mediene jager, politikerne jages</i>	25
3. METODISKE VURDERINGER	29
3.1 <i>Forskningsdesign - Kvantitativ innholdsanalyse</i>	30
3.2 <i>Avgrensning</i>	30
3.2.1 <i>Aviser – Paraplymodellen</i>	31
3.2.2 <i>Verdens Gang</i>	33
3.2.3 <i>Dagbladet</i>	33
3.2.4 <i>Aftenposten</i>	34
3.2.5 <i>Gudbrandsdølen Dagningen</i>	34
3.2.6 <i>Fjuken</i>	35
3.3 <i>Kodebok og dataregistrering</i>	35
3.3.1 <i>Valg av enhet og utvalg av enheter</i>	35
3.3.2 <i>Valg av variabler og verdier</i>	36
3.4 <i>Datainnsamling</i>	39
3.4.1 <i>Valg av data</i>	40
3.5 <i>Koding</i>	40
3.5.1 <i>Utfordringer med kodingen</i>	41

3.6 Reliabilitet og intersubjektivitetstest	42
4. HVORDAN HAR AVISENE DEKKET ØYGARD-SAKEN?	45
4.1 Omfang, sjanger og prioritering	45
4.1.1 Omfang – I hvor stor grad har avisene dekket saken?	45
4.1.2 Sjanger – Hvilken sjanger er mest fremtredende?	47
4.2 Kilder – Hvordan har avisene prioritert kildebruken?	50
4.2.1 Antall kilder – Hvor mange kommer til orde i avisene?	51
4.3 Tema – Hvem fokuserer på hva?	60
4.3.1 Hvilket tema blir det skrevet mest om?	62
4.4 Vinkling – Hvordan har Rune Øygard og jenta blitt fremstilt?	71
4.4.1 Vinkling av Rune Øygard	72
4.4.2 Vinkling av jenta	73
4.4.3 Vinkling vs. sjanger	74
4.5 Hovedfokus – Hvem fokuserer avisene på?	76
4.6 Bildebruk – I hvilken grad har avisene visualisert saken?	78
4.6.1 Hovedmotiv – Hvem er avbildet i saken?	79
4.6.2 Hvem pryder forsidene?	81
4.7 Hvordan har dekningen av Øygard-saken utviklet seg over tid?	83
4.7.1 Omfang over tid	83
4.7.2 Oppslag over tid	84
4.7.3 Hovedfokus over tid	86
4.7.4 Sjanger over tid	87
4.7.5 Prioritering over tid	88
4.7.6 Viktigste kilde over tid	89
5. AVSLUTNING – OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER	91
5.1 Avisenes oppgaver i Øygard-saken	91
5.1.1 Informasjonsfunksjonen – Bred og variert informasjon	92
5.1.2 Vaktbikkjefunksjonen – Styrket rettssikkerhet	95
5.1.3 Arenafunksjonen – Lite debatt	98
5.1.4 Fjuken – Limet i Vågåsamfunnet	99
5.2 Øygard-saken i et skandaleperspektiv	100
5.2.1 Innramming av Øygard-saken	101
5.2.2 Tendenser til mediedrev	103

5.2.3 Øygard-drama	104
5.3 Lim, samfunnsoppdrag og underholdning	105
LITTERATURLISTE	108
<i>Andre kilder</i>	111
VEDLEGG 1 - Kodebok	114
VEDLEGG 2 – Forklaring til kodebok	116

1. INTRODUKSJON

Den 19. september 2011 ble Ap-politiker og ordfører i Vågå kommune i Ottadalen, Rune Øygard, siktet for seksuell omgang med en mindreårig jente fra Sjøk kommune. Dette skulle vise seg å bli starten på en svært omfattende mediedekning av den mye omtalte og diskuterte Øygard-saken, også kalt Vågå-saken. Da mistanken mot Øygard ble kjent ble det raskt plukket opp av norske medier og saken utviklet seg til å bli en medie jakt fra start til ende. For massemediene er politiske skandaler som Øygard-saken et veldig populært og ikke minst kommersielt stoff, spesielt når saken gjelder en offentlig skikkelse. Skandaler sjokkerer og vekker oppsikt, og sjokkeeffekten blir ekstra stor når en politisk figur som Øygard har brutt med samfunnets normer og regler. Det ble kjent at Rune Øygard hadde et velutbygd kontaktnett som inkluderte regjeringsmedlemmer, næringslivstopper og kjendiser. Han ble også knyttet til daværende statsminister Jens Stoltenberg som hadde omtalt Øygard som ett av sine politiske forbilder. Med bakgrunn i Øygards politiske rolle og mektige nettverk fikk saken stor medieomtale, og både lokale, regionale og nasjonale medier hev seg på dekingen av Øygard-saken.

Øygard-saken har vært oppe i mediene gjentatte ganger og nyheten om Øygards overtramp ble spredd over hele landet. Et søk på "Rune Øygard" i nyhetsarkivet ATEKST Retriever, fra 21. september 2011 frem til dags dato (14. mai 2015), gir 2841 treff blant norske papiraviser. I perioden høsten 2011 til og med 2013, da saken var på sitt mest aktuelle, ble det skrevet totalt 2416 artikler om Øygard-saken i norske papiraviser. Dette gir ikke et eksakt tall på hvor mange artikler som har blitt skrevet om saken ettersom flere norske papiraviser ikke er representert i ATEKST Retriever, men det kan likevel gi en indikasjon på hvor omfattende mediedekningen av saken har vært. Norske medier fulgte saken tett gjennom flere år, fra den ble kjent høsten 2011 og gjennom tingretten, lagmannsretten og Høyesterett. Øygard-saken var heller ikke over med dommen i Høyesterett og på nasjonalt nivå publiseres det fremdeles i gjennomsnitt ett eller to avisoppslag i uken.

Øygard-saken har ført til debatt både i og utenfor mediene, og det har vært mye diskutert om mediedekningen av Øygard-saken har vært for omfattende. Det er denne diskusjonen som er utgangspunktet for masteroppgaven og hovedessensen vil være å undersøke hvordan pressen har dekket saken. Målet er å kartlegge dekingen av Øygard-saken og undersøke hvordan pressen har presentert en så omfattende og betent sak.

Denne oppgaven baserer seg på en kvantitativ innholdsanalyse av totalt 599 artikler fra de fem norske papiravisene Verdens Gang (VG), Dagbladet, Aftenposten, Gudbrandsdølen Dagingen (GD) og Fjuken. Avisenes dekning av saken er sett i lys av pressens samfunnsoppdrag og ulike teorier om skandaler, og prosjektet undersøker hvordan de fem avisene har presentert Øygard-saken i omfang, valg av tema, kildebruk, vinkling, fokus og bildebruk.

1.1 Bakgrunn - Øygard-saken

Rune Øygard var lokalpolitiker i Arbeiderpartiet og ble valgt som ordfører for Vågå kommune for første gang 20.oktober 1995. Han var en populær politiker og ordfører, og satt som ordfører i Vågå kommune i hele 16 år. Øygard var kjent for sitt mektige nettverk som bestod av både kjendiser og toppolitikere, og i 2009 ble han kåret til *årets kommuneprofil* av bladet Kommunal Rapport. Samme år uttalte Stoltenberg at Rune Øygard var et av hans politiske forbilder ved siden av Nelson Mandela (Krokkfjord og Nyfløt, 2012).

Samme dag som Rune Øygard ble valgt som ordfører i Vågå i 1995, kom en liten jente til verden. 14 år senere innledet de to et seksuelt kjæresteforhold. De traff hverandre for første gang høsten 2008, da Øygard var forlover i bryllupet til jentas mor og stefar (Øygards fetter). De traff hverandre igjen på et marked i Lom i 2009 hvor de utvekslet telefonnumre. Jenta ble med Øygard på møter og ulike arrangementer, og ble introdusert for blant annet Jens Stoltenberg og andre regjeringstopper. Ved siden av dette utviklet de to et hemmelig, seksuelt kjæresteforhold som varte i to år, frem til jentas mor anmeldte Øygard for seksuelt overgrep 18. september 2011 (ibid). Jenta hevdet at overgrepene hadde pågått i to år, fra september 2009 til september 2011, da hun var mellom 13 og 15 år. Det første overgrepet skal ha skjedd på Øygards hytte i høstferien 2009 og videre skal de ha funnet sted i hjemmet til Øygard i Vågå, på begge hyttene hans og på reiser til Oslo, Larvik og Molde. Øygard påstod at han hadde vært en farsfigur for jenta og han har gjennom hele saken hevdet sin uskyld (Ruud m.fl, 2012).

Øygard-saken ble først kjent på VG nett 21.september 2011. ”Ordfører siktet for seksuell omgang med mindreårig” lød overskriften. Seks dager senere ble det offentliggjort på nettsidene til Vågå kommune at den overgrepssiktede ordføreren var Rune Øygard. Dette ble en av de største sakene i massemediene i perioden 2011 - 2013 og førte til en stor dekning i alle riksmediene. Det ble mye diskutert om mediedekningen av Øygard-saken var for omfattende og belastende for involverte parter. NRK var et av mediene som tok selvkritikk for mediedekningen av saken. Ifølge kringkastingssjef i NRK Thor Gjermund Eriksen, var

Øygard-saken vanskelig å dekke. Forfatter, journalist og kringkastingsrådsmedlem Frank Rossavik uttalte at ”når vi får avstand til saken tror jeg vi kommer til å konkludere med at den er massivt overdekket” (Kampanje, 2013). Øygards forsvarer Mette Yvonne Larsen mente at mediedekningen av saken hadde vært så belastende og omfattende at Høyesterett måtte gi ham mildere straff. Hun hevdet gjennom hele rettsprosessen at det ikke var Vågå-ordføreren som var tiltalt for overgrep, men privatpersonen Rune Øygard. Larsen mente også at mediedekningen av saken hadde vært for omfattende og svært skjev. ”Begrunnelsen var at jenta var mindreårig, og dekningen hadde trekk av proteksjonisme, snarere enn realiteter” (Larsen, 2013). Statsadvokat og aktor under rettssaken, Thorbjørn Klundseter, mente derimot at Øygard brukte media aktivt for å fremme sin sak, noe jenta ikke hadde mulighet til, og argumenterte derfor for at straffen i Høyesterett burde doubles (NRK, 2013).

Øygard-saken fikk stor oppmerksomhet mye på grunn av Øygards mektige nettverk med venner og bekjente som tidligere statsråd Bjarne Håkon Hansen, kjendis-kokk Arne Brimi, kjendisfotograf Morten Krogvold og Orkla-sjef Stein Erik Hagen. Etter saken ble kjent tok det ikke lang tid før Morten Krogvold kom på banen og uttalte: ”Hvis Rune er skyldig, blir jeg første astronaut til Pluto” (Dagbladet, 1.10.2011). Det har også vært mye fokus på Øygards bånd til tidligere statsminister Jens Stoltenberg. ”Det er en trist sedelighetssak, som har fått enorm dekning fordi ordføreren tilfeldigvis kjente Stoltenberg” (Kampanje, 2013).

Etter siktelsen ble Rune Øygard sykemeldt. Han ble gjenvalgt som ordfører for femte gang i Vågå kommune i oktober 2011, til tross for at han var under etterforskning for overgrep. Dette ble møtt med sterke reaksjoner, og jentas bistandsadvokat Nina Braathen Hjortdal og opposisjonen i Vågå ba Øygard ta permisjon til saken mot ham var ferdig. På en pressekonferanse måneden etter kunngjorde Øygard at det var uaktuelt for han å komme tilbake som ordfører før saken var over. Likevel tok han ikke permisjon fra ordførervervet, men ble 80 prosent sykemeldt. I etterforskningen av saken ble det avhørt omkring 60 vitner. 29.mars 2012 tok statsadvokaten i Hedmark og Oppland ut tiltale mot ordføreren. Dagen etter søkte Øygard om permisjon fra alle ordførerverv til saken var over. 8.mai 2012 ble det kjent at Øygard av et enstemmig kommunestyre i Vågå, ble innvilget permisjon med full lønn til saken mot ham var over (Gregersen, 2011 og VG, 2012).

Rune Øygard ble kritisert for å bruke mediene til sin fordel og for å fremme sin uskyld ved å stille opp i intervjuer i både pressen og ulike kringkastingsmedier. Kort tid etter siktelsen stilte

Øygard og kona opp i lengre intervjuer i både GD og VG, hvor de snakket ut om hvordan de opplevde tiden etter siktelsen. Rune og Reidun stod også frem i intervjuer på TV2 og NRK hvor de ble filmet på parets hytte. Jentas bistandsadvokat reagerte svært sterkt på disse intervjuene og mente det var langt over grensen for hva en fornærmet skal tåle. ”Men disse intervjuene har kommet fordi han har en ekstraordinær posisjon. Sakene virket som en planlagt reklamekampanje for å bedyre hans uskyld” (Åsebø, 2012). Frank Rossavik uttalte at:

Øygard har fått flere koseintervjuer i prosessen, noe som har skapt en ubalanse i hans favør. Han har fått flere muligheter til å få fram sin versjon enn den type overgripere normalt får, for å si det mildt. Samtidig er det bra å gi siktede og dømte i straffesaker mulighet til å komme til orde (Kampanje, 2013).

Saken rullet opp i tingretten 9.oktober 2012. Retten gikk for åpne dører etter ønske fra jenta. Øygard på sin side ønsket at retten skulle gå for lukkede dører for å unngå at folk skulle fråse i detaljer. I en overgrepssak er det vanligvis offeret som ønsker lukkede dører, men slik var det ikke i Øygard-saken. En åpen rett var jentas sjanse til å bli hørt og mediedekningen av rettssaken sikret at hennes versjon kom like godt fram som Øygards. 11. september 2012 publiserte GD en artikkel hvor de ba om åpenhet i Øygard-saken. GDs redaktør Kristian Skullerud sendte en anmodning til tingretten hvor han understrekte at Øygard-saken hadde usedvanlig stor offentlig interesse og at lukkede dører kunne sende uheldige signaler.

Vi er alle opptatt av at dette er en sak som bør omfattes med størst mulig åpenhet. De involverte parter – ikke minst tiltalte, hans støttespillere og forsvarer – har i oppsiktsvekkende stor grad søkt offentligheten gjennom intervjuer, både i pressen og i etermedier (GD, 2012).

Mediedekningen av rettssaken ble svært omfattende og ble dekket av mellom 50-60 pressefolk. Rettssaken pågikk i over tre uker og 64 vitner var innkalt, deriblant mange fra Øygards nettverk. I retten måtte Øygard blant annet svare for over 50 påståtte samleier han skal ha hatt med jenta. Under rettsforhandlingene ble det stor fokus på kontakten Øygard og jenta hadde hatt på SMS og Skype. Det ble vist til en over 80 sider lang Skype-dialog mellom jenta og ordføreren fra 2010, hvor 50 av sidene ble lest opp i tingretten. Deler av samtalene på SMS og Skype ble gjengitt i mediene, noe blant annet Øygards forsvarer reagerte på. ”Skypeloggen ble lagt ut i sin helhet, noe som må antas å være en belastning også for jenta, mens man unnlot å få fram forhold som kunne trekke i retning av at det jenta sa ikke var sant” (Larsen, 2013). Skype-samtalene mellom Øygard og jenta vitnet om at de to hadde hatt et seksuelt kjæresteforhold. ”Jeg orker ikke å se på deg, og vite at jeg ikke får ta på deg”, ”Jeg sitter her naken, jeg” og ”Jeg

vil gifte meg med deg”, var noen av Øygards skype-uttalelser som ble publisert i VG dagen etter Øygard hadde innrømt ’griseprat’ med jenta på Skype. Etter at skype-loggen hadde blitt fremlagt i tingretten rådet Jens Stoltenberg (Ap) og partisekretær Raymond Johansen (Ap), Øygard til å trekke seg som ordfører. Også Oppland Arbeiderparti ga uttrykk for sin mistillit og Vågå Arbeiderparti ba Øygard om å trekke seg. Øygard uttalte at han ikke ville ta stilling til dette før dommen falt (Dagbladet, 2012).

Den 17. desember ble Øygard funnet skyldig på begge tiltalepunkter i Sør-Gudbrandsdal tingrett. Han ble dømt til fire års fengsel for overgrep mot jenta fra hun var 13 år til hun var 15 år. Han måtte også betale 150.000 kroner i oppreising til jenta. Øygard anket på stedet og trakk seg samtidig som ordfører i Vågå (Husabø, 2012). Den 22. april 2012 startet ankesaken i Eidsivating lagmannsrett på Hamar. Saken varte i fire uker og den 22. mai ble Øygard kjent skyldig i seksuell omgang med jenta fra hun var 14 år til hun var 16 år. Han ble frikjent på det mest alvorlige tiltalepunktet om seksuell omgang med jenta da hun var 13 år. Øygard ble dømt til ett år og tre måneders fengsel. Aktor Klundseter krevde at Øygard skulle få to år og seks måneders fengsel, men Øygards forsvarer ba om strafferabatt ettersom hun mente at saken hadde vært en stor psykisk belastning for den tidligere ordføreren. Etter dommen i lagmannsretten forsøkte Øygard å anke skyldspørsmålet, men Høyesterett forkastet anken. Saken kom likevel opp for Høyesterett etter at Klundseter anket straffutmålingen. Saken var oppe for Høyesterett den 19. september 2013 og syv dager senere ble det kunngjort at Øygards straff ble skjerpet til 2 år og 3 måneder, 12 måneder lenger enn straffen han fikk i lagmannsretten. Han ble også dømt til å betale jenta 120.000 kroner i erstatning (Svarstad og Torgersen, 2013).

Den 11. desember 2013 startet Øygard soningen av dommen i Ullersmo fengsel. Under rettsprosessen gjorde Øygard det klart at han ville klage saken inn til Den europeiske menneskerettighetsstolen i Strasbourg, men under soningen valgte han å trekke dette tilbake. Øygard hevder fremdeles sin uskyld og mener at han ikke har noe i fengsel å gjøre. 25. september i fjor kom det frem at Rune Øygard ikke har forsonet seg med utfallet av dommen i Høyesterett. Han har derfor engasjert advokat Jon Christian Elden som skal forsøke å få Gjenopptakelseskommisjonen til å vurdere straffesaken mot Øygard (Klungtveit og Ruud, 2014, VG, 2014).

1.2 Problemstilling

Dette masterprosjektet tar sikte på å undersøke hvordan pressen har dekket Øygard-saken. Prosjektet vil fokusere på pressens samfunnsrolle og ulike funksjoner i dekingen saken, og undersøke hvordan avisene har dekket saken i lys av ulike teorier om skandaler. For å belyse dette tar prosjektet utgangspunkt i omfanget av dekingen, avisenes prioritering og valg av sjanger, fokus, vinkling, kildebruk, tematiske aspekter og bildebruk.

Masteroppgaven tar utgangspunkt i ulike forskningsspørsmål som: Hvilke likheter og forskjeller finner man mellom de fem papiravisenes deking av saken? Hvordan har avisene rammet inn saken? Hvem rettes rapporteringen mot? Er det kun Rune Øygard som står i fokus? Er det store forskjeller på hvordan de større og mindre avisene har dekket saken? Hvilke kilder har avisene brukt? Hvilke tema har avisene fokusert på? Hvordan har avisene vinklet saken? Hvem leder an rapporteringen? Har avisenes rapportering vært preget av en flokkmentalitet? Med utgangspunkt i disse forskningsspørsmålene baserer prosjektet seg på følgende problemstilling:

- *Hvordan har papiravisene Verdens Gang, Aftenposten, Dagbladet, Gudbrandsdølen Dagingen og Fjuken dekket Øygard-saken?*

Videre har jeg utdypet hovedproblemstillingen med tre forskningsspørsmål:

- *I hvilken grad har papiravisene oppfylt sitt samfunnsoppdrag i dekingen av saken?*
- *Hvordan har papiravisene rammet inn saken med tanke på omfang, prioritering, vinkling, fokus, kildebruk, tema og bilder?*
- *På hvilke måte har papiravisene dekket saken i lys av politiske skandaler?*

1.3 Videre disponering av prosjektet

I kapittelet som følger vil de teoretiske aspektene ved masteroppgaven presenteres og utdypes. Her vil det være fokus på pressens samfunnsoppdrag og ulike teorier om skandaler. Kapittel 3 vil ta utgangspunkt i prosjektets metodiske vurderinger og valg av forskningsmateriale. I kapittel 4 vil funnene fra den kvantitative innholdsanalysen presenteres og analyseres. Avslutningsvis, i kapittel 5, vil analysen sammenfattes og ses i sammenheng med teoriene som er presentert i kapittel 2.

2. TEORI – MEDIENES ANSVAR OG SKANDALISERING

Utgangspunktet for denne masteroppgaven er mediedekningen av Øygard-saken. Etter at Rune Øygard ble siktet for seksuelle overgrep mot en mindreårig jente høsten 2011, var norske medier snare med å hive seg på rapporteringen om ordførerens overgrep. Pressen dekket saken gjennom tingrett, lagmannsrett og Høyesterett, men også utenfor retts sakene, og det hele utviklet seg til å bli en svært omfattende mediedekning. Dette kapitlet tar for seg de teoretiske aspektene som analysen av Øygard-saken baserer seg på. Teoridelen vil være todelt ettersom problemstillingen tar utgangspunkt i to forskjellige teorier. Første del av kapitlet tar for seg hvilke oppgaver mediene har i forhold til offentligheten og hvordan de bør dekke en så omfattende sak som Øygard-saken. Her vil det være fokus på *pressens samfunnsoppdrag* og hva slags funksjoner mediene har i denne sammenheng. I analysen kan det dermed undersøkes om de ulike avisene har dekket Øygard-saken i tråd med samfunnsoppdraget. I den andre delen av kapitlet er skandaler det overordnede temaet. Her presenteres ulike teorier om skandaler og mye av fokuset vil være på hvilke rolle mediene spiller når de rapporterer om skandaler. I analysen kan jeg ta for meg hvilke rolle de fem avisene har spilt under dekkningen av Øygard-saken og undersøke hvordan de har dekket saken i lys av skandaleaspektet. En drøfting av både samfunnsoppdraget og teorier om skandaler vil være nyttige inntak til å belyse Øygard-saken.

2.1 Samfunnsoppdraget – Medienes samfunnsoppgaver

Martin Eide (2011) definerer journalistikk som ”en moderne institusjon som innhenter, bearbeider og formidler informasjon som gjør krav på å være sann, og som kan være demokratisk relevant” (Martin Eide 2011, s.10). Eide hevder at det mest av alt handler om et samfunnsoppdrag hvor journalisten forsøker å leve opp til en såkalt samfunnskontrakt. Denne samfunnskontrakten er en selvpålagt avtale som fremhever journalistikken som en nøkkelinstitusjon i demokratiet. Den legger til grunn for at noe er viktigere enn noe annet og bidrar til at skillet mellom det private og det offentlige opprettholdes. Den gir pressen ansvaret for at ulike syn skal komme til orde og den beskytter enkeltmennesker og grupper mot overgrep. Den gir også pressen rett til å avsløre kritikkverdige forhold i samfunnet (Eide 2004, s.65).

Det er en vanlig oppfatning at demokratiets grunnmur er bygget opp av en opplyst, aktiv og kritisk offentlighet. Nyhetsmediene fungerer som en viktig arena for den offentlige samtalen og i Ytringsfrihetskommisjonens utredning blir mediesystemet karakterisert som en av de

viktigste institusjonene i det offentlige rom (NOU 1999:27, s.66). Gjennom statlige utredninger og innstillinger om norske medier blir pressen knyttet til viktige oppgaver for det politiske demokratiet; som samfunnsdebatt, informasjon om samfunnsproblemer og gransking av ulike typer makthavere (Allern 2001a, s.43). Ifølge Eide er ideen om en samfunnskontrakt basert på at journalistikken skal levere nyttige tjenester i samfunnet, altså at journalistikken har et samfunnsoppdrag (Eide 2011, s.19).

Helge Østbye (2009b) hevder at mediene jobber ut i fra samfunnsoppdraget, hvor de setter som mål å ”utføre viktige oppgaver i og for samfunnet” (Østbye 2009b, s.103). Samfunnsoppdraget var i utgangspunktet en begrunnelse for mediens virksomhet for å kreve bestemte privilegier som økonomiske fordeler, trykkefrihet, innsynsrett osv. Samfunnsoppdraget knyttes først og fremst til innholdet i mediene. Det er også viktig at dette medieinnholdet når ut til publikum. Ifølge Østbye er det de tre funksjonene nevnt under som utgjør kjernen av samfunnsoppdraget:

1. *Informasjonsfunksjonen*: Mediene skal spre kunnskap om viktige hendelser i samfunnet.
2. *Vaktbikkjefunksjonen*: Mediene skal fungere som en fjerde statsmakt som overvåker enkeltmennesker, grupper og mektige institusjoner.
3. *Arenafunksjonen*: Mediene skal gi plass til og aktivt medvirke til debatt om viktige aspekter i samfunnet (Østbye 2009b s. 104-105).

I norsk sammenheng er pressens samfunnsoppdrag i stor grad definert av bransjen selv, både gjennom Vær Varsom-plakaten og Redaktørplakaten. Vær Varsom-plakaten fokuserer på mange viktige medieetiske prinsipper og flere av punktene søker å sikre media integritet og uavhengighet (Schwebs og Østbye 2007, s.42). Dette er nødvendig for å sikre mediens viktige rolle som samfunnskritikere. Vær Varsom-plakaten tar for seg hvordan pressen skal forholde seg til omgivelsene, men også hvordan pressen skal virke internt. Den fokuserer på det ansvaret media og journalister har overfor privatpersoner og kilder, men også ulike oppgaver pressen selv mener å ha overfor styresmakter og ulike interessegrupper i samfunnet (Schwebs og Østbye 2007, s.43). Vær Varsom-plakaten presenterer pressens selvpålagte etiske normer og åpner med ’pressens samfunnsrolle’. ”Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati. En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i demokratiske samfunn” (Vær Varsom-plakaten VVP 2013, punkt 1.1). Pressens samfunnsrolle presiseres videre i fire punkter. Punkt 1.2 i plakaten tar for seg de tre samfunnsoppgavene definert av Østbye og sier at pressen skal ivareta ”viktige oppgaver som

informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk” (VVP 2013). I de tre følgende punktene fastslår Vær Varsom-plakaten at pressen skal verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet, og at det ikke skal gis etter for press fra de som forsøker å hindre åpen debatt, fri adgang til kilder og fri informasjonsformidling. Pressen skal også føre et kritisk søkelys på hvordan de selv utøver sin samfunnsrolle (ibid). Redaktørplakaten sier at det er redaktøren som er ansvarlig for avisens innhold og fungerer som en avtale om redaktørers uavhengighet, plikter og ansvar. Den fastslår at en redaktør skal ivareta ytringsfriheten og på best mulig måte arbeide for å tjene samfunnet. Redaktøren skal også ”fremme en saklig og fri informasjons- og opinionsformidling” (Redaktørplakaten 2004).

2.1.1 Pressens funksjoner i samfunnet

Informasjonsfunksjonen handler om å gi bred informasjon om viktige saker. Alle mennesker har rett til informasjon og dette kravet er ”nært knyttet til enkeltmenneskets demokratiske rettigheter” (Schwebs og Østbye 2007, s.242). For å skape en åpen og opplyst offentlighet må befolkningen få tilgang til viktig og fyllestgjørende informasjon. Paul Bjerke (2010) sier at samfunnet stiller forventninger til pressen og journalistikken om at de skal oppfylle samfunnsoppdraget ved å formidle vesentlig og viktig informasjon (Bjerke 2010, s.25). Det er altså mediene som har hovedrollen i informasjonsformidlingen. Østbye hevder at i et moderne samfunn er det kun mediene som kan holde offentligheten oppdatert rundt viktige samfunnsforhold. Det er viktig at mediene overvåker det som skjer, både på et lokalt og nasjonalt plan. Det er også viktig at sakene blir dekket på en mangfoldig måte og at det ikke er kun én mediebedrift som dekker de ulike sakene (Østbye 2009a). En av medienes viktigste oppgaver er å holde hele offentligheten informert om hva som skjer i samfunnet. Ifølge Allern og Pollack (2012) vil en vedvarende og aktiv presse gjøre offentligheten bedre informert, noe som fører til en styrket demokratisk debatt (Allern og Pollack 2012, s.10).

Vaktbikkjefunksjonen handler om at mediene skal kaste et kritisk blikk på og granske styresmakter, mektige enkeltmennesker og private institusjoner i samfunnet. I den allmenne nyhetsformidlingen er det mediene som i størst grad fungerer som voktere av kanalene ut til offentligheten. Gjennom vaktbikkjefunksjonen skal pressen fungere som en motmakt til andre makthavere og mediene fungerer dermed som en vaktbikkje for demokratiet og ’folkets vilje’ (Allern 1996, s.39-43, NOU 2010: 54). Vaktbikkjefunksjonen gjelder både store nasjonale avsløringssaker og den daglige uavhengige journalistikken, som for eksempel i de

enkelte kommunene. Ifølge Østbye utgjør vaktbikkjefunksjonen et kjerneområde i lys av samfunnsoppdraget og det er også en oppgave som staten anser som viktig (Østbye 2009b, s.120). Dette gjenspeiles i stortingsmeldingen om mediesituasjonen i 2001 hvor det står skrevet at ”mediene har også en funksjon i forhold til å utøve kontroll med offentlig og privat maktutøvelse i samfunnet” (St.meld.nr.57 2001, s.3) Vaktbikkjefunksjonen handler i stor grad om en undersøkende, kritisk og gravende journalistikk, og den representerer en form for journalistisk arbeid som har høy prestisje blant journalister. Til tross for at dette kan være både ubehagelig og ressurskrevende arbeid for journalister er det viktig at mediene setter av ressurser til slik form for journalistikk (Østbye 2009a, Østbye 2009b, s.120). Vaktbikkjefunksjonen ivaretar journalistikkens kritiske og uavhengige karakter, den baserer seg på et grundig kilde- og researcharbeid, og den retter seg mot saker av samfunnsmessig betydning, ikke underholdning og kuriosita (Brurås 2009, S.45). Vaktbikkjefunksjonen kan i stor grad knyttes til ideologien om pressen som ”den fjerde statsmakt”. Pressens oppgave som den fjerde statsmakt går ut på at ”pressen skal fungere som en motmakt til de tre ordinære statsmaktene: den lovgivende, den utøvende og den dømmende” (Roppen og Allern 2010, s.12).

Arenafunksjonen handler om at mediene skal fungere som en plattform som skaper debatt rundt samfunnsviktige spørsmål. Mediene skal her ta initiativ til debatt og sørge for at folk med ulike synspunkt får slippe til. Mediene spiller en så avgjørende rolle når det kommer til å skape debatt at Grunnloven har pålagt staten å drive en mediepolitikk som støtter dette. Grunnlovens §100¹ (anno 2004) sier at ”Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale”. For at både informasjonsfunksjonen og arenafunksjonen skal ivaretas hevder Østbye at det er ”viktig at mediene motvirker tendensen til at store virksomheter har aktive avdelinger for informasjon og samfunnskontakt som alltid søker å påvirke publikum gjennom mediene” (Østbye, 2009a). Gjennom arenafunksjonen er det viktig at ulike synspunkt og argumenter får komme til orde. Arenafunksjonen vil ikke bestå hvis det kun er en side av saken som blir presentert. Mediene skal lytte til sitt publikum og gi dem mulighet til å komme med tilbakemelding til ulike saker, enten det er i form av ris eller ros (ibid). Når det kommer til informasjons- og vaktbikkjefunksjonen er det mediens hovedansvar å ivareta disse. Men ved arenafunksjonen har også publikum en del av ansvaret,

¹ Tilgjengelig på: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17?q=grunnloven>

ved siden av at media skal skape rom og ressurser for aktiv debatt på viktige områder (Røsland og Østbye 2006, s.3, Østbye 2009a).

Mediene kan altså bidra til samfunnet og demokratiet på tre ulike måter gjennom samfunnsoppdraget. De kan sikre at offentligheten får tilgang til variert og viktig informasjon, de kan gi alle grupper i samfunnet muligheten til å holde seg informert og de kan sikre at alle får slippe til med sine synspunkt (Schwebs og Østbye 2007, s.242). Ifølge Johann Roppen og Sigurd Allern finnes det en rekke ulike oppfatninger av begrepet og det pågår en konstant kamp i det journalistiske feltet om hva som er det faktiske innholdet i samfunnsoppdraget. Mediene er ikke alene om å oppfylle samfunnsoppdraget, men når det kommer til medias bruk av begrepet legger de vekt på at de er ”ubundne av statleg kontroll og offentlege plikter” (Roppen og Allern 2010, s.12). Det er verdt å merke seg det er stor forskjell på pressens rett til å publisere en sak og at pressen utfører samfunnsoppdraget når de publiserer en sak (Brurås 2010, s.92). Mediene har en dobbel rolle, de er både børs og katedral. På den ene siden er avisene markedsaktører som er avhengig av å tjene penger. På den andre siden skal mediene leve opp til de demokratiske og idealistiske begrunnelsene for journalistikken. Mediene skal granske makthavere og rette søkelyset mot kritikkverdige forhold i samfunnet, de skal tjene samfunnsdebatten og forvalte ytringsfriheten. Mediene må dermed forene kommersielle interesser med ideelle oppgaver (Mathisen 2010, s.59). Ifølge Østbye hører samfunnsoppdraget i hovedsak inn under katedralperspektivet (Østbye 2009b, s.104).

2.1.2 Journalistenes rolle i kriminalsaker

Øygard-saken ligger i grenselandet mellom politikk og krim, og i lys av mediernes dekning av saken står derfor kriminaljournalistikk sentralt. ”Kriminaljournalistikk dekker alt innen stoffkategorien kriminalitet og rettstell som får spalteplass eller sendetid i media” (Røsland 2003, s.11). Ifølge Svein Brurås (2009) har kriminaljournalistikken ”på en særlig måte både gitt støtet til og vært katalysator for utviklingen av pressen etiske kodeks og det presseetiske apparatet” (Brurås 2009, s.19). Krimjournalistikken var den direkte foranledningen til at Vær Varsom-plakaten ble vedtatt i 1936. Siden den gang har kriminaljournalistikken blitt debattert og kritisert, og sjangeren har til tider nærmest ført til et moralsk raseri, både fra publikum og politikere (Brurås 2009, s.19). Krimstoffet beskyldes for å være spekulativt og pressen blir ofte kritisert for sin nærgående dekning av kriminalsaker. Pressen beskyldes for sensasjonsmakeri, grafing i private detaljer og andre menneskers ulykke, uthenging og

forhåndsdom. Men på samme tid vekker kriminalsaker stor offentlig interesse og de representerer et stoffområde som både engasjerer og selger (Brurås 2009, Røsland 2003).

På lik linje med annen journalistikk ønsker kriminaljournalistikken å spille en samfunnsrolle. "Kriminaljournalistikkens ideal er å dekke det som skjer og å være et korrektiv til de offisielle prosessene" (Røsland, Brurås og Østbye, 2006, s.186). Dette idealet kommer delvis til uttrykk i Vær Varsom-plakatens punkt 1.4 og 1.5. Dette viktige idealet hindrer likevel ikke mediene i å bruke kriminalstoff som agn for å selge avisene. I tråd med mediens rolle som den fjerde statsmakt har mediene ansvar for å blant annet kritisk overvåke domstolene, politi og påtalemyndighet. Normalt sett er forhandlingene i domstolene offentlige og det er dermed tillatt å referere fra disse (Røsland, Brurås og Østbye 2006, s.53). Hovedregelen om offentlighet er fastsatt i domstollovens §124²: "Rettsmøtene er offentlige og forhandlingene og rettsavgjørelsene kan gjengis offentlig, hvis ikke annet er bestemt i lov eller av retten i medhold av lov". I et rundskriv fra G-22/01³ fra Justis- og politidepartementet presenteres prinsippets betydning slik: "Offentlighetsprinsippet sikrer allmennheten innsyn i rettspleien. Dette gir mulighet til kontroll og kritikk, i tillegg til at det gir kunnskap om rettsvesenet og rettsregler". Formuleringene i rundskrivet faller sammen med den legitimeringen som mediene foretar av sin rettsdekning. Her er det snakk om mediens funksjon som den fjerde statsmakt, vaktbikkjefunksjonen, hvor statsmaktens tredeling (inkludert domstolen) må følges opp i like stor grad (Røsland, Brurås og Østbye 2006, s.84-85).

Kriminaljournalistikken kan fungere som en ekstra garanti for rettstryggheten. Pressen ser det som sin rett å overvåke og formidle informasjon om kriminalitet og rettsvesenet. Ved å fortelle om og advare mot kriminalitet mener pressen at de tjener publikum. Kriminaljournalistene er på oppdrag for vanlige folk, mot de kriminelle (Røsland 2003, S.102). Man kan hevde at retts- og kriminaljournalistikken er viktig fordi den markerer samfunnets normer, regler og lover. Når mediene er til stede under rettssaker sikrer de at offentligheten holdes informert samtidig som de er med på å sikre rettssikkerheten for de involverte partene i sakene. I rettssaker som går bak lukkede dører er det lettere for myndigheten å manipulere samfunnet via rettssystemet. Avviklingen av partipressen har ført

² Tilgjengelig på: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1915-08-13-5/KAPITTEL_9

³ Tilgjengelig på: <https://www.regjeringen.no/nb/dokument/dep/jd/rundskriv/2001/rundskriv-g-2201/3/id279123/>

til at det er mindre viktig å tjene politiske synspunkt og mer viktig å tjene publikum. Ifølge kriminaljournalistene som jobber i de største populærmediene har de ikke bare en rett til å publisere kriminalsaker, de har også en plikt til det. Allmenheten har rett til informasjon og krav på å vite om det som skjer i samfunnet, også de negative sakene (Røsland 2003, s.100). Dette gjenspeiles i punkt 1.4 i Vær Varsom-plakaten: ”Pressen har rett til å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold” (VVP 2013).

Kriminaljournalistikken handler om pressens forhold til samfunnet og enkeltpersoner, og om pressen selv. I dag blir krimsaker prioritert i mange toneangivende nyhetsmedier. Mediene anser krimsaker som viktig, både når det kommer til sjangerens kommersielle potensial og konkurranser om publikumsandeler, og i forhold til pressens ideelle selvforståelse og oppfatning av sitt samfunnsoppdrag (Brurås 2009, s.19). Krimstoff har alltid vært en del av journalistikken og i historisk sammenheng har kriminaljournalistikken i første omgang fungert som et satsingsområde for populærpressen. Kriminaljournalistikken er preget av populærjournalistiske former og i populærmedia representerer krimsakene en særegen blanding av litterært featurestoff og den klassiske nyhetsfortellingen. Krimsakene har blitt presentert sammen med en miks av stoff som omhandler kuriosa, kjendiser og katastrofer, og har blitt fremstilt i tråd med underholdningsavisenes tradisjoner og rutiner for presentasjon, vinkling og redigering. Ifølge Brurås har oppmerksomheten rettet seg mot den kriminelle hendelsens melodramatiske potensial. Melodramaet er en sjanger som er preget av enkle persontegninger, brå omskiftninger og overraskelser. Denne sjangeren vil bli ytterligere presentert senere i kapitlet. Brurås hevder at tilnærmingen til krim som underholdning og melodrama aldri har blitt gjennomført fullt ut. Dette er på grunn av at pressens ideelle samfunnsoppdrag har hatt en betydelig innflytelse på deknningen av krimsakene (Brurås 2009, s.60 og Røsland, Brurås og Østbye 2006, s.48).

I deknningen av omfattende kriminalsaker kan det fort oppstå forhåndsdomming. Å unngå forhåndsdom er et krav som settes høyt i norsk presseetikk. Pressen ønsker å respektere at det er domstolen som avgjør skyldspørsmålet. Vitneførsel, bevisføring og prosedyre skal derfor finne sted i rettssalen, ikke i mediene på forhånd. ”Det skal skje under betryggende vilkår med mulighet for utspørring og kontradiksjon fra den annen part, og ikke som en del av en kommersiell og sensasjonsjagene kriminaljournalistikk” (Røsland, Brurås og Østbye 2006, s.113). Det er viktig at retten er mest mulig åpen og upåvirkelig, og minst mulig forutinntatt når rettssaken starter. ”Inntil det foreligger rettskraftig dom, skal enhver anses som uskyldig,

og ikke omtales på en måte som impliserer skyld” (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.177). Det er uheldig hvis medieoppslagene har ført til at retten har gjort seg opp en mening om et vitne i forkant av rettssaken. Det kan føre til at retten blir forutinntatt. Til tross for at pressen ønsker å respektere dette blir den likevel stadig kritisert for å forhåndsdomme (ibid). ”I deknningen av en omfattende kriminalsak er det ikke til å unngå at det formidles påstander og fakta som kan indikere at siktede og tiltalte kan være skyldig” (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.180). I slike saker er det nødvendig å ta for seg ulike deler fra etterforskningen, vitneutsagn og liknende til tross for at disse går i siktedes disfavør. Lars Arve Røssland, Svein Brurås og Helge Østbye sier at pressen ikke må la frykten for forhåndsdomming hindre dem i å formidle fakta, presentere bevis i saken eller sitere sentrale aktører i saken (ibid).

2.1.3 Lokalmedienes samfunnsoppdrag - Lim og lupe

Ifølge Birgit Røe Mathisen (2010) representerer lokalmediene den viktigste, men også den undervurderte ryggstøtten i det norske mediesamfunnet. ”Lokalmediene er viktig for lokaldemokratiet, og for identitet og tilhørighet” (Mathisen 2010, s.13). Leserne har et nært og tett forhold til lokalavisene og denne typen aviser betyr noe helt annet for leserne enn riksavisene (ibid). Dette er fordi lokalavisene har en sterkere betydning for identitet og tilhørighet enn riksavisene. Lokalavisen er preget av en sterk symbolverdi og fungerer som et møtested for lokalsamfunnet hvor innbyggerne får tilgang til informasjon og opplysning. Den skaper følelsen av trygghet og fellesskap, hvor innbyggerne får muligheten til å identifisere seg med og oppleve å være en del av en større sammenheng. Lokalavisen binder folk sammen ved at innbyggerne får tilgang til de samme nyhetene og begivenhetene, noe som gir dem en felles referanseramme (Mathisen 2010, s.29-32). Lokalavisen fungerer på mange måter som en aktør i lokalsamfunnet. Gjennom saker som blir publisert setter lokalavisene dagsorden og påvirker hvilke saker lokalsamfunnets innbyggere er opptatt av og mener noe om (Mathisen 2010, s.45).

Lokalpressen blir ofte kritisert for å være snill, patriotisk og tannløs, og det reises spørsmål om lokalavisene er for forsiktige og redde for å trække folk på tærne (Erdal 2010, s.176, Mathisen 2010, s.34). Lokalavisene treffer på en del særegne dilemma når det kommer til den journalistiske yrkesrollen og hvilke roller journalistikken skal fylle. ”Lim og lupe” er slagordet til Landslaget for lokalaviser (LLA), og her vektlegges det at lokalavisene skal fungere som både lim og lupe i lokalsamfunnet. I lys av slagordet kan vi trekke inn lokalavisenes såkalte dobbeltrolle som gjør det vanskelig for lokalavisene å balansere mellom

lokalpatriotisme og kritisk journalistikk. ”Denne dobbeltrolla er ein grunnleggande føresetnad for korleis lokale medium løyser sitt samfunnsoppdrag” (Erdal 2010, s.173). På den ene siden skal lokalavisene fungere som limet som binder innbyggerne i lokalsamfunnet sammen, og som støtter opp under innbyggernes identitet og tilhørighet med lokalsamfunnet. På den andre siden skal lokalavisene opprettholde den kritiske rollen i lokalsamfunnet og granske samfunnet gjennom en kritisk lupe (Mathisen 2010, s.36-37). For lokalavisene oppstår det en dragkamp mellom lokalpatriotismen og kritisk journalistikk. Eller mellom det å dekke nyhetene i lokalmiljøet på en kritisk måte og på samme tid skape positiv entusiasme for lokalmiljøet (Erdal 2010, s.183).

Lokalavisene blir møtt med andre forventninger enn riksavisene. Både kilder og lokalsamfunnet forventer at lokalavisene skal fungere som ”noe mer og annet enn en kritisk gransker” (Mathisen 2010, s.72). Hvis en sak blir oppfattet som negativ omtale av en av deres egne kan journalisten bli møtt med negative reaksjoner i lokalsamfunnet. Det blir ofte stilt sterke kollektive forventninger om at lokalavisene skal bidra positivt til å styrke lokalsamfunnet. Slike forventninger vil til en viss grad kollidere med forestillingen om det kritiske samfunnsoppdraget og den fjerde statsmakt (Mathisen 2010, s.72-75). I lys av en sak som for eksempel Øygard-saken vil det oppstå en vanskelig situasjon for lokalavisene når de skal dekke en så vond og splittende sak i deres eget nærmiljø. Å være journalist i en lokalavis kan være både utfordrende og tøft, og nærheten til lokalsamfunnet kan gjøre det vanskelig for journalisten å distansere seg helt. Journalist Leif Steinholt mener at kjerneutfordringen for en lokalavis er å være lokal patriot, men samtidig ikke være blind for de negative sidene i lokalsamfunnet (Mathisen 2010, s.137).

2.2 Skandaler i mediene

Ordet skandale blir i *Bokmålsordboka* definert som noe som vekker forargelse eller pinlig oppsikt. ”Den som skandaliseres, vekker forargelse – og går bokstavelig talt i fellen” (Allern og Pollack 2009, s.10). Skandaler opptrer i ulike deler av samfunnet og det finnes forskjellige typer skandaler som politiske skandaler, kongelige skandaler, økonomiske skandaler, sexskandaler og religiøse skandaler m.fl. Skandaler er ikke noe nytt fenomen. Skandaler av ulik natur har fulgt oss opp gjennom historien, og politiske skandaler som er utgangspunktet for dette masterprosjektet opptrer støtt og stadig i mediene. En skandale blir politisk når den involverer aktører med innflytelse på det politiske feltet, og det er dette feltet som ligger til grunn for selve skandalen (Thompson 2000, s. 96). I dag er skandaler et vanlig fenomen i det

medierte politiske livet i Norden og i 2011 viste et forskningsprosjekt at det har foregått en tredobling av politiske skandaler i Norden siden 1980-tallet (Jensen, 2011). Spesielt fra dette tiåret og utover havnet saker om politikernes privatliv i større grad på avisenes forsider (Midtbø 2007, s.95). Skandaler kan foregå rundt poliske spørsmål og aktiviteter. Men de handler som oftest om politiske eller moralske handlinger hos politiske aktører, både deres roller som politiske ledere og som privatpersoner (Allern m.fl 2012, s. 30-31). Innenfor journalistikken og tabloidlivet oppfyller en skandale drømmen om å skape det ”alle snakker om”. Skandaler både fasinerer og sjokkerer. De har stor underholdningsverdi og når derfor ut til et stort publikum. De griper folks nysgjerrighet, samtidig som de kan gjøre folk rasende. Ifølge Sigurd Allern og Esther Pollack fungerer nyhetsmediene som skandalenes markeds plass på to måter. På den ene siden vekker mediene publikums interesse når de rapporterer om skandaløse avsløringer. På den andre siden bidrar mediene til skandaler og fungerer som en arena hvor informasjon lekkes og hvor det blir tilbudt ”fortellinger som kan drive skandalen videre” (Allern og Pollack 2009, s.193).

2.2.1 Skandalenes kjennetegn

Sosiolog John B. Thompson (2000) definerer skandaler som ”handling eller hendelser som involverer bestemte former for overtramp som blir kjent for andre og som er seriøse nok til at de framprovoserer en offentlig reaksjon” (Thompson 2000, s.13). Thompson har definert fem karakteristiske trekk ved skandaler:

1. Skandaler oppstår ved brudd på bestemte normer, verdier og moralske koder. De sosiale normene som brytes må representere gjennomgående moralske holdninger i samfunnet. Det er *oppfatningen* av overtrampet, og ikke selve overtrampet, som definerer det skandaløse.
2. Skandaler involverer en form for hemmelighold, men for at den skal oppstå må normbruddet være kjent for flere enn de involverte partene. En skandale kan altså ikke eksistere så lenge det kun er to personer som kjenner til normbruddet, og oppstår først når den blir offentlig kjent.
3. Det er ikke nok at det kun er utenforstående som kjenner til det som har skjedd, de må også la seg berøre og sjokkere over normbruddet.
4. Det må finnes personer som er villig til å kritisere og fordømme normbruddet i offentligheten. En skandale oppstår ved at media fremprovoserer en offentlig, kritisk reaksjon. Når en skandale blir skapt av media er journalistene avhengige av kontakt med synlige kilder og samtidig framprovosere reaksjoner fra dem.

5. Avsløringen og fordømmelsen av normbruddet truer den involvertes rykte og omdømme, og kan i verste fall føre til ødeleggelse av hans eller hennes politiske kapital og innflytelse. Det stilles ofte krav om at den rammede må ta konsekvenser for sine handlinger og tre av. Dette er et typisk trekk ved politiske skandaler (Allern og Pollack 2012, Thompson 2000).

Et annet karakteristisk trekk ved politiske skandaler er at de er preget av stor uvisshet og intens spenning. Dette er en av grunnene til at skandaler er av stor interesse for publikum. Utfallet av skandalen er ukjent og det store spørsmålet er om den rammede politikeren må tre av eller ikke (Allern og Pollack 2012, Midtbø 2007, Thompson 2000). De fleste politiske skandalene i dagens liberale demokratier er ifølge Thompson medierte politiske skandaler. De oppstår når det politiske feltet overlapper med mediene. Selv om en skandale i utgangspunktet vokser frem som en lokal politisk skandale er det vanskelig holde den på et lokalt plan. Det er stor sannsynlighet for at skandalen blir plukket opp av mediene som gjør den om til en skandale som utfolder seg på et større politisk felt (Thompson 2000, s.103).

Det er ingen tvil om at Øygard-saken oppfylder Thompsons kriterier. Skandalen oppstod når Rune Øygard, Ap-ordfører i Vågå, ble beskyldt for å ha hatt et seksuelt forhold til en mindreårig jente. Saken spredte seg raskt mellom norske medier og skapte sterke reaksjoner blant publikum. Det tok ikke lang tid før både lokale og nasjonale Ap-politikere kom på banen og rådet Øygard til å ta permisjon eller å tre av som politiker. Utfallet av saken kom 15 måneder senere, da Øygard ble dømt i tingretten⁴.

2.2.2 Forskjellige typer politiske skandaler

Statsviter Tor Midtbø (2007) skiller mellom to typer politiske skandaler: politikkskandaler og politikerskandaler. En politikkskandale oppstår når en politiker må stå ansvarlig for feiltrinn som kan forekomme under utøvelsen av offentlig politikk. Til tross for at feiltrinnet kan ha oppstått på lavere administrative eller politiske nivå er det likevel politikere i lederstillinger som må stå til ansvar. Øygard-saken er et eksempel på en politikerskandale som oppstår når ”personlige feil der konkrete overtramp kan knyttes direkte til konkrete politikere” (Midtbø 2007, s.19). Slike overtramp oppstår stort sett utenfor politikken og her er det like stort fokus på privatpersonen som på politikeren som har tabbet seg ut. Politikere havner i større grad

⁴ Saken endte ikke her, men fortsatte i både lagmannsretten og Høyesterett, hvor Øygard til slutt ble dømt til fengsel i 2 år og 3 måneder. Saken er fremdeles oppe i mediene med jevne mellomrom.

enn tidligere i ”medienes søkelys for overtramp de har begått som privatpersoner” (Midtbø 2007, s.19). Dette kommer av at skillet mellom det offentlige og det private liv har blitt mer utydlig. Politikerne lever av publisitet og stadig flere av dem har blitt kjendiser. Politikerskandaler kan også brukes politisk ved at aviser med en annen politisk forankring bruker skandalen til å skade det partiet den skandaliserte politikeren tilhører (ibid). Medierte politiske skandaler fremstår i de fleste land og sammenhenger som politikerskandaler, en kategori som har et mer personorientert fokus. Personlige skandaler har en sterk tabloid effekt og er en mer salgbar nyhetssak fremfor mer komplekse og kompliserte avsløringer. Mediene bruker personifisering i sin nyhetsformidling fordi den innebærer en forenkling som når ut til et større publikum og fordi den gjør det mulig for publikum å identifisere seg med andre mennesker. Den kommersielle populærjournalistikken har ”en tendens til å redusere virkeligheten til det som lar seg personifisere og dramatisere” (Allern og Pollack 2009, s.194).

Skandaler handler ifølge Thompson om kampen om symbolsk makt hvor den involvertes tillit og rykte står på spill. Han skiller mellom tre typer politiske skandaler; økonomiske skandaler, maktskandaler og sexskandaler. Økonomiske skandaler involverer misbruk av økonomisk makt, som for eksempel pengesnusk og korrupsjon. Maktskandaler oppstår når regler og prosedyrer brytes under utøvelsen av politisk makt. Mens selve maktutøvelsen er lukket og kun tilgjengelig for en liten og eksklusiv elite, er reglene og prosedyrene både åpne og kjente. Skandalene oppstår når reglene og maktutøvelsen kommer i konflikt med hverandre, eller sagt med andre ord, når det lukkede åpnes opp. Sexskandaler oppstår når seksuelle normer overtredes (Midtbø 2007). Det største kjennetegnet ved sexskandaler er at de involverer offentliggjøring av aktivitet hos politiske aktører som overskrider gjeldende normer og regler for utøvelsen av seksuelle handlinger (Thompson 2000, s.120-121). Øygard-saken handler om en voksen mann og ordfører som har forgrepet seg på en mindreårig jente og kan derfor karakteriseres som en sexskandale.

I tillegg er det her snakk om et kjønnslig forhold mellom en eldre mann og en ung jente. Dette representerer en form for overgrep som det har vært interesse for nærmest til alle tider – modne menns fascinasjon for unge jenter (Kristiansen, 2012).

Sexskandaler har blitt et internasjonalt fenomen og har vokst frem som et resultat av en privatisering og personifisering av politikken, både på et nasjonalt og et internasjonalt plan.

”Før rapporterte journalistene om det som foregikk på den offisielle scenen, nå er de mer interessert i hva som skjer bak i de mørke kulissene” (Midtbø 2007, s.43). Sexskandaler er personfokuserte og er av høy moralsk karakter. De involverer både offentliggjøring og påstander om politikernes privatliv og kan involvere seksuelle lovbrudd som for eksempel sex med prostituerte eller mindreårige. Det er viktig å merke seg at mange sexskandaler ikke involverer slike former for lovbrudd. Normene som overskrides trenger ikke være bundet av loven og de trenger heller ikke å bli delt av folk flest. Men overtrampet må oppfattes som usømmelig form for handling og bli møtt med allmenn misnøye (Thompson 2000, s.120-121). I krimsammenheng har sexrelaterte saker ”alt som skal til for å oppfylle myten og stereotypien om det spekulative rundt den kriminaljournalistiske satsingen i populærmedia” (Røsland 2003, s.92). Samtidig som sexrelatert kriminalitet oppfyller stereotypiene og klisjéene, utgjør det også et saksområde som er viktig å kaste lys over (ibid).

2.2.3 Medierte skandaler - Nyhetsrapportører, fortolkere og regissører

Mediering står sentralt i Thompsons teori om skandaler. Politiske skandaler er ikke noe kun media rapporterer om, skandaler er også” [...] konstituert av medierte former for kommunikasjon” (Thompson 1997, s.49 i Allern og Pollack 2009, s.9). Skandaler har blitt utbredt både i det sosiale og det politiske liv, og det er liten sannsynlighet for at medierte politiske skandaler vil forsvinne med det første (Thompson 2000, s.13). Nyheter består ikke bare av det som faktisk skjer, men også av hendelser som anses som nyhetsverdige og som kan tolkes, rammes inn og rapporteres. Anders Todal Jenssen og Torill Aalberg (2007) hevder at vi har sett en gradvis økning i mediernes makt hvor regjeringers, partiers og politikeres skjebne ikke bare avgjøres *i* mediene, ”men også i stor grad *av* mediene” (Jenssen og Aalberg 2007, s.7). For at skandaler skal bli kjent forutsettes det en mediering av skandalene. Gjennom en slik mediering rammer journalistene inn skandalene slik de ønsker og deltar aktivt i å konstruere politiske skandaler, noe som fører til at massemediene bidrar til å gjøre skandaler til medierte skandaler. Journalistene spiller ikke bare en rolle som nyhetsrapportører, men også fortolkere av skandaler, og til en varierende grad regissør av skandalene (Allern og Pollack 2009, s.3).

Det kan diskuteres om medierte skandaler utgjør et stort bidrag til den medierte offentlige sfæren i det moderne samfunn. Skandaler er ifølge Allern og Pollack viktig for at journalister skal kunne identifisere seg som den fjerde statsmakt hvor de holder øye med de som utøver stor politisk, økonomisk og kulturell makt i samfunnet (Allern og Pollack 2009, s.203-204).

Sett i lys av vaktbikkjefunksjonen har mediene en viktig oppgave om å overvåke samfunnets mektige personer og institusjoner, og å avdekke omstendighetene rundt en politisk skandale står derfor sterkt i journalistikkens ideologi.

En viktig side ved politiske skandaler og mediedrev er at de forener mediebedriftenes markedsorientering med journalistikkens behov for profesjonell selvlegitimering. Selv den minste avsløring blir en bekreftelse på journalistikkens evne og vilje til å granske makten og de mektige (Allern og Pollack 2009, s. 203).

Medienes rolle i politiske skandaler kan minne om en utenomrettslig domstol hvor den skyldige blir etterforsket, anklaget og dømt. Allern og Pollack hevder at dagens medier har overtatt kirkens rolle om å evaluere syndig oppførsel, hvor de enten utøver straff eller tilgivelse. Å avsløre og lansere en politisk skandale blir sett på som et journalistisk scoop, men det er også en strategisk, markedsrelatert investering som vekker interesse hos offentligheten (Allern og Pollack 2012, s.19).

2.2.4 Mediedrev – Mediene jager, politikerne jages

Midtbø hevder at mediene "[...] kaster seg over politiske skandaler med stadig større fryd og stadig færre hemninger" (Midtbø 2007, s.12). Så fort et normbrudd avsløres, utløses "en prosess av kritikk og motkritikk, anklager og unnskyldninger, fordømmelse og sympati" (Midtbø 2007, s.55). Ifølge Midtbø defineres politiske skandaler av denne prosessen, fremfor normbruddet selv. I lys av politiske skandaler blir journalister ofte kalt for et jaktlag eller en ulveflokk som er sulten på blod. Her er det en klar rollefordeling hvor mediene jager og politikerne jages. I tråd med dette oppstår et såkalt mediedrev. Begrepet stammer fra jaktens verden, hvor selvet drevet handler om at viltet blir sporet opp av mennesker og hunder, som driver viltet mot jegeren. Allern og Pollack (2009) definerer mediedrevet slik:

1. Et mediedrev beskrives som en omfattende og kritisk rapportering som retter seg mot personer, institusjoner eller organisasjoner,
2. med personfokuserte anklager om normbrudd som karakteriseres som en skandale,
3. hvor flere dominerende nyhetsmedier og redaksjoner tar del over en viss periode,
4. med samme hovedvinkling, perspektiv og dramaturgi, og
5. hvor utfallet og konsekvensene er uviss (Allern og Pollack 2009, s.11).

Mediedrevet består av tre elementer; en sterk og omfattende intensitet, hurtig spredning mellom mediene og en føljetongpreget fremstillingsmåte. En føljetong er "[...] en historie

som er lenket sammen over tid, og hvor tema og hovedrolleinnhavere forblir uendret” (Mitdbø 2007, s.62). Når en skandale fører til et mediedrev er det vanskelig for de ulike nyhetsredaksjonene å ikke følge de samme prioriteringene. Å følge flokken er lettere enn å skulle følge opp saken på egen hånd (Allern og Pollack 2012, s.22-23). Et mediedrev kan deles inn i ulike kapitler som utgjør en medieføljetong og utfallene av føljetongene er uvisse. Et konkret eksempel på føljetonger er bruk av vignetter som ”*Dagbladet avslører*” og ”*Øygard-saken, ”ordfører-sjokket*” osv. Gjennom medieføljetonger skapes det en gjenkjennelseeffekt som bidrar til å bevare oppmerksomheten rundt saken. Store skandaler er medieføljetonger, små skandaler er det ikke (Mitdbø 2007, s.62-63). Mediedrevet byr på moralske og politiske problemer ved at rammene kan bli så innsnevret at kun noen få, utvalgte biter av virkeligheten får plass. ”Ved et mediedrev blir perspektivet enøyd, kildebruken ensidig og den moralske fortelling redusert til et forenklet, moraliserende oppgjør mellom godt og ondt” (Allern og Pollack 2009, s. 203).

I mediedrevet kommer angrepene i et stort tempo og omfang. Skandalen vokser i takt med nye avsløringer og etter hvert blir disse for mange, angriperne blir for tallrike og fordømmelsen for stor. Et intenst mediedrev er ofte preget av store overdrivelser. Rapporteringen av skandalen ligner på et sensasjonsorientert melodrama med stereotypiserte og forenklerende personbeskrivelser. På samme tid er rapporteringen fokusert mot offentlighetens moralisme og sentimentalitet. Mediedrevet fører til en utvisking av skillet mellom det offentlige og det private, og det moralsk betenkelige og det straffbare. Det beveger seg stort sett i bølger som ”drives frem enten av nye avsløringer eller av ulike mediebegivenheter. (Mitdbø 2007, s.58-59). Men ifølge en norsk undersøkelse beveger ikke mediedekningen av politiske skandaler seg kun i bølger over tid, stort sett viser det seg at bunnene og toppene for en avis er de samme som for de andre avisene. Dette fører til at mediene blir preget av en flokkmentalitet. Til tross for at mediene opptrer i flokk må de likevel gi sakene sine en egen vri. Omfanget av et mediedrev blir ikke kun reflektert av antall deltakende journalister, men også av antall journalistiske vinklinger. Skandalen er et faktum først når de seriøse mediene slutter seg til de mer tabloide mediene. Selve overtrampet utgjør kun en liten og gjerne mindre viktig del av skandaler. Skandalens omfang avgjøres i største grad av reaksjonene på overtrampet, både gjennom kritikk fra andre politikere og gjennom hvordan overtrampet kommer til uttrykk under mediedrevet (Mitdbø 2007).

2.2.5 Mediene skaper mening gjennom tolkningsrammer

Når man snakker om medierte politiske skandaler kommer man ikke utenom teorien om såkalte tolkningsrammer, også kalt framing⁵. Teorien om framing tar for seg hvordan saker som presenteres i nyhetsartikler påvirker publikums forståelse av innholdet (Scheufele og Tewksbury 2006, s.11). Midtbø sier at nyheter blir presentert innenfor bestemte tolkningsrammer som er med på å avgjøre hvordan informasjon velges ut, hvordan den presenteres og neglisjeres (Midtbø 2007, s.92). Når nyheter rammes inn vil det være bestemte aspekter som fremheves mens andre aspekter nedprioriteres eller droppes. ”Rammen skaper mening, den gjør nyheten mer meningsfull for publikum” (Bjerke, Øvrebø og Brurås 2012, s.25). Ifølge Midtbø vil ikke mediernes makt i politiske skandaler bare komme til uttrykk i hvilke overtramp som omtales, men også i selve måten overtrampene omtales på (Midtbø 2007, s.92). Mediernes framstilling av politiske skandaler gir ”aldri en direkte avspeiling av et aktuelt aspekt ved samfunnet, men deres konstruerte bilde av det” (Waldahl 2009, s.139).

Når en skandale rammes inn blir det tatt redaksjonelle valg om hvilke journalistisk vinkel som skal brukes, hvilke fakta som skal vises fram, hvordan normbruddet skal framstilles, hvilke kilder som skal prioriteres, hva slags bilder som skal brukes for å visualisere skandalen og hvor store proporsjoner saken skal få (Tewksbury og Scheufele 2009, s.19). Mediernes tolkningsrammer handler i det store og hele om valg av perspektiv og ståsted. Når en sak har en tydelig ramme vil den aktuelle rammen utgjøre hovedvinklingen i sakens tittel og ingress. Dette fører til at denne rammen eller aspektet framstår som sakens viktigste budskap til publikum (Waldahl 2009, s.146). Tolkningsrammer et av de sterkeste journalistiske virkemidlene. Ved å velge en bestemt tolkningsramme, både avgrenser og definerer journalistene et tema for publikumet sitt (Jenssen 2007, s.17). Toril Aalberg og Tove Brekken bygger på Robert Entman (1993) når de skiller mellom de to mest dominerende tolkningsrammene, den tematiske rammen og den episodiske rammen, som begge har bidratt til et økt antall vinklinger hos journalistene. Den tematiske rammen fokuserer på de allmenne og abstrakte aspektene ved en sak, og gir publikum en generell og sammenhengende forståelse for saken. Den episodiske rammen har fokus på egenskaper og enkelthendelser som kan knyttes til bestemte personer og hendelser (Entman 1993 i Aalberg og Brekken 2007, s.179).

⁵ Det er viktig å merke seg at teorien om framing ikke kun er forbeholdt skandaler.

2.2.6 Skandalenes melodrama

Melodrama er en sjanger i teater og film, og brukes ofte om litteratur som er preget av sterke eller overdrevne virkemidler. Melodramaet har blitt definert som overdrivelsens språk og preges ofte av svart/hvitt-motsetninger (Skei, 2009). Melodramaet kan karakteriseres ved bruk av to stikkord, sensasjonalisme og personifisering (Røssland 2003, s.79). Journalister tar ofte i bruk dramatiske metaforer for å beskrive skandaler. Eksempler på dette er ”Politikeren er hardt rammet av ny informasjon”, ”Skandalen har eksplodert i media”, ”Partiet er rystet over avsløringene”, osv. (Allern og Pollack 2012, s.52). Medieforskere hevder at det kan trekkes en parallell mellom moderne nyhetsdramaturgi og det klassiske melodramaet (Schwebs og Østbye 2007, s.138). Ifølge Allern og Pollack ligner politikerskandalene mye på ”[...] melodramaets lett fortolkbare virkelighet” (Allern og Pollack 2009, s.8). Pressen vet hvordan de kan gripe publikums oppmerksomhet gjennom bruk av en dramatisk tilnærming og ulike narrative teknikker. Dramaturgien i slik journalistikk baserer seg ofte på det klassiske melodramaet som presenterer en verden styrt av moralske og emosjonelle verdier og krefter. Det klassiske melodramaet spiller på publikums følelser og her står verdier på spill. Det er fokus på sterke følelser, hat og kjærlighet, dramatiske hendelser og uløste gåter. Melodramaet kjennetegnes av en kamp mellom motsatte krefter; det gode mot det onde, den skyldige mot den uskyldige, den rike mot den fattige, rammer som stammer fra eventyr, sagn og myter (Allern og Pollack 2012, s.181).

Thompson hevder at politiske skandaler ofte iscenesettes som et drama hvor den politiske kjeltringen bryter med de normer og moralske prinsipper som resten av samfunnet respekterer og opprettholder (Thompson 2000 i Jenssen og Fladmoe 2012, s.51). I politiske skandaler fremheves det moralske sviket og gjennom dette minnes publikum om hva som blir ansett som moralsk riktig. Her er det bruddet mellom liv og lærdom, og løgn og moralsk svik som står i fokus. Den politiske kjeltringens personlige moral blir fremhevet, og vedkommende må holdes ansvarlig og ta i mot straffen han/hun fortjener (Allern og Pollack 2012, s.181). Journalistene fremstår i denne sammenheng som moralens voktere i det moderne samfunn (Jenssen og 2009, s.29).

3. METODISKE VURDERINGER

Øygard-saken var svært omfattende og ble dekket av flere aviser over en lengre periode. For å få en oversikt over denne dekningen og i tråd med masteroppgavens problemstillingen har jeg valgt å ta i bruk en *kvantitativ innholdsanalyse* for å undersøke hvordan Verdens Gang, Dagbladet, Aftenposten, Gudbrandsdølen Dagingen og Fjuken har dekket Øygard-saken. I dette kapittelet vil jeg redegjøre for innsamlingen av empiri til prosjektet. Her vil jeg ta for meg og begrunne valg av metode, og presentere de metodiske vurderingene som er lagt til grunn for analysen.

Mediedekningen av Øygard-saken kan undersøkes fra ulike innfallsvinkler og perspektiv. Man kan for eksempel utføre kvalitative intervju med journalister og redaktører som har dekket saken. På denne måten kan man ta for seg hvilke vurderinger som ble gjort før artiklene ble publisert og samtidig undersøke journalistenes holdninger til saken. Man kan også utføre en kvalitativ tekstanalyse som tar for seg et bestemt antall artikler fra Øygard-saken. Her kan man gå i dybden og forsøke å finne de skjulte og underliggende meningene i artiklene, framfor å ta for seg det overliggende, umiddelbare innholdet. Man kan også ta for seg publikumssiden av saken og gjennom kvalitative intervjuer undersøke deres oppfatning av mediedekningen av saken.

I dette prosjektet er målet å ta for seg VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjukens dekning av Øygard-saken. Grunnen til at jeg har valgt å bruke en kvantitativ innholdsanalyse er fordi jeg ønsker å få et helhetlig bilde av hvordan og i hvilken grad de fem avisene har dekket saken. Øygard-saken førte til en svært omfattende mediedekning og saken gikk over en lengre periode fra den ble kjent i september 2011 og frem til perioden etter Rune Øygard ble dømt i Høyesterett september 2013. Det er viktig å merke seg at Øygard-saken ikke var helt ferdig med dommen i Høyesterett og det publiseres fremdeles artikler om saken på nasjonalt nivå. Senest i september 2014 var Øygard-saken oppe igjen i de store mediene og saken nådde blant annet forsiden til Dagbladet. Det handlet da om at Rune Øygard har leid inn advokat Jon Christian Elden i et forsøk på å gjenoppta saken.

For å få et helhetlig bilde over avisenes dekning av Øygard-saken må et stort antall artikler fra en lengre periode kartlegges og jeg mener derfor at en kvantitativ innholdsanalyse passer bra her. En slik analyse kartlegger form og innhold i et stort antall medietekster, og går i

bredden fremfor å undersøke i dybden. En kvantitativ innholdsanalyse er en forskningsmetode som er åpen rundt innsamling, bearbeiding og analyse av materialet, og den gir andre innsyn og mulighet til å kontrollere forskningsarbeidet. På denne måten begrenses subjektiviteten, sammenlignet med kvalitative analyser.

3.1 Forskningsdesign - Kvantitativ innholdsanalyse

En kvantitativ innholdsanalyse kan defineres som ”dataregistrering og analyseteknikker som søker mot en systematisk, objektiv og kvantitativ beskrivelse av innholdet i et budskap” (Østbye m. fl. 2013, s.208). *Systematisk* viser til at det skal formuleres bestemte regler for hvordan man skal behandle materialet. *Objektiv* viser til at man i minst mulig grad skal påvirke bearbeidingen av materialet. *Kvantitativ* viser til at materialet lar seg behandle som tall og det betyr at datainnsamlingen gir muligheter for telling av fenomener. Ifølge Østbye m.fl skal det være ”samsvar i kodingen av et materiale på tvers av enkeltpersoner” (Østbye m. fl. 2013, s.208).

Kvantitative innholdsanalyser brukes til to formål. For det første brukes denne type analyser for å beskrive det normale innholdet i en eller flere kanaler eller i ett eller flere medier. For det andre kan kvantitative innholdsanalyser brukes for å undersøke hvordan et bestemt tema eller en bestemt sak behandles (Østbye m. fl. 2013, s.209). Det er nettopp dette jeg ønsker å ta for meg i Øygard-saken og jeg mener derfor at en kvantitativ innholdsanalyse egner seg godt her. En slik analyse vil undersøke innholdet i de fem avisene og se på hvordan de har behandlet saken. Det er viktig å understreke at det som kommer fram av dette prosjektet ikke sier noe om hvilke effekt Øygard-saken har hatt på publikum. Dette prosjektet tar kun for seg innholdet som et selvstendig fenomen og det er derfor vanskelig å si noe om hvordan avisenes mediedekning kan ha påvirket publikum eller utfallet av rettssaken mot Øygard.

3.2 Avgrensning

Det er viktig å merke seg at dette prosjektet kun tar for seg en bestemt periode fra Øygard-saken. Som nevnt tidligere i kapittelet har Øygard-saken gått i perioder fra september 2011 til september 2013. I utgangspunktet ønsket jeg å ta for meg saken fra hele denne perioden, men masteroppgaven har visse begrensninger og jeg har derfor måtte korte ned tidsperioden som skal analyseres. Valget falt på perioden 22.09.2011 – 31.12.2012, fra saken ble kjent i mediene - til og med tiden etter Rune Øygard fikk sin dom i tingretten. Som tidligere nevnt har jeg ønsket å få et helhetlig bilde av avisenes dekning. Denne perioden utgjør totalt 15

måneder og gir meg mulighet til å følge avisens utvikling av saken over et lengre tidsrom. Det er verdt å nevne at jeg tidligere i min masterutdannelse har skrevet en oppgave hvor jeg undersøkte dekningen av Øygard-saken i VG, Dagbladet og Aftenposten. Der tok jeg for meg perioden da saken var oppe i lagmannsretten og jeg ønsker derfor å ta for meg en annen og lengre periode av Øygard-saken i dette prosjektet.

Gjennom å undersøke hva de fem avisene har publisert rundt Øygard-saken har jeg prøvd å få et helhetlig bilde av dekningen av saken. Jeg har undersøkt totalt 599 artikler fra avisene og tatt for meg avisenes omfang, prioritering, sjanger, valg av tema, kildebruk, fokus, vinkling, bildebruk og utvikling over tid. Jeg mener at dette gir et godt grunnlag for å danne seg et sammensatt bilde av avisenes dekning av saken. Analysen tar som sagt for seg dekningen av Øygard-saken i papiravisene VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjuken. Avsnittene under vil gi en kort presentasjon av de fem avisene som utgjør analyse materialet i prosjektet.

3.2.1 Aviser – Paraplymodellen

Masteroppgavenes problemstilling tar utgangspunkt i å undersøke hvordan mediene har dekket Øygard-saken. Ut i fra problemstillingen har jeg derfor valgt å analysere innholdet i fem ulike papiraviser. Utvalget av aviser har basert seg på den såkalte paraplymodellen. Denne modellen stammer fra amerikansk avisforskning hvor økonomen James Rosse ønsket å ta for seg konkurransen mellom aviser på forskjellige nivå. Modellen har også fått gjennomslag i norsk avisforskning og brukes blant annet av avisforsker Sigurd Høst som bruker modellen for å beskrive avissystemet i Norge. Ifølge Høst (1996) er paraplymodellens viktigste egenskap at avisene får en klar geografisk forankring ”og at dekningsområdet for aviser på et høyere nivå er sammensatt av delmarkeder som også dekkes av aviser på lavere nivåer” (Høst 1996, s.31-32). Paraplymodellen er delt inn i fire geografiske nivåer: (1) aviser på et nasjonalt nivå, (2) nivå for landsdels- eller storbyaviser, (3) nivå for lokale dagsaviser og (4) nivå for helt lokale fådagersaviser. Høst har laget en modifisert versjon av paraplymodellen som er tilpasset norske forhold. Her er det tatt hensyn til at det fremdeles er konkurrerende nr.1- og nr.2-aviser med samme dekningsområde (NOU 2000:15, s.53-54).

Basert på paraplymodellen har jeg valgt å ta for meg dekningen av Øygard-saken i de fem norske papiravisene VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjuken. VG og Dagbladet representerer aviser på et nasjonalt nivå, Aftenposten er en landsdelsavis, GD representerer

nivået for lokale dagsaviser og Fjuken representerer nivået for helt lokale fådagersaviser. Ut i fra paraplymodellen er alle de fem avisene relevante i forhold til saken og det er først og fremst disse avisene som har holdt ”paraplyen” over Vågå. Det er også andre aviser som har dekket Øygard-saken, og hadde den handlet om en økonomisk skandale kunne det vært aktuelt å hatt med Dagens Næringsliv og eventuelt Klassekampen. De fem avisene jeg har valgt å analysere har ulik profil, de er av ulik størrelse målt i opplag og noen av de har forskjellige dekningsområder og geografisk beliggenhet. Jeg mener at disse avisene utgjør et godt og variert analysemateriale, og de gir grunnlag for å undersøke både likheter og forskjeller i deknningen av saken.

VG og Dagbladet er blant Norges største papiraviser og er de to avisene som konkurrerer på løssalgsmarkedet i hele landet. VG var Norges største avis fra 1981 – 2009, og Norges nest største avis fra 2010 – 2013. Dagbladet har vært den fjerde største avisen i landet fra 2010 - 2013 (MedieNorge.no, 2015). Jeg har valgt å ta for meg disse riksavisene fordi de er blant Norges største aviser, men også på grunn av deres tabloide profil og fordi de er relativt like i både form og innhold. Begge avisene er for eksempel opptatt av både kriminalitet og politikk. Aftenposten var et naturlig valg ettersom den har vært Norges største avis målt i opplag siden 2010 (ibid). Den er også en regionsavis for hele Østlandet. Aftenposten er en tabloidavis som både VG og Dagbladet, men den skiller seg ut fra de to riksavisene ved at den har ulikt innhold og en mindre tabloid profil. Aftenposten markedsfører seg som en seriøs avis og går fra gammelt av under slagordet: ”Solid grunnlag for egne meninger” (Thyness, i.d).

Jeg har også ønsket å ta for meg aviser som har vært geografisk knyttet til Øygard-saken og valget falt derfor på lokalavisene Gudbrandsdølen Dagingen og Fjuken. GD er geografisk knyttet til saken ved at det er den eneste dagsavisen i Lillehammer og Gudbrandsdalen, med hovedfokus på Gudbrandsdalen (GD.no, i.d). Gudbrandsdalen er et dalføre i Oppland fylke som er omfattet av 12 kommuner, hvorav Vågå er en av de (Thorsnæs, 2011). Ved siden av å være geografisk knyttet til saken har GD hatt en omfattende dekning av Øygard-saken, noe som gjør avisen ekstra interessant å ta for seg. Fjuken er en ukeavis i Ottadalen som dekker kommunene Vågå, Lom og Sjøk. Lokalavisen Fjuken er interessant å analysere fordi det er en superlokal avis for området, men også fordi redaksjonen uttalte at den ville holde en lav profil i Rune Øygard-saken (Beer, 2012). Fjuken er ikke den eneste lokalavisen som dekker Vågå. Norddalen er en lokalavis på Otta som dekker Vågå, Sel og Dovre. Avisen har bra spredning i Vågå og har et opplag på omtrent samme nivå som Fjuken. En av grunnene til at

jeg har valgt å se på Fjuken fremfor Norddalen er fordi Fjuken er den største avisen av de to. En annen grunn er at Norddalen eies av Gudbrandsdølen Dagingen og jeg mener derfor at det er mer interessant å ta for meg Fjuken som er uavhengig av GD.

3.2.2 Verdens Gang

Verdens Gang er en riksdekkende tabloidavis som utkommer alle dagene i uken. Den første utgaven av VG kom på gaten 23.juni 1945 og skulle representere en avis av ny art. Redaktør Chr. A. R. Christensen, ønsket at avisen skulle bli ”det sentrale forum for den offentlige debatt i Norge” (Flo 2010, s.368). VG skulle prioritere sak foran person og avisen skulle bidra til at den politiske debatten ble mer saklig (ibid). VG ble stiftet av den borgerlige siden av hjemmefronten etter krigen og skulle være en borgerlig avis som ikke var direkte knyttet til et politisk parti (Ottosen m.fl. 2002, s.106). 1963 gikk avisen over til tabloidformat og tre år senere hadde Aftenpostens eiere tatt over avisen, noe som førte til økt kapital. I årene som gikk opplevde VG en enorm opplagsvekst og avisen kunne ta i bruk slagordet ”øker mest”. I 1981 passerte avisen Aftenpostens opplagstall og har siden den gang og frem til 2010 vært Norges største avis (Flo 2010, s.368). I store deler av sin moderne historie har VG vært nyhetsledende på det politiske området og avisen har fungert som både en mektig aktør og en viktig arena (ibid). I dag eies VG av mediekonsernet Schibsted. Mediehuset VG er også eier av flere selskaper og tjenester som blant annet E24 Næringsliv AS, VG Mobil AS og Dine Penger AS. VG har siden 2010 vært Norges neste største avis med et opplagstall på 16 4430 i 2013 (Mediehuset VG, i.d, MedieNorge.no, 2015).

3.2.3 Dagbladet

Dagbladet er en dagsavis som blir utgitt i Oslo og er en av Norges to riksdekkende løssalgssalgsaviser. Avisen ble grunnlagt i Oslo i 1869 og var i utgangspunktet et radikalt opposisjonsorgan. Avisen var et ”hardtslående Venstre-organ med sterk tradisjon for uavhengighet i forhold til partiet” (Flo 2010, s.73). Dagbladet har hyppig byttet både redaktør og redaksjonell linje. I mange år var Dagbladet kjent som Norges fremste kulturradikale avis og fikk politisk betydning fra første stund. Avisen viste avsky for autoriteter og utviklet sterk skepsis til alle former for formynderi. I mellomkrigstiden satset Dagbladet på løssalgsmarkedet og som en konsekvens av dette vokste den frem som både en underholdningsavis og en kulturavis. Til tross for Dagbladets fremtreden på løssalgsmarkedet forsvant ikke avisens politiske brodd. Med forfatter, journalist og Venstre-politiker Ragnar Vold i spissen, fremstod Dagbladet som den mest velinformerte antinazistiske stemmen i norsk presse. I de første tiårene etter andre verdenskrig var Dagbladet Norges nest største avis

og på 1960-, 70-, og 80-tallet opplevde avisen en sterk ekspansjon (Flo 2010, s.73 og Østbye 2009b, s.113). I 1983 gikk Dagbladet over til tabloidformatet og avisen er i dag Norges fjerde største avis med et opplagstall på 80 028 i 2013 (MedieNorge.no, 2015). Frem til 2013 var Dagbladet eid av Berner Media Holding AS, men ble dette året solgt til Aller Media AS (Dagbladet, 2015).

3.2.4 Aftenposten

Aftenposten er en dagsavis i Oslo og er Norges største avis. Avisen ble grunnlagt i 1860 av boktrykkeren Christian Schibsted, som et år senere endret avisens navn fra Christiania Adresseblad til Aftenposten. Aftenposten var fra starten av en ettermiddagsavis og i 1885 lanserte avisen en morgenutgave i tillegg til aftennummeret. Siden dette har Aftenposten vært den mest omfangsrike avisen i landet. Christian Schibsteds sønn, Amandus Theodor Schibsted, førte til stor oppsving for Aftenposten og avisen ble etter hvert redaksjonelt ledende og en førsteklasses nyhetsavis. For Aftenposten har annonsene vært blant avisens kanskje viktigste stoff (Flo 2010, s.25). På samme tid som Aftenposten var strengt privat-eid innen Schibsted-familien hadde avisen sterke politiske bånd og fungerte som Høyres viktigste talerør. Aftenposten regnet seg som en konservativ avis og som et organ for Høyre til helt ut på 1970-tallet. Ved unionsoppløsningen i 1905 ble Aftenposten hovedstadens største avis. Avisen fortsatte å vokse i mellomkrigstiden og etter andre verdenskrig (Flo 2010, s.25). 25. juni 2009 ble Media Norge ASA etablert, hvor fire av de største avisene fikk nytt eierskap. Aftenposten, Bergens Tidene, Stavanger Aftenblad, Fædrelandsvennen og Finn.no inngår i Media Norge, og det er Schibsted som har aksjemajoritet i selskapet. Siden 2010 har Aftenposten vært Norges største avis med et opplagstall på 21 4026 i 2013 (Flo 2010, s.25 og MediaNorge.no).

3.2.5 Gudbrandsdølen Dagningen

Gudbrandsdølen Dagningen er en av Norges største uavhengige lokalaviser. Avisen blir utgitt på Lillehammer og er den eneste dagsavisen i Lillehammer og Gudbrandsdølen. GDs historie går tilbake til 1837 da boktrykker Hans Jensen Selmer og redaktør Ludvig Wiese grunnla Opplands Tidende, innlandets første regionsavis. Dagens Gudbrandsdølen Dagningen er et resultat av en rekke sammenslåinger og siden 1837 har GD vært en smeltedigel av en rekke aviser og ble etablert i 1997 når avisene Gudbrandsdølen Lillehammer Tilskuer og Dagningen ble sammenslått. Lillehammer Tilskuer og Gudbrandsdølen ble sammenslått som Gudbrandsdølen Lillehammer Tilskuer i 1990. De tre avisene ble grunnlagt på forskjellige tidspunkt, Lillehammer Tilskuer i 1837, Gudbrandsdølen i 1894 og Dagningen i 1924, og

hadde alle forskjellig partifarge: Lillehammer Tilskuer (H), Gudbrandsdølen (Sp) og Dagingen (A) (Solheim, 2009). I dag er Gudbrandsdølen Dagingen en politisk uavhengig avis og er den nest største avisen i Oppland fylke, med et lesertall på 63000. GD gis ut seks dager i uken, mandag til lørdag. Avisen har hatt nettavis siden 2001 og startet i 2005 lokalavisen *Norrdalen* på Otta. GD eies i dag av Gudbrandsdølen AS (59,8 %), Østlendingen AS (35,2 %) og Amedia Lokal AS (5 %) (medietilsynet.no, 2015).

3.2.6 Fjuken

Fjuken er en politisk uavhengig lokalavis for de tre kommunene Lom, Sjøk og Vågå. Lokalavisen ble grunnlagt som Sjøk Mediautvikling AS i 1989, som var et folkeeid aksjeselskap. Første nummer av Fjuken ble gitt ut 6.april 1989 og ble sendt ut til rundt 400 abonnenter. Før året var omme hadde avisen nådd et opplag på 1000 og i 2013 hadde den et opplagstall på 3855 (MediaNorge.no). Fjuken har som hovedmål ”å vere limet og lupa i dei tre kommunane” (PolarisMedia, 2013). Lokalavisen fokuserer på lokal idrett, frivillig organisasjonsarbeid og kulturliv, og er nært knyttet til både næringsliv og befolkning i Ottadalen. Fjukens oppgave er å speile lokalsamfunnet både på godt og vondt. ”Vi skal skrive om det som opptek lesaren vår, vi skal vere kritiske når det er naudsynt, men framfor alt syne fram alt det positive som skjer i bygdene” (PolarisMedia, 2013). Avisen kommer ut en gang i uken og utgis på nynorsk. Ved siden av å være en papiravis, blir Fjuken også publisert på nett og oppdateres daglig. I dag har Polaris Media (via avisene Fjordingen og Sunnmørsposten) aksjemajoriteten i Fjuken, med 59 prosent eierskap (Stige, 2015).

3.3 Kodebok og dataregistrering

I en spørreskjemaundersøkelse er det vanlig at egenskapene som undersøkes knyttes til person. I kvantitative innholdsanalyser må forskeren velge hva slags enhet egenskapen skal knyttes til og ofte brukes begrepet *artikkel*. I en kvantitativ innholdsanalyse definerer man variabler og kategorier, og plasserer informasjonen fra avisartiklene i en datamatrise som så kan analyseres ved hjelp av statistiske metoder (Østbye m. fl. 2013, s.212). I denne masteroppgaven har jeg analysert 599 avisartikler. Dette materialet har blitt registrert i datahåndterings- og dataanalyseverktøyet SPSS, hvor jeg har registrert hver enkelt artikkel opp mot de totalt 32 variablene som utgjør datamatriksen.

3.3.1 Valg av enhet og utvalg av enheter

I dette prosjektet skal innholdet i de ulike papiravisene analyseres og jeg har derfor definert enheten til å være én artikkel. Når man analyserer papiraviser er dette et vanlig nivå å jobbe

på (Østbye m.fl. 2013, s.213). Ifølge Østbye m.fl. er ikke *artikkel* et entydig begrep. Store nyhetsoppslag som for eksempel nyhetsreportasjer og featureartikler kan være satt sammen av flere artikler publisert på samme side. Utfordringen blir da om man skal registrere nyhetsoppslaget som ett oppslag eller om de ulike artiklene skal registreres hver for seg (ibid). I dette prosjektet har jeg, der det har vært fornuftig, kodet artiklene hver for seg i stedet for å registrere de som et samlet oppslag.

Når man skal foreta et utvalg til en kvantitativ innholdsanalyse må man ifølge Østbye m.fl. vurdere utvalget i to steg. I første steg må man ta stilling til hvilke medier (TV, papiravis, nettavis, radio, osv.) og hvilke kanaler (TV-kanaler, enkeltaviser, radio-kanaler, osv.) man skal velge. Når dette er avgjort må man bestemme seg for hvilke tidsperiode som skal dekkes (Østbye m.fl. 2013, s.215). Med utgangspunkt i prosjektets problemstilling er artiklene/enhetene delt inn i tre deler:

- *Mediet* jeg har valgt å analysere er papiraviser ettersom det har vært en omfattende mediedekning av Øygard-saken i dette mediet. Papiravisene er også enkle å hente inn data fra og analysere. Fordelen med papiraviser fremfor nettaviser er at innholdet i nettaviser kan endres i etterkant, noe som ikke er tilfelle hos papiravisene.
- *Utvalget av aviser* er som tidligere nevnt ikke tilfeldig. Jeg har valgt å analysere de fem papiravisene VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjuken. Dette er aviser av ulik profil og størrelse i opplag. De har dekket Øygard-saken i ulikt omfang og dette gir rom for sammenligning av avisenes rapportering.
- *Tidsperioden* jeg har valgt å analysere er heller ikke tilfeldig. Saken har pågått periodevis i over to år. Valget har falt på perioden 22.09.11 – 31.12.12, fra saken ble kjent i mediene - til og med tiden etter Rune Øygard fikk sin dom i tingretten.

3.3.2 Valg av variabler og verdier

Problemstillingen i dette prosjektet er å undersøke hvordan de fem avisene VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjuken har dekket Øygard-saken. Her vil det være fokus på samfunnsoppdraget og ulike teorier om skandaler. Ifølge Østbye m.fl. må variablene og egenskapene man jobber med springe ut fra problemstillingen og det finnes et uendelig antall egenskaper som kan inkluderes (Østbye m.fl. 2013, s.216). Med utgangspunkt i problemstillingen tar variablene i dette prosjektet for seg *sjanger, volum, bildebruk, hovedfokus, tema, vinkling og kildebruk*.

Variabelen *sjanger* er delt inn i kategoriene *nyhetsartikkel*, *nyhetsreportasje*, *kommentarartikkel*, *leder*, *debattinnlegg/mening* og *notis*. *Kommentarartikkel* er her forstått som artikler hvor journalister fra de ulike avisene har rapportert og kommentert fra selve rettsaken, og i noen få tilfeller, andre aspekter av saken utenfor rettsalen. Variabelen *sjanger* kan ses i lys av pressens funksjoner. *Nyhetsartikkel*, *nyhetsreportasje* og *notis* kan knyttes til pressens informasjons- og vaktbikkjefunksjon. *Kommentarartikkel* og *leder* kan knyttes til vaktbikkje- og arenafunksjonen, mens *debattinnlegg/mening* kan knyttes til arenafunksjonen. *Debatt/mening* variabelen inkluderer innlegg fra både lesere, eksperter, fagpersoner og journalister/redaktører.

Volum er delt inn i to ulike variabler som tar for seg hvor mye som har blitt skrevet om saken og hvor i avisen sakene har blitt publisert. Den første variabelen *volum* tar for seg hvor mye spalteplass som er viet til artiklene. Ifølge Østbye m.fl finnes det ulike måter å undersøke artiklens volum på. Man kan enten måle artiklens størrelse ut i fra en helside i tabloidformat eller spalter i millimeter (Østbye m.fl. 2013, s. 218). Etersom alle de analyserte avisene trykkes i tabloidformat og ble presentert i samme format i den undersøkte perioden, har jeg valgt å måle volum ut i fra en helside i tabloidformat. Ut i fra dette har *volum* blitt delt inn i kategoriene *notis*, *maks en spalte*, *1/2 side*, *1 side*, *1-2 sider* og *over 2 sider*. I etterkant av datainnsamlingen har disse kategoriene blitt omkodet til sidetall for å gi en oversikt over hvor mange sider de forskjellige avisene har publisert om saken. Omkodingen ligger vedlagt i kodeboken. Den andre variabelen heter *prioritering* og undersøker om artiklene har blitt prioritert som hovedsak på forsiden, som mindre sak på forsiden eller om de begynner inne i avisen.

Bildebruk tar for seg avisenes bruk av bilder og forsidebilder, i både antall og motiv, og er fordelt på fire variabler; *antall bilder*, *type bilde*, *hovedmotiv* og *forsidebilde*. Variabelen *hovedfokus* ser på hvem artiklene i størst grad handler om. Her har jeg i hovedsak skilt mellom Øygard og jenta, og undersøkt hvem sin side som har stått mest i fokus. Dette kan fungere som en indikasjon på hvem sin side de ulike avisene har ment det er viktigst å fokusere på.

Tema ser på hvilke aspekter av Øygard-saken avisene har tatt for seg og har blitt delt inn i ti ulike variabler; (1) Siktelsen. (2) Overgrepet. (3) Personlige aspekt, saker som fokuserer på mer personlige sider av saken, som de involvertes følelser og tanker. (4) Jobb, saker som

omhandler Øygards ordførerstilling, ordførerlønn, sykemelding, permisjon, fratreden som ordfører, osv. (5) Skype/SMS, saker som fokuserer på kontakten Øygard og jenta hadde på Skype og SMS. (6) Etterforskning og vitner. (7) Forbindelser av Øygard, saker som fokuserer på nettverket eller personer fra nettverket til Øygard. (8) Rettssaken. (9) Dommen. (10) Annet, saker som handler om andre aspekter enn de som er nevnt over. Hver av variablene er delt inn i kategoriene *ja viktigste aspekt*, *ja men ikke viktigste aspekt* og *nei*. Hver artikkel kan kun registers med ett av temaene som viktigste aspekt. Men siden mange av artiklene tar opp flere aspekter av saken kan hver artikkel registreres med flere av temaene som *ja, men ikke viktigste aspekt*.

To av variablene undersøker vinklingen Rune Øygard og jenta. Det er viktig å merke seg at variabelen kun ser på vinklingen av Øygard og jenta i artiklenes overskrift og ingress. Her er det spesielt interessant å se om avisene tydelig viser om de er positiv eller negativ til Øygard eller om avisene viser sympati med jenta. Ved å ta for seg vinkling i forhold til Øygard og jenta ser oppgaven på hvordan saken blir omtalt og går da i retning av å være en *tendensanalyse* (Øygard m.fl. 2013, s.217).

Siste variabelen tar for seg avisenes kildebruk. Her undersøkes hvem som har kommet til orde i de ulike avisene og hvor mange kilder som har blitt brukt i hver artikkel. Kildene er delt inn i ni variabler: (1) Rune Øygard, (2) kona til Øygard, Reidun Øygard, (3) jenta, (4) Nina Braathen Hjortdal, jentas bistandsadvokat (5) Mette Yvonne Larsen, Øygards forsvarsadvokat (6) statsadvokat Thorbjørn Klundseter, aktor under rettsaken (7) politi, (8) politiker, på lokalt og nasjonalt plan, og (9) andre. Andre kilder omfatter aktører som ikke kan plasseres under noen av de åtte kildekategoriene. Eksempler på andre kilder er eksperter og fagfolk, spesielt innenfor jus, media og psykologi, venner og familie av Øygard eller jenta, innbyggere i Vågå eller andre aktører som har blitt involvert eller berørt av Øygard-saken. De ulike kildene er delt inn på samme måte som temavariablene; *ja viktigste kilde*, *ja men ikke viktigste kilde* og *nei*. Det er kun en av kildene som kan registreres som viktigste kilde i hver artikkel. Flere av kildene i samme artikkel kan kodes som *ja, men ikke viktigste kilde*. Hvem som regnes som viktigste kilde baserer seg på hvem som uttaler seg mest i artikkelen og hvem som kommer først til orde. Det er viktig å merke seg at kildene som registreres i dette prosjektet kun utgjør de kildene som framstår i avisoppslagene. Kilder som ikke synliggjøres i artiklene vil ikke bli registrert i analysen.

I avsnittene over har vi blitt presentert for store deler av variablene og kategoriene fra prosjektets analyse og kodebok. Kodeboken representerer en viktig del av dokumentasjonen av prosjektets undersøkelse (Østbye m.fl. 2013, s.212). Den springer ut fra prosjektets problemstilling og er forankret i det overordnede perspektivet i masteroppgaven. Kodeboken i sin helhet er presentert som vedlegg på slutten av prosjektet.

3.4 Datainnsamling

Utgangspunktet for innsamlingen av datamaterialet har vært artikler fra dem fem avisenes papirutgaver. For å hente inn artikler fra avisene VG, Dagbladet og Aftenposten har jeg brukt det digitale nyhetsarkivet/søkeredskapet ATEKST Retriever. Data har blitt søkt frem ved hjelp av ulike søkeord som *Rune Øygard*, *Vågå*, *Vågå-saken*, *Øygard*, *Øygard-saken* og *Vågå-ordfører*. I perioden frem til ordførerens navn ble kjent har det vært litt vanskeligere å finne frem til artiklene og jeg brukte derfor søkeord som *jente*, *overgrep*, *mindreårig* og *ordfører*. Jeg har også gått gjennom avisene, side for side, de første dagene fra saken ble kjent frem til Rune Øygard ble navngitt, for å være sikker på at alt av artikler fra denne perioden ble tatt med.

Verken Fjuken eller Gudbrandsdølen Dagingen var tilgjengelig på ATEKST for den aktuelle perioden som skulle undersøkes. Dette var også tilfelle hos Nasjonalbiblioteket, som verken hadde GD eller Fjuken elektronisk eller på mikrofilm (GD er fremdeles ikke tilgjengelig på mikrofilm eller digitalt fra Nasjonalbiblioteket). Papirutgaver fra Fjuken er tilgjengelig hos ATEKST, men kun utgaver fra 2014 og utover. Jeg har derfor fått oversendt PDF-versjoner av artiklene fra perioden september 2011 – desember 2012. Journalist i Fjuken, Hans Erik Kjosbakken, har manuelt gått gjennom alle avisene fra denne perioden og sendt meg artiklene som handlet om Øygard-saken. Gudbrandsdølen Dagingen finnes ikke i ATEKST, men man kan kjøpe enkeltartikler eller hele papiravisutgaver på den digitale bladkiosken buyandread.com. I stedet for å kjøpe alle artiklene valgte jeg heller å dra til GDs avisarkiv i Lillehammer for å samle inn materialet der. Buyandread.com har samme søkefunksjon som ATEKST hvor man kan avgrense søket med ulike søkeord og dato fra og til. I forkant av reisen til Lillehammer ble alle artiklene søkt opp på buyandread.com, med de samme søkeordene som ble brukt når jeg hentet inn materiale i ATEKST. På denne måten hadde jeg alle datoene på de publiserte artiklene om Øygard-saken når artiklene skulle hentes frem i GDs arkiv, slik at jeg slapp å bla gjennom alle avisene fra 15 måneder. Artiklene ble fotografert og sortert etter dato. Jeg føler at jeg har utført en grundig innsamling av

datamateriale. Selv om noen få artikler kan ha falt utenfor mener jeg at dette materialet er representativt og stort nok til å fungere som et godt utgangspunkt for å kunne utføre en kvantitativ innholdsanalyse.

3.4.1 Valg av data

Jeg har satt som et krav at artiklene som analyseres skal handle om Øygard-saken, eller i det minste handle om tema som blir omtalt i lys av Øygard-saken. Jeg har ikke tatt med artikler som tar utgangspunkt i andre tema, men hvor Øygard-saken likevel er nevnt. Det er derfor enkelte artikler som ikke har blitt inkludert i analysen. Et eksempel på dette er en lederartikkel skrevet av politisk redaktør i Dagbladet, Marie Simonsen, 27. september 2011, ”Forfulgt igjen”. Innlegget tar utgangspunkt i Siv Jenssens uttalelse om at Frp ble forskjellsbehandlet i pressen. Uttalelsen var basert på at Frp-politiker Bård Hoksrud hadde tilstått sexkjøp i Riga og Jenssen hevdet i denne sammenheng at pressen var snarere å henge ut representanter fra Frp enn representanter fra andre partier. På dette tidspunkt var ikke Øygard navngitt, men det ble likevel vist til en ”ordfører fra et annet parti som er siktet for seksuell omgang med en mindreårig” (Dagbladet, 27.9.2011). Det er tydelig at hun pekte til Øygard, ettersom dette var skrevet dagen før han ble navngitt. Som vi ser tok innlegget utgangspunkt i et annet tema enn selve Øygard-saken og jeg har derfor valgt å utelate dette fra analysen. Artiklene som har blitt analysert skal altså i hovedsak handle om Øygard-saken eller tema som kan knyttes til saken. Dette er alt fra siktelsen, uttalelser om Øygard, tiltalen, etterforskningen, permitteringen av Øygard, rettssaken, dommen osv. Men det kan også være artikler som handler om mediedekningen av Øygard-saken eller portrettintervjuer av eksempelvis Mette Yvonne Larsen og Nina Braathen Hjortdal.

3.5 Koding

I prosjektet har jeg kodet alle artiklene ved hjelp av et såkalt kodeskjema. Dette skjemaet springer ut fra kodeboken og her kodes artiklene hver for seg. Ifølge Østbye m.fl er koding det samme som å registrere materialet (Østbye m.fl 2013, s.213). Ved kodingen av artiklene har jeg brukt datahåndterings- og dataanalyseverktøyet SPSS. I forkant av selve datainnfyllingen har jeg utført en prøvecoding i SPSS av totalt 52 artikler. Her har jeg kodet artikler fra VG, Dagbladet, Aftenposten og Fjuken for å sjekke at verdiene og variablene passet sammen med materialet som ble analysert. Grunnen til at det ikke har blitt foretatt en prøvecoding av Gudbrandsdølen Dagingen er fordi jeg ikke hadde fått tak i artiklene fra avisen på dette tidspunktet. Jeg følte at prøvecodingen av de fire avisene var såpass

omfattende at jeg ikke så noe behov for å foreta en egen prøvekodning av GD. Under prøvekodningen har jeg testet kodebokens variabler og kategorier, og sett om disse passet godt sammen med materialet. Noen av variablene passet ikke og ble derfor kuttet ut, mens andre variabler ble tilføyd.

Som sagt har selve kodingen blitt utført i SPSS. På forhånd har jeg lastet ned alle avisartiklene på PC-en og sortert dem etter avis, måned og dato. Videre har jeg printet alle artiklene og arkivert de kronologisk i én perm per avis. Underveis i kodingen har jeg tatt notater til en stor del av artiklene. Det har gjort at kodingen gjerne har tatt litt mer tid enn den burde, men i ettertid sitter jeg igjen med masse relevant stoff som kan flettes inn i både analyse og konklusjon.

3.5.1 utfordringer med kodingen

Underveis i kodeprosessen har jeg møtt på forskjellige utfordringer. Blant annet når det har kommet til temavariabelen, v11-v20. I utgangspunktet hadde jeg totalt ni temavariabler, men etter å ha kodet alle artiklene så jeg at omtrent en tredjedel av alle artiklene hadde kategorien *annet* som viktigste aspekt. Ifølge Østbye m.fl. kan en slik kategori fort bli uinteressant når det kommer til selve analysen (Østbye m.fl. 2013, s.217). En stor andel av artiklene som havnet under *annet* handlet om Øygards ordførerverv, sykemelding, permisjon, lønn osv. Jeg har derfor valgt derfor å lage en ny variabel som fikk navnet *jobb*, hvor alle jobbrelevante artikler kunne plasseres. Dette førte til at jeg måtte kode alle artiklene som hadde *annet* som både viktigste aspekt og mindre viktig aspekt på nytt. Tidkrevende, men nyttig med tanke på at det har gitt et mer variert bilde av hvilke tema avisene har dekket.

Også variabelen *hovedfokus*, v10, har til tider vært vrien. I enkelte av artiklene har hovedfokuset pekt i to retninger og det har vært vanskelig å avgjøre hvem hovedfokuset har vært rettet mot. Et eksempel på dette er en artikkel skrevet i Dagbladet 28.09.2011, dagen da Rune Øygard ble navngitt i pressen. ”Beundret av Jens. Stoltenberg beundret Vågå-ordføreren for optimisme og pågangsmot. Nå er Rune Øygard siktet for sexovergrep” (Dagbladet 28.9.2011). Her er mye av fokuset på Stoltenbergs kommentarer om Øygard, noe som kommer tydelig frem i overskrift og ingress. Men mye av fokuset er også rettet mot Øygard og det har derfor vært vrient å avgjøre hvem hovedfokuset er rettet mot. Valget falt på *andre* ettersom Stoltenberg er viktigste kilde, og siden han er avbildet og nevnt i tittel/ingress.

Øygaard-saken er mer omfattende og komplisert enn masteroppgavens kodebok og det vil alltid være materiale som kodeboken ikke tar høyde for. Dette kommer spesielt til uttrykk gjennom temavariabelen og til dels kildevariabelen. Underveis i kodingen har det dukket opp mange forskjellige temaer og kilder som kun har passet under temavariabelen *annet* og kildevariabelen *andre*. Dette har ført til at analysen samlet sett har et stort antall artikler hvor viktigste tema eller viktigste kilde ikke kan kategoriseres. Det betyr at analysen ikke viser *hva* et bestemt antall av artiklene handler om og *hvem* som er viktigste kilde. Et eksempel på dette er en artikkel fra GD 24. oktober 2012. ”Ber for Vågå, Lom og Sjøå”. Artikkelen handler om at prost Paul Skuland i Nord-Gudbrandsdal skal holde en forbønngudstjeneste i lys av Øygaard-saken. Her havner både viktigste tema og viktigste kilde under *annet/andre*. Som sagt vil det alltid være oppslag som ikke passer. Det har ikke noe for seg å lage kodeboken så omfattende og komplisert at det bare finnes noen få enheter som er interessant for enkelte av variablene og kategoriene.

3.6 Reliabilitet og intersubjektivitetstest

For å teste hvor pålitelig forskningen er kan man undersøke i hvor stor grad den oppfyller kravet om reliabilitet. ”Reliabilitet betyr pålitelighet og gjelder kvaliteten i innsamlingen, bearbeidningen og analysen av data” (Østbye m.fl 2013, s.27). Ifølge Sigmund Grønmo (2004) er reliabiliteten høy dersom forskningen og datainnsamlingen gir pålitelige data (Grønmo 2004, s.220). I vitenskapelig arbeid må man være åpen om og gjøre rede for hele forskningsprosessen. Forskeren må gi innsyn for at andre skal kunne etterprøve de enkelte stegene fram mot konklusjonen. På denne måten kan andre gjennomføre tilsvarende undersøkelser. Dette er hva man kaller en intersubjektivitetstest. ”Observasjonene og slutningene fra dem skal i prinsippet kunne etterprøves av alle” (Østbye m.fl 2013, s.31). Det er ikke mulig å lage noe mål som forteller i hvilken grad innholdskategoriseringene stemmer overens med virkeligheten. Men det er mulig å undersøke hvor stort samsvar det er mellom klassifiseringene til forskjellige kodere som undersøker samme materiale (Østbye m.fl 2013, s.221).

For å teste forskningen sin reliabilitet har jeg fått hjelp av en masterstudent ved det juridiske fakultet på UiB, som også jobber som journalist i Bergens Tidende. Testen ble utført ved at hun kodet ti av de samme artiklene som jeg har kodet. Disse bestod av to artikler fra hver enkelt avis og representerte forskjellige sjangre og datoer fra dekkningen. Hun fikk også tilgang til kodeboken og et vedlegg med forklaringer til hvordan de forskjellige variablene

skulle kodes. Etter hun var ferdig å kode sammenlignet jeg resultatene hennes med mine for å undersøke om de samsvarte. Det er viktig å understreke at denne testen kun baserer seg på ti artikler av totalt 599 artikler, noe som ikke utgjør et optimalt mål. Men testen kan likevel fungere som en indikasjon på om det finnes eksempler på intersubjektivitetsproblemer.

Etter å ha gått gjennom og sammenlignet studentens resultater med mine, har jeg kommet frem til at størsteparten av kodingen samsvarer. Men enkelte av variablene har vist seg å være problematiske ettersom vi har kodet noen av variabelverdiene på forskjellige måter. I volumvariabelen har hun kodet en artikkel som *notis*, mens jeg har registrert den som *maks en spalte*. Da hun kodet artiklene hadde jeg ikke skrevet noe forklaring til denne variabelen i kodeboken, noe som kan forklare hvorfor vi har kodet den forskjellig. I antall bilder er det ett avvik hvor hun har registrert at artikkelen har *to-tre bilder*, mens jeg har kodet *fire eller flere bilder*. Tre av bildene i artikkelen var bilder av tidligere forsider, noe hun ikke har registrert.

I variabelen hovedfokus har det til tider vært vanskelig å avgjøre hvem fokuset i artiklene retter seg mot. Dette har også vist seg i en av artiklene som studenten har kodet. Her har hun registrert at artikkelen har mest fokus på Øygards side, mens jeg har kodet at den har fokus på andre/annet. I variabelen vinkling har vi vært uenige i to av artiklene. I den ene artikkelen har hun kodet overskriften/ingressen som negativ i forhold til Øygaard, mens jeg har kodet den som balansert. Det samme gjelder en artikkel med jenta hvor hun har kodet overskriften/ingressen som balansert, mens jeg har kodet den som positiv. Ut i fra dette tyder det på at variablene hovedfokus og vinkling til en viss grad er problematiske ved at de baserer seg på skjønnsmessige vurderinger. Det er viktig å merke seg at artikler som deles inn i verdier som positiv, balansert og negativ bærer preg av en mer kvalitativ tolkning. En kvantitativ innholdsanalyse ”er ikke helt fri for verdivurderinger og krever at forskeren til en viss grad bruker skjønn” (Mathisen 2010, s.18).

Temavariabelen hvor man skal registrere hva som er viktigste og mindre viktig aspekt i artiklene (v11 – v20) har vært den mest problematiske variabelen. I åtte av ti artikler har vi vært uenige om hvilke aspekt artiklene handler om. Men samtidig har vi vært enige om hva som er *viktigste aspekt* i åtte av artiklene. Den største uenigheten baserer seg altså på hvilke tema artiklene tar for seg. Dette er nok på grunn av skjønnsmessige vurderinger og fordi vi har ulik kjennskap til stoffet.

Enkelte av forskjellene i kodingen skyldes feilkoding fra begge side. I kildevariabelen politi var det to forskjeller. I en artikkel har jeg registrert politi som *ja, men ikke viktigste kilde*, mens hun ikke har kodet politi som kilde, trolig fordi hun har oversett kilden i artikkelen. I en annen artikkel har hun kodet politi som *viktigste kilde* og Mette Yvonne Larsen som *ja, men ikke viktigste kilde*. Jeg har kodet Larsen som *viktigste kilde*, men jeg har oversett at politiet har blitt brukt som kilde, så dette var en feil fra min side. Det samme gjaldt en notis hvor hun har registrert politiker som *viktigste kilde*. Jeg har ikke registrert noen kilde og hadde oversett at notisen siterte en pressemelding fra Vågå kommune.

Ut i fra de forskjellige resultatene fra kodingen kan vi si at intersubjektivitetstesten gir en indikasjon på at de overnevnte variabelverdiene er problematiske og at disse kan kodes ulikt. Enkelte av variablene baserer seg på skjønsmessige vurderinger og det vil nok alltid være enkeltartikler som kodes forskjellig. Det hadde vært en fordel om hele materialet hadde blitt kodet av to personer og at uoverensstemmelsene hadde blitt sjekket nærmere, men dette ligger dessverre utenfor ressursrammene til en masteroppgave. For å prøve å unngå store forskjeller i kodingen har jeg i ettertid utvidet og forbedret forklaringene til de forskjellige variablene (se forklaring til kodebok som vedlegg). Det er viktig å understreke at testens resultater tyder på at man må vise forsiktighet ved å både tolke og trekke konklusjoner fra dataen til analysen.

4. HVORDAN HAR AVISENE DEKKET ØYGARD-SAKEN?

Mediedekningen av Øygard-saken var svært omfattende og utviklet seg til å bli et mediejag fra start til ende. Papiravisene Verdens Gang, Dagbladet, Aftenposten, Gudbrandsdølen Dagingen og Fjuken var blant mediene som tok del i rapporteringen som gikk over en lengre periode. I dette kapittelet som presenterer selve analysen vil jeg ta for meg de fem avisenes dekning av saken og presentere funnene fra den kvantitative innholdsanalysen. Analysen baserer seg på problemstillingen som i hovedsak skal undersøke hvordan avisene har dekket saken i lys av teorier om samfunnsoppdraget og skandaler. Her vil jeg ta for meg hvordan avisene har presentert saken gjennom bruk av sjanger, prioritering, valg av tema og kilder, fokus, vinkling og bildebruk. Analysen undersøker også hvordan avisenes dekning har utviklet seg over tid.

4.1 Omfang, sjanger og prioritering

Avsnittene under tar for seg hvordan avisenes dekning varierer i omfang, sjanger og prioritering. Som vi ser ut i fra tabell 1 har de fem avisene dekket Øygard-saken i ulik grad. Dette henger sammen med avisenes geografiske beliggenhet og dekningsområde.

4.1.1 Omfang – I hvor stor grad har avisene dekket saken?

Tabell 1: Omfang av oppslag og sidetall

Avis	Oppslag		Sidetall		
	Antall	Andel	Antall sider	Andel	Gjennomsnitt
VG	160	27 %	142	33%	0,88
Dagbladet	100	17 %	93	22 %	0,93
Aftenposten	97	16 %	39	9 %	0,40
GD	211	35%	142	33%	0,67
Fjuken	31	5 %	12	3 %	0,38
Tilsammen	599	100%	428	100%	0,71

I tidsrommet 22. september 2011 – 31. desember 2012 har VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjuken publisert til sammen 599 artikler om Øygard-saken. Som vi ser ut i fra tabell 1 er det GD som har hatt den største dekningen av saken, med 211 artikler som utgjør 35 % av den totale dekningen. Videre følger VG med 160 artikler, som utgjør 27 % av alle artiklene. Dagbladet og Aftenposten har publisert omtrent like mange artikler. Dagbladet har publisert

100 artikler og Aftenposten 97 artikler. Fjuken er den avisen som har hatt minst dekning av saken, med kun 31 artikler som utgjør 5 % av den totale dekningen.

Det har blitt skrevet totalt 428 sider⁶ om Øygard-saken. VG og GD er avisene med flest antall sider, med 142 sider hver. Dette til tross for at GD har skrevet 51 flere artikler enn VG. Dette kan ses i sammenheng med at VG i gjennomsnitt har viet større spalteplass til artiklene sine enn GD. Dagbladet har skrevet til sammen 93 sider og Aftenposten har skrevet 39, til tross for at avisene har publisert omtrent like mange artikler. Dette kan forklares med at Dagbladet i gjennomsnitt har brukt omtrent en side per artikkel. At Dagbladet og VG har viet størst spalteplass til artiklene sine kan ses i sammenheng med at de to avisene har en typisk tabloid layout, hvor det ofte vies en side eller mer til hver artikkel. I tabloidjournalistikken er det også vanlig at hver artikkel ledsages av ett eller flere bilder. Dette gjenspeiles i figur 16 som viser antall bilder fordelt på avis. Her ser vi at VG og spesielt Dagbladet har hatt stor bruk av bilder i sakene sine, noe som kan forklare hvorfor de to avisene dominerer i størrelse på hver artikkel. Fjuken har skrevet til sammen 12 sider som utgjør 3 % av det totale sideantallet.

I lys av tallene presentert over er det sentralt å se på hvor ofte avisene gis ut og hvor mange sider de består av. VG kommer ut hver dag og består i gjennomsnitt av 60 sider. Dagbladet gis ut alle dager bortsett fra søndag og har også et gjennomsnittlig sidetall på 60 sider. Det er viktig å merke seg at i den analyserte perioden opererte Dagbladet med en søndagsutgave og avisen kom altså ut alle dagene i uken. Aftenposten kommer ut syv dager i uken og har i gjennomsnitt 52 sider. Gudbrandsdølen Dagingen kommer ut seks dager i uken og har et gjennomsnittlig sidetall på 54 sider. Fjuken gis ut en dag i uken og har i gjennomsnitt 32 sider (Aviskatalogen.no). At GD har skrevet mest om Øygard-saken kan ses i sammenheng med avisens dekningsområde og geografiske beliggenhet. GD kommer ut i Lillehammer og er den eneste dagsavisen i Lillehammer og Gudbrandsdalen. Vågå ligger i Ottadalen, en sidedal til Gudbrandsdalen, og GD har dermed hatt en lokal tilknytning til Øygard-saken. VG har også viet mye plass til Øygard-saken, noe som kan ses i sammenheng med at politiske skandaler som inkluderer offentlige skikkelser som Rune Øygard er populært stoff for tabloidavisene. Det kan også forklares med at VG fremstår som den største avisen innen krimjournalistikk i Norge, noe som gjør Øygard-saken til interessant stoff for avisen (Røsland 2003, s.14). At Fjuken har hatt minst dekning av saken kan forklares med at dette

⁶ Kodeboken i vedlegg viser hvordan omregning til sidetall er utført.

er en liten lokalavis som kun kommer ut en dag i uken. Det er også viktig å nevne at avisen ga uttrykk for at den kom til å holde en lav profil i Øygard-saken. Fjuken har en sterk lokal tilknytning til saken og på grunn av dette har nok avisen valgt å skrive minst mulig for å unngå splittelse i leserkretsen og blant innbyggerne i Vågå. I lys av *lim og lupe* som ble presentert i kapittel 2 kan det virke som om Fjuken har prioritert sin funksjon som *limet* i deknningen av Øygard-saken. Avisen har rapportert minst mulig om saken og dermed vært *limet* i Vågå-samfunnet som har knyttet sammen innbyggerne framfor å splitte de.

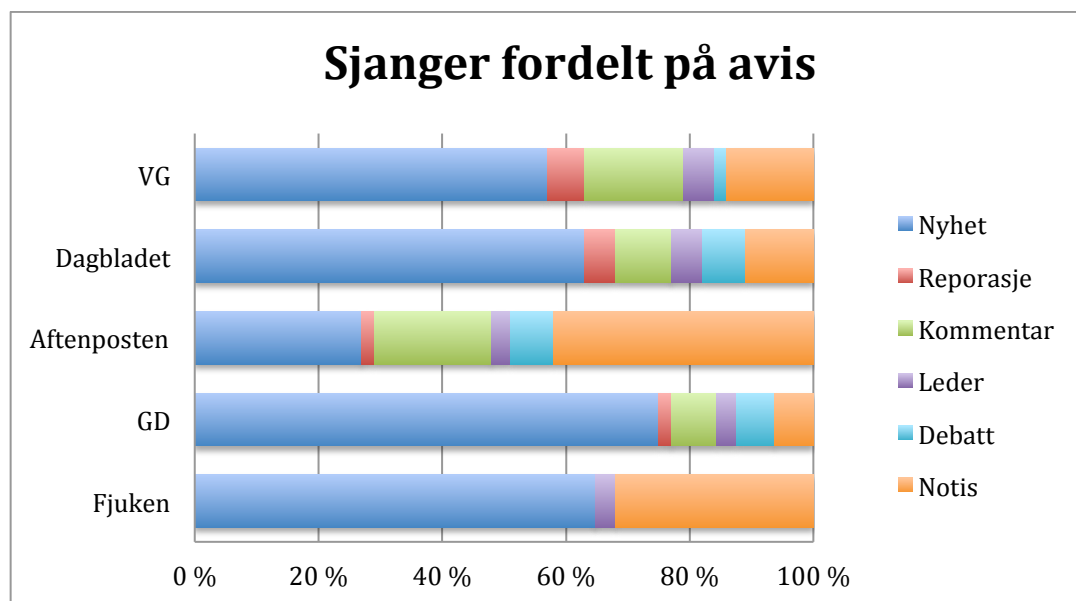
4.1.2 Sjanger – Hvilken sjanger er mest fremtredende?

De fem avisene har ikke kun dekket saken gjennom å publisere faktaorienterte nyhetsartikler. Sjanger har derfor blitt delt inn i kategoriene *nyhetsartikkel*, *nyhetsreportasje*, *kommentarartikkel*, *leder*, *debatt/mening* og *notis*. De tre kategoriene *nyhetsartikkel*, *nyhetsreportasje* og *notis* representerer en objektiv fremstillingsmåte. Forskjellen mellom *nyhetsartikkel* og *nyhetsreportasje* er at reportasjen er en mer omfattende og krevende sjanger enn *nyhetsartikkelen*. *Nyhetsreportasjen* går dypere inn i stoffet enn *nyhetsartikkelen* og går ofte over flere sider som er bygget opp av ulike tekstdeler og bilder. *Kommentarartikkel* og *leder* representerer en mer subjektiv fremstillingsmåte hvor avisenes og journalistenes egne meninger og standpunkt kommer frem, mens *debatt/mening* er en plattform hvor lesere, fagpersoner/eksperter, journalister m.fl får ytret sine meninger.

Figur 1 viser de ulike sjangrene fordelt på avisene prosentvis. Her ser vi at nyhetsartikkelen er den mest brukte sjangeren hos alle avisene bortsett fra Aftenposten, som utgjør til sammen 59 % av totalt 599 artikler. GD har publisert flest nyhetsartikler og står for 43 % av alle nyhetsartiklene. Reportasjen er den minst brukte sjangeren og står for 4 % av den totale deknningen. Her er det VG som fører an med omtrent halvparten alle reportasjene, mens Fjuken ikke har noen. Notis er den nest mest brukte sjangeren og utgjør 16 % av den samlede deknningen. Her leder Aftenposten an med 42 % av alle notisene. I kriminalsaker er en stor del av deknningen preget av notiser. Selv om krimnotisene ikke mottar størst oppmerksomhet i mediedebatten betyr det ikke at de er uviktige. De utgjør en del av publikums totalinntrykk av kriminalitet og notisene blir oftere lest i sin helhet fremfor større artikler (Røssland 2003, s.12-13). Kommentartiklene står for 11 % av den totale deknningen. VG og Aftenposten har størst andel kommentartikler, mens Fjuken er helt fraværende. Dette kan forklares med at kommentarsjangeren ikke er vanlig i lokalavisene (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.28). Lederartikler og debattinnlegg står for 5 % hver av den totale deknningen, og GD har publisert

flest innlegg innenfor begge sjangrene. Fjuken på den andre siden har publisert en lederartikkel og ingen debattinnlegg.

Figur 1: Sjanger fordelt på avis prosentvis

At Aftenposten har dekket Øygard-saken hovedsakelig gjennom notiser kan tyde på at avisen ikke har prioritert saken i like stor grad som enkelte av de andre avisene. En stor del av notisene var hentet fra NTB, og det kan derfor virke som om avisen har valgt å bruke mindre ressurser på deknningen av saken. Kommentarartikkelen er den tredje mest brukte sjangeren hos alle avisene bortsett fra Fjuken som ikke har publisert noen kommentarartikler. I sammenheng med store rettssaker som Øygard-saken, har VG, Dagbladet og Aftenposten ofte egne kommentatorer som følger saken fra dag til dag, i tillegg til reportere som skriver nyhetsartikler. Som vi så tidligere representerer kommentarsjangeren en mer subjektiv fremstillingsmåte enn nyhetsartikkel og reportasje, hvor journalisten i større grad kan ytre sine egne meninger. Denne sjangeren kan fungere som en indikasjon på hvordan avisene stiller seg til saken. Også ledersjangeren fungerer på samme måte. At Fjuken er den avisen som har viet minst plass til både leder- og kommentarsjanger kan ses i lys av at avisen ikke ønsker å skape splid i Vågå-samfunnet. Fjuken har valgt å ikke ta side i saken ved å holde seg til objektive sjangre som nyhetsartikler og notiser, fremfor subjektive sjangre som leder og kommentar. Fjuken har hatt størst bruk av nyhetsartikler og notiser, noe som kan tyde på at avisen kun ønsker å holde seg til fakta rundt saken. Omtrent en tredjedel av Fjukens dekning består av notiser, noe som kan vise til at avisen ikke har ønsket å brette ut saken ved å kun

referere til sakens viktigste elementer. Som Aftenposten har også Fjuken hatt en lav prioritering av saken, noe som kan ses i naturlig sammenheng med at Fjuken ønsket å holde en lav profil.

Debattinnlegg står for 5 % av den totale dekningen. Her er det Dagbladet og Aftenposten som har viet størst plass til sjangeren, mens Fjuken er helt fraværende. Dette kan forklares med at Fjuken ikke hadde mottatt noen debattinnlegg per oktober 2012. At avisene har publisert så få debattinnlegg er nok ikke tilfeldig. Øygard-saken er en alvorlig og betent sak om en ordfører med stor tillit som har forgrepet seg på en mindreårig jente. En slik sak skaper sterke reaksjoner, spesielt siden Øygard var en offentlig skikkelse og populær politiker. GDs nettutgave opplevde at de måtte stenge ned enkelte diskusjonstråder om saken. Ifølge GDs redaktør Kristian Skullerud var enkelte innlegg av en injurierende karakter og over grensen for straffeloven, og måtte derfor slettes. De inneholdt hets og stygg ordbruk, med hatske utfall både til den ene og den andre siden av saken. ”Vi kan ikke ha slike innlegg på vår side, vi har et juridisk ansvar for det som står der” (Holø, 2012). I papiravisene var det veldig få innlegg som rettet seg mot Øygard eller jenta. Ellers handlet debattinnleggene blant annet om kritikk rettet mot Ap og daværende statsminister Jens Stoltenberg for deres håndtering av saken, kritikk til Mette Yvonne Larsen, juridiske aspekter og innlegg om selve mediedekningen hvor noen mente den var for voldsom, mens andre mente den var viktig og nødvendig.

Nyhetsreportasjen er den minst brukte sjangeren og utgjør kun 4 % av den totale dekningen. VG har viet størst plass til sjangeren, som utgjør 6 % av avisens dekning, mens Fjuken ikke har publisert noen reportasjer. Aftenposten har også hatt liten bruk av reportasjer. Dette kan igjen peke på at Aftenposten og Fjuken har brukt lite ressurser på å dekke saken, ettersom reportasjer er en krevende og omfattende sjanger. Reportasjer går i dybden og dette er kanskje noe de to avisene ikke har ønsket å gjøre i forhold til Øygard-saken.

4.1.3 Prioritering – Hvordan har saken blitt prioritert?

Om en sak presenteres på avisenes forsider eller ikke kan gi en indikasjon på papiravisenes prioritering av saker. En avisforside består vanligvis av et klart markert hovedoppslag og henvisninger til mindre saker inne i avisen. Forsideoppslagene handler om journalistiske valg og kan vise til viktig og vesentlig informasjon. Men avisforsidene kan også ha utgangspunkt i en markedsvurdering. Avisforsidene fungerer med dette som salgsplakater og et blick på

forsidene kan fortelle hva som faktisk selger avisen (Allern 2001b, s.120 og Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.57).

Tabell 2: Prioritering fordelt på avis

Prioritering	Avis				
	VG	Dagbladet	Aftenposten	GD	Fjuken
Hovedsak forsida	7 %	7 %	1 %	9 %	3 %
Mindre sak forsida	16 %	10 %	10 %	22 %	7 %
Ikke forsida	77 %	83 %	89 %	69%	90 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N = 599	160	100	97	211	31

Tabell 2 viser at det er relativt små forskjeller i avisenes prioritering av saken. Den har blitt publisert på til sammen 134 forsider i de fem avisene, hvor 40 av forsiden er hovedoppslag. GD har hatt flest forsidesaker som utgjør til sammen 31 % av avisens artikler. VG og Dagbladet har vært ganske like i sin prioritering, men VG har publisert en litt større andel artikler på forsiden enn Dagbladet. Aftenposten og Fjuken har også hatt en relativt lik prioritering. De to avisene har kun hatt ett hovedoppslag hver på forsiden og rundt 90 % av artiklene til både Aftenposten og Fjuken har startet inne i avisen. Ut i fra dette ser vi at Aftenposten og Fjuken har vært mest nedtonet i sin prioritering. Dette kan ha sammenheng med at de to avisene har hatt en stor andel notiser, en sjanger som sjeldent opptrer på avisforsider. Det kan også tyde på at de to avisene ikke har ønsket å vie for stor oppmerksomhet til saken ved å la mesteparten av artiklene starte inne i avisen, fremfor å blåse de opp på avisforsidene.

4.2 Kilder – Hvordan har avisene prioritert kildebruken?

Avisenes kildebruk kan fungere som en indikasjon på hvilke aktører som får mest spillerom og hvem avisene mener det er viktigst å lytte til. Ifølge Allern (2001b) kan antallet kilder i artikler, forsiktig tolket, fungere som en indikasjon på informasjonskvaliteten i journalistikken (Allern 2001b, s.163). Det er også et viktig presseetisk ideal å ha flere og varierte kilder (Mathisen 2010, s.44). Det er viktig å merke seg at analysen ikke ser på hvem som har tatt initiativ til sakene, men hvilke kilder som faktisk har kommet til orde i artiklene.

4.2.1 Antall kilder – Hvor mange kommer til orde i avisene?

Tabell 3 viser at det er VG og Dagbladet som har hatt størst kildebruk av avisene. VG har brukt kilder i 71 % av artiklene sine og Dagbladet i 68 %. GD har referert til kilder i litt over halvparten av sin dekning. Fjuken er den avisen som har hatt lavest kildebruk, med kilder i kun 23 % av sakene. Tabellen gir ikke et eksakt tall på hvor mange kilder som faktisk har blitt brukt i de forskjellige avisene, bare hvor mange kilder som er synlige i den publiserte artikkelen. De fleste avisene, bortsett fra Aftenposten, har hatt høyest bruk av *to – tre* kilder, noe som kan ses i sammenheng med at det ikke anses som god journalistikk å skrive artikler basert på én kilde. Det er et viktig presseetisk prinsipp at en sak belyses fra flere sider og at alle som er involvert får komme til orde (Mathisen 2010, s.131). At Aftenposten og Fjuken har hatt lavest kildebruk kan igjen ses i sammenheng med at de ikke har brukt like mye ressurser på å dekke saken som de andre avisene. Avisenes lave kildebruk kan tyde på at avisene ikke har fulgt 'idealet' om å dekke saken gjennom flere kilder. Men det er viktig å huske på at begge avisene, spesielt Aftenposten, har hatt høy bruk av notiser, en sjanger som stort sett ikke bruker kilder.

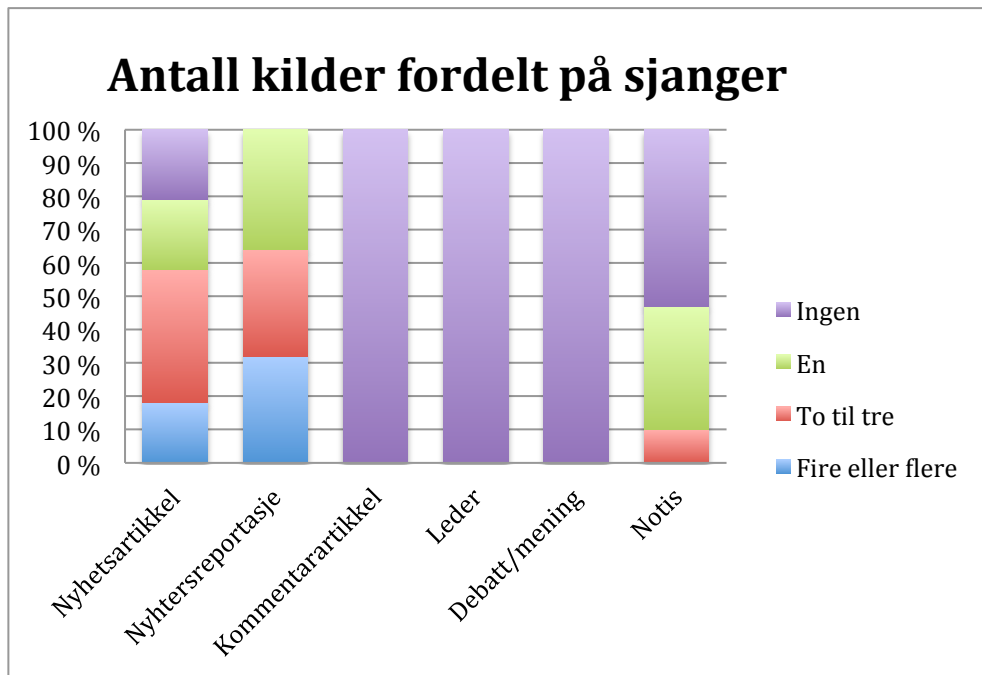
Tabell 3: Antall kilder fordelt på aviser

Antall kilder	Avis				
	VG	Dagbladet	Aftenposten	GD	Fjuken
Ingen	29 %	32 %	63 %	42 %	77 %
En	14 %	20 %	21 %	24 %	10 %
To – tre	37 %	38 %	9 %	24 %	10 %
Fire eller flere	20 %	10 %	7 %	10 %	3 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N = 599	160	100	97	211	31

Figur 2 viser antall kilder fordelt på de forskjellige sjangrene. Her ser vi at det i over 50 % av notisene ikke har blitt brukt kilder og i 37 % har det blitt brukt *en* kilde. Dette kan forklare hvorfor Aftenposten har hatt høyest bruk av *en* kilde, ettersom avisen brukte notiser i 42 % av dekningen sin. Dette gjenspeiles også i en undersøkelse hvor Sigurd Allern tok for seg ti norske aviser og kom frem til at en-kildejournalistikken er mest vanlig i notiser, korte artikler og NTB-artikler (Allern 2001b, s.183). Videre ser vi at det har vært størst bruk av *to til tre* kilder i nyhetsartikkelen. I nyhetsreportasjen har det vært ganske jevn bruk mellom *en*, *to –*

tre og fire eller flere kilder. Men det har vært høyest bruk av *en* kilde, noe som er overraskende ettersom reportasjer stort sett bruker flere enn *en* kilde. Kommentartikkel, leder og debattinnlegg har naturligvis ikke hatt bruk av kilder.

Figur 2: Antall kilder fordelt på sjanger

4.2.2 Hvem kommer mest til orde?

Analysen har tatt for seg ni ulike kilder og registrert hvem som er *viktigste kilde* og hvem som er *mindre viktig kilde*. I hver enkelt artikkel er det kun én kilde som kan registreres som *viktigste kilde*, mens flere kilder kan registreres som *mindre viktig kilde*. Tabell 4⁷ viser kun *viktigste kilde*. Den sier ikke noe om avisenes totale kildeomfang ettersom den ikke viser hvem andre som kommer til orde uten å være viktigste kilde. Men tabellen kan gi en indikasjon på hvordan de ulike avisene har prioritert kildebruken. Tabellen inkluderer en prosentandel på *ingen kilder* ettersom store deler av mediedekningen bestod av referater fra rettssaken hvor det var lite bruk av kilder. Tabell 4 viser at det er både likheter og forskjeller i avisenes kildebruk. VG og Dagbladet har hatt mest variert kildebruk og de er relativt like i hvor mye hver kilde har kommet til orde. VG er også den avisen som har referert til flest kilder. GD og Aftenposten har stort sett vært like i hvor ofte de har sluppet ulike aktører til

⁷ Resultater fra intersubjektivitetstesten viser at kildevariabelen som skiller mellom viktigste kilde og mindre viktig kilde kan være problematisk ved at den kan kodes forskjellig av ulike kodere. Derfor bør man være forsiktig med å trekke konklusjoner fra tabell 4 som viser avisenes viktigste kilde og figur 3-7 som viser hver enkelt avis' viktigste og mindre viktige kilde.

orde (bortsett fra politikere og andre), men GD har hatt høyere kildebruk enn Aftenposten. Fjuken er den avisen som har hatt lavest og minst variert kildebruk og avisen har kun referert til fire forskjellige kilder⁸.

Tabell 4: Viktigste kilde fordelt på avis

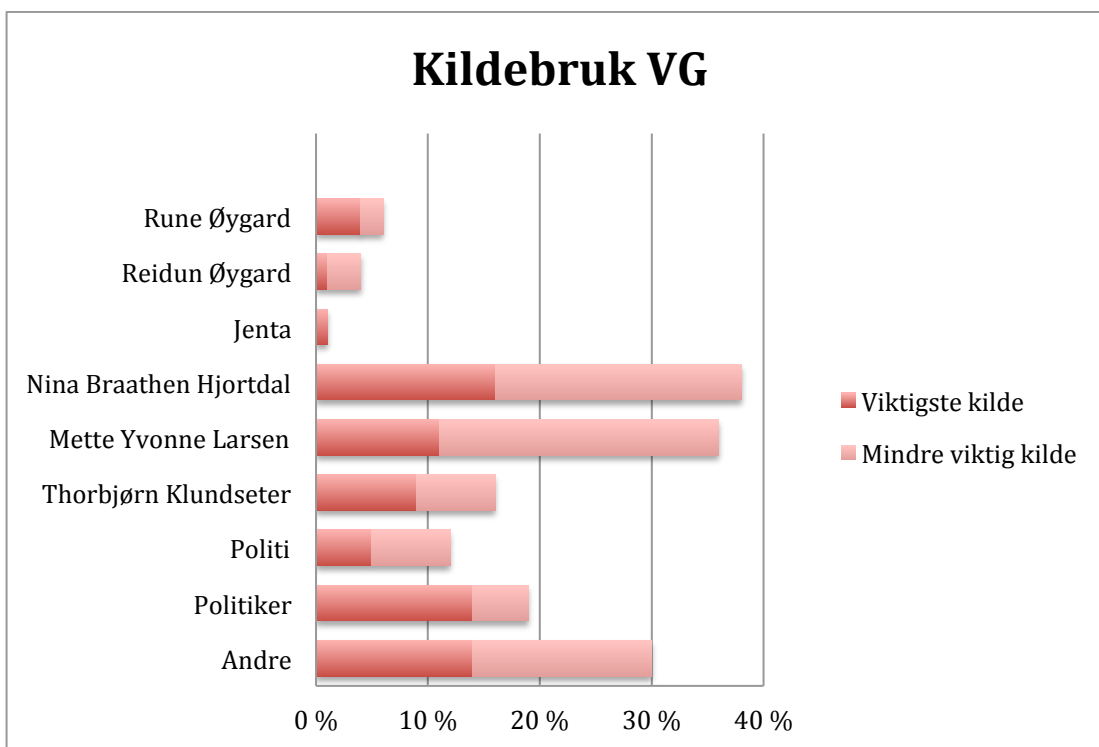
Kilde	Avis				
	VG	Dagbladet	Aftenposten	GD	Fjuken
Rune Øygard	4 %	3 %	1 %	2 %	10 %
Reidun Øygard	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Jenta	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %
Nina B. Hjortdal	16 %	19 %	8 %	8 %	3 %
Mette Yvonne Larsen	10 %	15 %	9 %	10 %	0 %
Thorbjørn Klundseter	9 %	5 %	2 %	3 %	0 %
Politi	6 %	2 %	1 %	3 %	0 %
Politiker	14 %	13 %	13 %	19 %	13 %
Andre	14 %	10 %	4 %	15 %	3 %
Ingen	25 %	31 %	62 %	40 %	71 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N = 599	160	100	97	211	31

For å få et mer omfattende bilde av avisenes kildebruk har jeg supplert med figurer som tar for seg avisenes bruk av *viktigste* og *mindre viktige* kilder. I figur 3-7 er det viktig å merke seg at 100 % i hver figur utgjør alle artiklene den enkelte avis har skrevet om Øygard-saken. Som vi ser ut i fra figurene har Rune Øygard opptrådt som kilde i alle avisene. Han har blitt brukt som kilde i totalt 28 artikler, noe som utgjør kun 5 % av den totale dekningen. I Fjuken har Øygard blitt brukt som *viktigste kilde* i 10 % av artiklene og er overraskende nok den avisen som har brukt Øygard som kilde flest ganger i forhold til avisens totale dekning. Det er viktig å merke seg at Øygard ikke har uttalt seg direkte til Fjuken. Her har han blitt sitert gjennom eposter og søknader sendt til Vågå kommune i sammenheng med søknad om permisjon, e-post hvor han sa fra seg ordførerlønnen og søknad om fritak fra alle politiske

⁸ En av de fire kildene Fjuken har referert til er kildegruppen *andre*. Det blir derfor feil å si at avisen kun har brukt fire kilder ettersom *andre* omfatter flere forskjellige kilder som kan knyttes til Øygard-saken.

verv. Selv om Øygard ikke har uttalt seg direkte til avisen har han likevel blitt sitert, og jeg har derfor valgt å kode Øygard som *viktigste kilde* i disse artiklene.

Figur 3: Kildebruk i VG, viktigste kilde og mindre viktig kilde

Slår vi sammen *viktigste kilde* og *mindre viktig kilde* har VG og Dagbladet latt Øygard komme til orde i 6 % av artiklene sine, og GD og Aftenposten i 2 %. Selv om Øygard har kommet til orde i en så liten andel av artiklene er det dermed ikke sagt at avisene har ansett han som en mindre viktig kilde. Øygard-saken er populært stoff for mediene og vekker stor oppsikt i offentligheten. Å få et intervju med den overgrepssiktede ordføreren vil sannsynligvis være et scoop for mange av avisene, og både VG og GD gjorde intervjuer med Øygard i etterkant av siktelsen. 5.oktober 2011 publiserte begge avisene lengre reportasjer hvor Rune og kona Reidun snakket ut om den vanskelige tiden etter siktelsen. GDs forside var dekket av et stort bilde av Øygard og overskriften lød ”Enkelte dager klarer jeg ikke stå opp. Rune Øygards første intervju etter siktelsen” (GD, 5.10.2011). I VG var det Rune og Reidun som prydet forsiden sammen. ”Overgrepssiktet Vågå-ordfører snakker ut. Anklagene. Kollapsen. Ekteskapet” (VG, 5.10.2011). VG hadde også et hjemme-hos intervju med Rune og Reidun i etterkant av dommen. Igjen var paret plassert på avisens forside. ”Kona Reidun etter dommen: Derfor står jeg ved Runes side. Les det store Øygard-intervjuet” (VG, 22.12.2012). Det er tydelig at dette er eksklusivt stoff for de to avisene, både ut i fra

reportasjenes lengde, overskrifter og bruk av store bilder. Dette kan vise til at Øygard har blitt ansett som en viktig kilde til tross for at han sjeldent kom til orde. Som vi så har Øygard også vært kilde i et lite antall artikler hos Dagbladet og Aftenposten, men her var det i sammenheng med uttalelser på pressekonferanser eller i artikler hvor Øygards kommentarer ble referert/sitert fra andre medier.

Til tross for at Øygard er en offentlig skikkelse kom han nok lite til orde på grunn av at Øygard-saken er en overgrepssak hvor det må tas hensyn til de involverte. I lys av at Øygard har opptrådt sjeldent som kilde er det viktig å minnes om at det stor sett i overgrepssaker ikke er vanlig å navngi overgriperen, og det er også svært sjeldent at vedkommende står frem i mediene. I punkt 4.7 i Vær Varsom-plakaten står det skrevet:

Vær varsom med bruk av navn og bilde og andre klare identifikasjonstegn på personer som omtales i forbindelse med klanderverdige eller straffbare forhold. [...] Identifisering må begrunnes i et berettiget informasjonsbehov (VVP 2013).

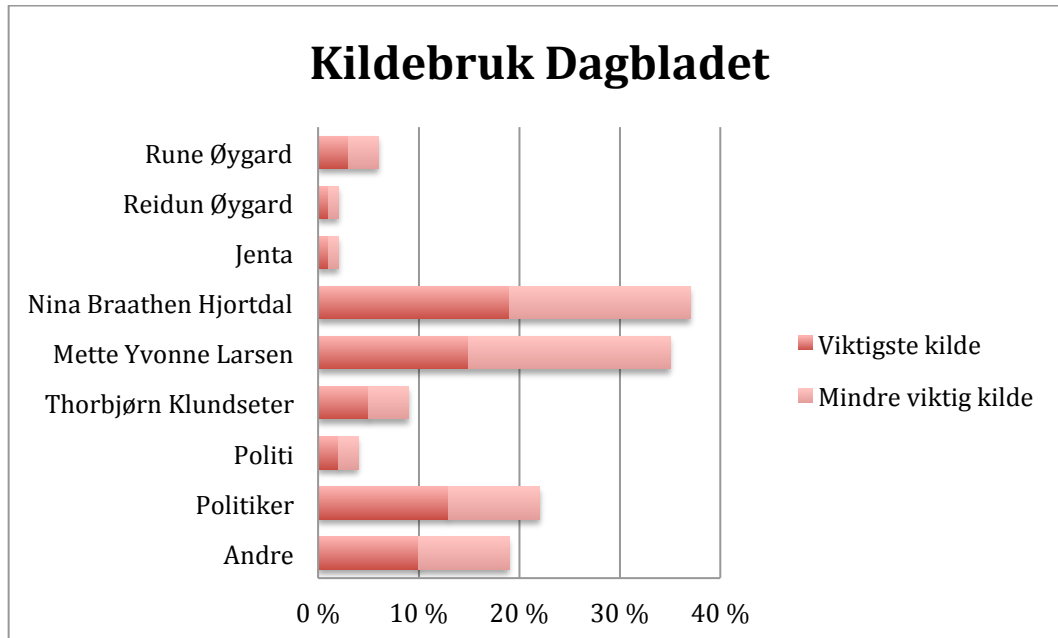
Øygard ble navngitt fordi han var ordfører. De første sakene som ble publisert handlet om at en ordfører i Oppland var mistenkt for overgrep. For at det ikke skulle hvile mistanke på en relativt liten og lett identifiserbar gruppe ordførere, valgte Vågå kommune og avisene å gå ut med navnet hans.

Reidun Øygard har blitt brukt som kilde i en marginal del av dekningen og kom på banen i totalt 9 artikler. Hun har kun blitt brukt som *viktigste kilde* i VG og Dagbladet, mens Aftenposten og Fjuken ikke har hatt noen uttalelser fra Reidun. De få gangene Reidun har kommet på banen har dette som oftest vært sammen med Rune.

Jenta har kun blitt brukt som kilde i VG, Dagbladet og GD, og hun utgjør en marginal del av kildebruket i de tre avisene. I VG har hun vært *viktigste kilde* i en artikkel. I Dagbladet har hun opptrådt som *viktigste kilde* og *mindre viktige kilde* i til sammen to artikler. GD har brukt henne som *mindre viktig kilde* i en artikkel. Dette har en naturlig sammenheng med at jenta ble anonymisert gjennom hele mediedekningen av saken. Hun ble alltid avbildet bakfra eller fra siden slik at man ikke skulle kunne identifisere henne. Hun ble stort sett sitert fra uttalelser i retten som var hennes arena for å fortelle sin side av saken. At jenta så sjeldent har opptrådt som kilde kan ses i sammenheng med punkt 4.8 i Vær Varsom-plakaten.

Når barn omtales, er det god presseskikk å ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet. Dette gjelder også når foresatte har gitt sitt samtykke til eksponering. Barns identitet skal som hovedregel ikke røpes i familietvister, barnevernssaker eller rettssaker (VVP 2013).

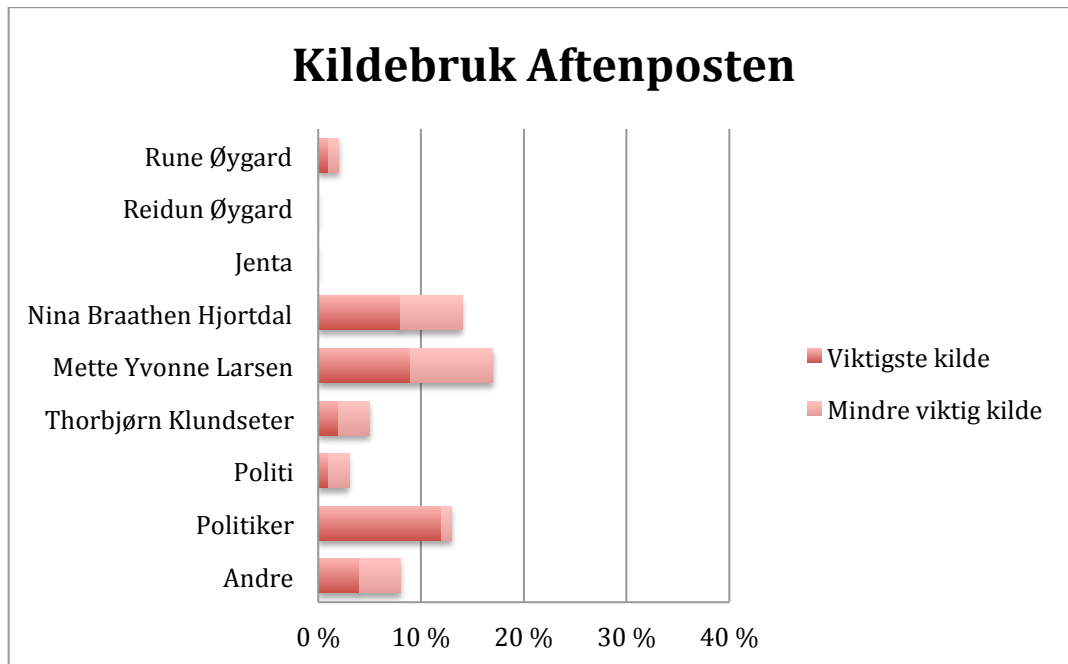
Figur 4: Kildebruk Dagbladet, viktigste kilde og mindre viktig kilde

VG hadde et hjemme-hos intervju med jenta dagen etter dommen falt. Her var jenta avbildet på forsiden med ryggen til kamera og hodet vendt mot to av familiens hester. ”Snakker ut hjemme med foreldrene: Våga-jentas nye liv. Sladderet. Fremtiden. Vil bli bistandsadvokat” (VG, 18.12.2012). Dette var første gang jenta uttalte seg i VG. Mens rettssaken pågikk publiserte Dagbladet en reportasje hvor jenta og kjæresten snakket ut om tiden etter saken ble kjent. Saken ble publisert som en liten forsidesak med bilde av jenta og kjæresten som holdt rundt hverandre. Overskriften lød: ”Vågå-saken: 16-åringen og kjæresten snakker ut om den vonde tida. Vi to skal ha det godt fremover” (Dagbladet, 18.10.2012). Dagbladet hadde også en artikkel hvor jenta var viktigste kilde etter dommen hadde falt. Artikkelen gikk over to sider og et stort bilde av jenta som fikk en trøstende klem av venninnen preget hele første siden i artikkelen. I ingressen stod det skrevet: ”Rune Øygards 17-årige offer er både glad og utmattet etter den knusende dommen mot den tidligere ordføreren i Vågå” (Dagbladet, 18.12.2012). Selv om disse artiklene kun utgjør en marginal del av den totale dekningen var det likevel viktig for avisene at jenta ble hørt. I krim saker blir pressen møtt med ulike problemstillinger, spesielt når barn og ungdom skal intervjues enten som gjerningsmenn, øyenvitner eller som offer slik som jenta i Øygaard-saken (Brurås 2009, s.203). Av hensyn til

jentas rolle som offer i saken og at hun var mindreårig gjennom hele prosessen, har avisene svært sjeldent brukt henne som kilde og heller referert til jentas side av saken gjennom hennes forklaringer i rettssalen.

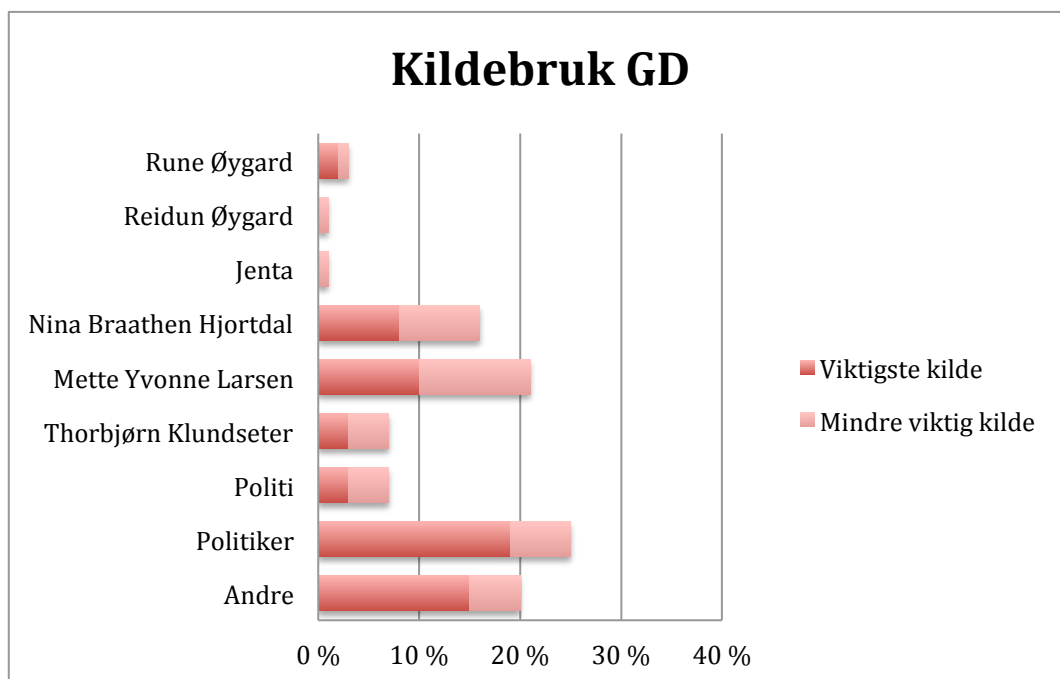
Figur 5 : Kildebruk Aftenposten, viktigste kilde og mindre viktig kilde

Øygards forsvarer Mette Yvonne Larsen og jentas bistandsadvokat Nina Braathen Hjortdal er de mest brukte kildene i alle avisene bortsett fra Fjuken. Larsen og Hjortdal har opptrådt som kilde i 25 % hver av den totale dekingen. Slår vi sammen *viktigste* og *mindre viktig kilde* har Hjortdal vært den mest brukte kilden i VG og Dagbladet, mens Larsen har vært den mest brukte kilden i Aftenposten. Hjortdal er *viktigste kilde* i 16 % av VGs artikler og i 19 % av Dagbladets artikler. I Aftenposten er Larsen *viktigste kilde* i 9 % av artiklene og i 10 % av artiklene i GD. I Fjuken er det kun Hjortdal som har kommet til orde, hvor hun har blitt brukt som *viktigste kilde* i en artikkel. Larsen og Hjortdal har snakket på vegne av Øygard og jenta, og representert to forskjellige sider av Øygard-saken. Larsen som Øygards forsvarer, har representert Øygards side og Hjortdal som jentas bistandsadvokat, har representert jentas side. Begge parters synspunkter har blitt formidlet i stor grad via Hjortdal og Larsen. Ut i fra figurene kan vi si at de fire avisene VG, Dagbladet, Aftenposten og GD har vært balansert i å fremstille Øygards og jentas side av saken. Larsen og Hjortdal har kommet til orde i like stor grad, og spesielt VG og Dagbladet har vist at dette er viktige kilder å lytte til. I krimjournalistikken fremstår spesielt forsvarsadvokatene som de viktigste kildene ved siden

av politiet. Forsvarerne mener at det er nødvendig å være aktive i sin mediedekning slik at den siktedes og tiltaltes interesser ivaretas (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.121).

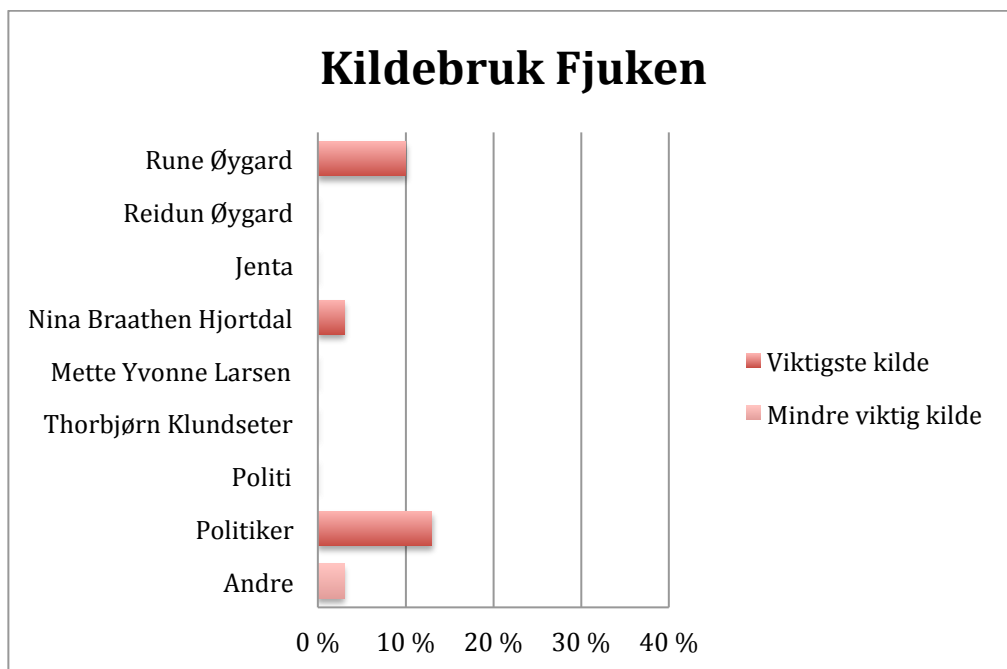
Figur 6: Kildebruk GD, viktigste kilde og mindre viktig kilde

Påtalemyndigheten, som i dette prosjektet omfatter statsadvokat Thorbjørn Klundseter og politiet, har i veldig liten grad blitt anvendt som kilde. Klundseter har blitt brukt som kilde i 9 % av den totale dekkningen og politiet i 7 %. Kriminaljournalistenes forhold til påtalemyndighet og politi er preget av en dobbelthet hvor journalistene skal spille både mot og på lag med politi og påtalemyndighetene. På den ene siden skal pressen gjennom sin tradisjonelle rolle som fjerde statsmakt forholde seg kritisk og uavhengig til politi og påtalemyndighetene. På den andre siden skal pressen identifisere seg med påtalemyndighetenes kriminalitetsbekjempende rolle og spille på lag med politi og påtalemyndighet mot de kriminelle maktovergriperne (Brurås 2009, s.198 og Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.179) Fjuken har ikke brukt noen av disse kildene i sin dekning. I VG, Dagbladet og Aftenposten har Klundseter kommet mest til orde av de to kildene. I GD har Klundseter og politiet blitt brukt som *viktigste kilde* og *mindre viktig kilde* i omtrent like stor prosentandel av avisenes dekning. At Klundseter sjeldent har opptrådt som kilde kan forklares med at avisene i større grad har valgt å lytte til Larsen og Hjortdal som har fremmet Øygards og jentas side. Det kan virke som om avisene mener at Larsen og Hjortdal er mer interessante å lytte til ettersom de hadde direkte bånd til Øygard og jenta, fremfor å lytte til Klundseter som snakket på vegne av påtalemyndighetene. I

kriminalsaker er det vanlig at politiet opptreer mye som kilde, men i deknings av Øygard-saken ser vi at dette ikke er tilfelle. At politiet har opptrådt som kilde i så liten grad kan ha sammenheng med at mediene har en tendens til å unngå å bruke politiet som eneste kilde til informasjon i kriminalsaker. Advokater får tilgang til deler av politiets materiale, noe som også kan være med på å forklare hvorfor Larsen og Hjortdal har blitt brukt som kilder i større grad enn politi og påtalemyndighet (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.31).

Figur 7: Kildebruk Fjuken, viktigste og mindre viktig kilde

Politiker er den nest mest brukte kildegruppen (sammen med andre/annet) og har opptrådt som kilde i til sammen 20 % av den totale dekningsen. I GD har politiker vært den viktigste og mest brukte kilden i til sammen 25 % av avisens artikler. Også i Aftenposten og Fjuken har politiker opptrådt som *viktigste kilde*, i 13 % hver av avisenes dekningsen. Politiker er den fjerde mest brukte kildegruppen hos VG og den tredje mest brukte kildegruppen hos Dagbladet. At politiker er *viktigste kilde* i GD, Aftenposten og Fjuken kan signalisere at de tre avisene mener at dette er den viktigste kildegruppen å lytte til. Det er ikke overraskende at politiker har utgjort den nest mest brukte kildegruppen med tanke på at Øygard var ordfører og lokalpolitiker i Ap. Representanter fra Ap uttalte seg i lys av saken og Øygard ble møtt med reaksjoner fra både lokale og nasjonale politikere. Eksempler på saker hvor politikere uttalte seg er: ”Vi greier dette sammen”. Vågå Ap regner med Øygard som ordfører når han er friskmeldt” (GD, 3.10.2012), ”Vågå Ap vil fortsatt ha siktet ordfører” (Aftenposten,

6.11.2011), ”Ap-toppens beskjed til Øygard: HOLD DEG UNNA. Raymond Johansen (Ap) gir klar beskjed til Rune Øygard: Så lenge politiet etterforsker ham for overgrep, bør han ikke komme tilbake som ordfører” (VG, 6.11.2011). Når politiske skandaler har oppstått tar det ikke lang tid før mediene henter inn reaksjoner på overtrampet fra andre politikere. Avsløringene av overtrampet fører til kritikk fra politikerkolleger og reaksjonene i det politiske miljøet er med på avgjøre forløpet og utfallet av prosessen. ”Skjebnen til en skandalerammet politiker står og faller med reaksjonene til journalister og andre politikere” (Midtbø 2007, s.55).

Andre kilder omfatter aktører som ikke lot seg plassere under noen av kildekategoriene over. Andre kilder utgjør til sammen 20 % av kildebruken i den totale dekningen og er den nest mest brukte kildegruppen ved siden av politikere. VG har hatt høyest bruk av andre kilder, hvor 30 % av avisens dekning har andre kilder som *viktigste* eller *mindre viktig kilde*. Aftenposten og Fjuken har hatt lavest bruk av andre kilder. Ekspert, familie og venner av Øygard eller jenta, innbyggere i Vågå, m.fl., er noen av aktørene som havnet under andre. I politiske skandaler blir det ikke bare hentet inn reaksjoner fra andre politikere, men det er også vanlig med kommentarer og innspill fra eksterne fagfolk (Midtbø 2007, s.77). Røssland referer til disse kildene som *hjelpedommere* som uttaler seg med autoritet om hvordan synderen sine handlinger kan relateres til hjemmelen (Røssland 2003, s.137). I sammenheng med rettssaken mot Øygard ble det hentet inn fagfolk fra jus, psykologi og media. I en artikkel i VG hvor avisen hadde intervjuet to advokater og en dommer kalte avisen disse for ”straffeekspert”. I artikler hvor forskjellige fagfolk ble brukt som kilder lød overskriftene blant annet: ”Et historisk vitnemaraton. Advokatene og eksperter sperrer øynene opp over mengden vitner i Øygard-saken” (GD, 6.10.2012). ”Psykolog tror på jenta” (Aftenposten, 31.10.2012) og ”Kan ikke dømmes. Jusprofessor mener retten gjør et feilgrep om Rune Øygard blir kjent skyldig” (VG, 1.11.2012).

4.3 Tema – Hvem fokuserer på hva?

I prosjektet har jeg undersøkt hvilke aspekter av Øygard-saken som har blitt presentert i de fem avisene. Temaprofilen kan måles i omfang og antall artikler, men kan også måles prosentvis i forhold til den totale dekningen. Avisenes temaprofil kan fungere som en indikasjon på hvilket tema som får mest fokus i avisene og dermed hvilket tema avisene mener det er viktigst å fokusere på. Som ved kildevariabelen er tema delt inn i *viktigste aspekt* og *mindre viktig aspekt*. Det er viktig å merke seg at et stort antall av de kodete

artiklene har handlet om flere aspekter, men det er kun ett av temaene som har blitt registrert som *viktigste aspekt*. Flere tema kan kodes som *mindre viktig aspekt* i en og samme artikkel.

Tabell 5: Viktigste tema fordelt på avis

Tema	Avis				
	VG	Dagbladet	Aftenposten	GD	Fjuken
Siktelsen	1 %	2 %	1 %	2 %	3 %
Overgrepet	4 %	5 %	1 %	1 %	0 %
Personlige aspekt	13 %	21 %	5 %	7 %	0 %
Jobb	11 %	16 %	24 %	26 %	16 %
Skype/SMS	10 %	4 %	1 %	3 %	7 %
Etterforskning/vitner	13 %	9 %	12 %	5 %	3 %
Forbindelse Øygard	6 %	6 %	0 %	2 %	0 %
Rettsaken	16 %	16 %	40 %	32 %	55 %
Dommen	4 %	7 %	5 %	6 %	6 %
Annet	22 %	14 %	11 %	16 %	10 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N = 599	160	100	97	211	31

I tabell 5⁹ får vi presentert viktigste tema fordelt på avis. Her vises altså kun temaene som har blitt kodet under *viktigste aspekt*. Tabellen viser at det både er forskjeller og likheter i temaene de fem avisene har dekket. Hos VG har viktigste tema vært *annet* og aspektet har blitt brukt i 22 % av avisens totale dekning. *Annet* blir etterfulgt av *rettsaken* som avisens nest viktigste tema, og *personlige aspekt* og *etterforskning/vitner* som avisens tredje viktigste tema. Dagbladet på den andre siden har hatt *personlige aspekt* som sitt viktigste tema i 21 % av avisens artikler. *Jobb* og *rettsaken* er avisens nest viktigste aspekt, mens *annet* er tredje viktigste tema. Aftenposten og GD har vært relativt like i sin bruk av forskjellige aspekt. Begge avisene har hatt *rettsaken* som sitt viktigste tema, Aftenposten i 40 % av avisens dekning og GD i 32 %. *Jobb* er avisenes nest viktigste aspekt, mens GD har *annet* som sitt tredje viktigste aspekt og Aftenposten har *etterforskning/vitner*.

⁹ Intersubjektivitetstestens resultater viser at temavariabelen som skiller mellom *viktigste aspekt* og *mindre viktig aspekt* til tider er problematisk fordi forskjellige kodere kan kode den ulikt. Det er derfor viktig å være forsiktig å trekke konklusjoner fra tabell 5 som viser avisenes viktigste aspekt og figur 8-12 som viser avisens viktigste og mindre viktige aspekt.

Fjuken er den avisen som skiller seg mest ut når det kommer til fokus på forskjellige tema. Mens de fire andre avisene har vært innom alle de forskjellige temaene har Fjuken verken hatt *overgrepet* eller *personlige aspekt* som viktigste tema, og avisen har ikke skrevet noe om *forbindelser av Øygard*. Fjuken har hatt samme prioritering av de tre viktigste temaene som GD. *Rettsaken* er viktigste tema i 55 % av avisens artikler, *jobb* i 16 % og *annet* i 10 %. Til tross for at avisene har prioritert sine viktigste tema i ulik grad ser vi likevel at det stort sett er de samme temaene som har gått igjen som de viktigste temaene i de fem avisene. Som vi så i kapittel 2 er det ikke uvanlig at mediene ender opp med å fokusere på de samme temaene i rapporteringen av skandaler. Ut i fra at de fem avisene stort sett har dekket de samme temaene kan det tyde på at avisene har tatt del i et mediedrev, hvor det er vanlig at avisenes topper og bunner blir de samme.

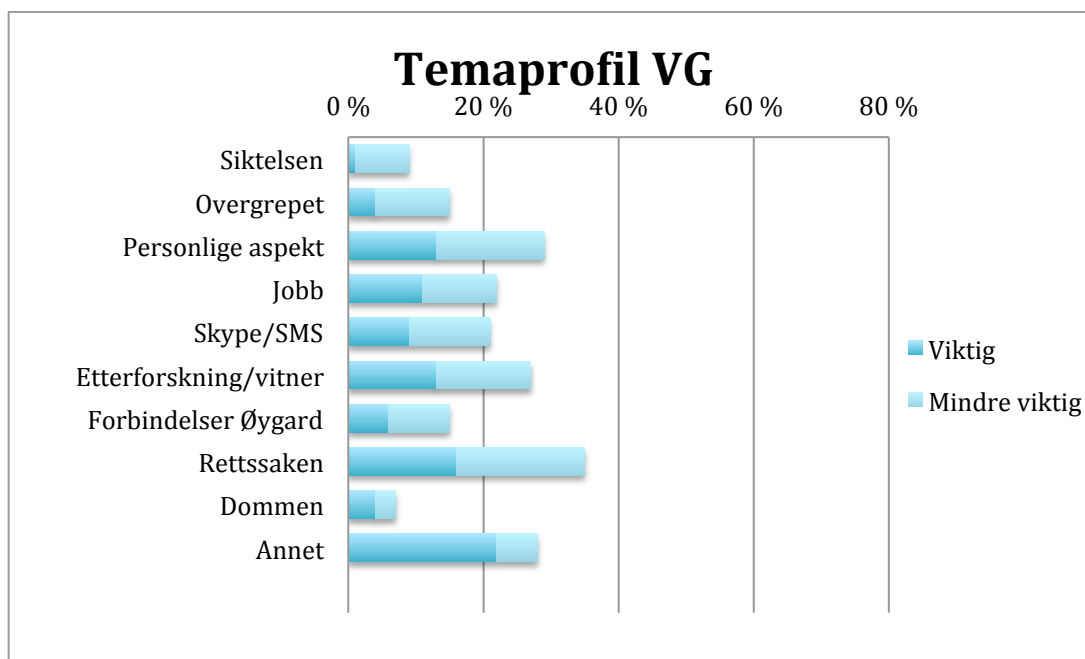
4.3.1 Hvilket tema blir det skrevet mest om?

Tabell 5 viser som sagt kun viktigste tema fordelt på de forskjellige avisene. Jeg har derfor supplert med figurerer som tar for seg temaprofilen i hver avis, som inkluderer både *viktigste aspekt* og *mindre viktig aspekt*. Dette gir et mer omfattende bilde over hvordan avisene har prioritert de forskjellige temaene. Det er viktig å merke seg at 100 % i hver figur utgjør alle artiklene den enkelte avis har skrevet om Øygard-saken.

Siktelsen er det minst omtalte temaet i avisenes dekning og legger vi sammen viktigste aspekt og mindre viktig aspekt har det blitt skrevet om siktelsen i 8 % av dekningen. Dette henger sammen med at selve siktelsen kun utgjorde en liten del av den totale perioden avisene dekket. VG og GD er de to avisene som har skrevet mest om *siktelsen*. VG var først ute med nyheten om at en ordfører var siktet for overgrep. 22. september 2011 ble saken publisert på en helside i VG med et stort bilde av Larsen. På dette tidspunkt var ikke Øygard navngitt. ”Ordfører siktet for sexovergrep”. ”En ordfører er siktet for seksuell omgang med en mindreårig jente” (VG, 22.9.2011). I GD ble saken publisert dagen etter og ble presentert på avisens forside i form av en liten notis. ”Vil ta permisjon fra alle sine verv” (GD, 23.9.2011). Inne i avisen var det satt av en dobbeltside til saken, som bestod av to artikler. Jentas bistandsadvokat Hjortdal, Øygards forsvarer Larsen og politiadvokat fra Gudbrandsdal, Lars Rune Ringvik, var avbildet. ”Topp-politiker siktet for sexmisbruk. En av distriktets mest framtrepende politikere er siktet for seksuell omgang med en mindreårig jente” (GD, 23.9.2011). I motsetning til VG som pekte på en hvilken som helst ordfører, ga GD en større pekepinn på hvem dette kunne være ved å fortelle at vedkommende var en topp-politiker fra

distriktet. GD publiserte også en artikkel hvor fylkesleder fra partiet til Øygard uttalte at ”Dette er en svært alvorlig sak” (GD, 23.9.2011).

Figur 8: VGs temaprofil for hele dekingen

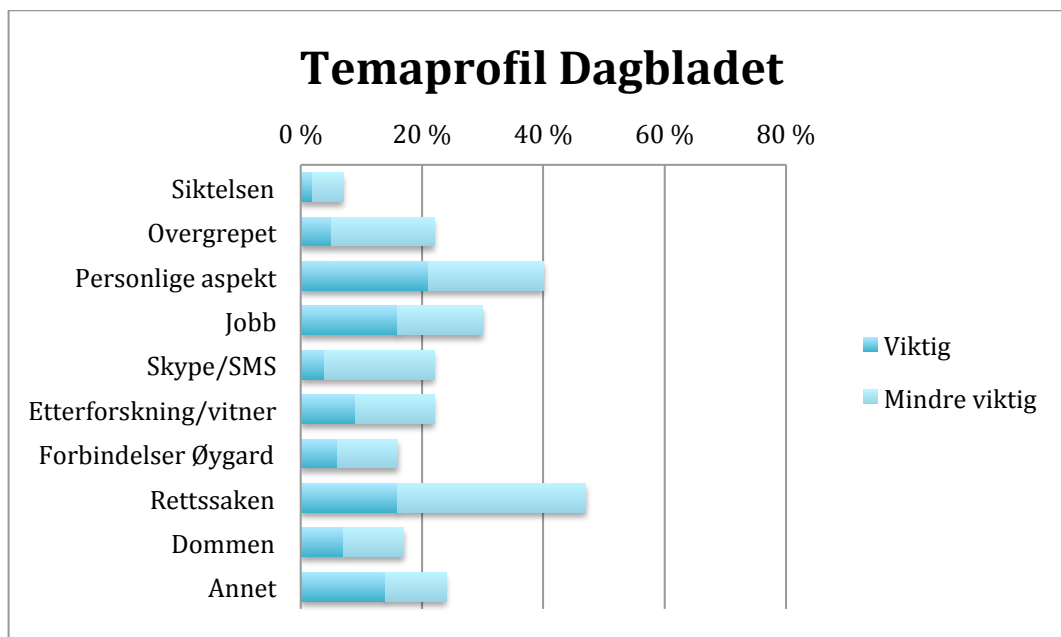

Aftenposten har skrevet til sammen 9 artikler om *siktelsen* hvor temaet er viktigste aspekt i en av artiklene. Avisen kom på banen samme dag som GD og publiserte saken inne i avisen i form av en notis uten bilder med overskriften ”Siktet ordfører tar permisjon” (Aftenposten, 23.9.2011). Dagbladet skrev ikke noe om saken før Øygards navn ble offentliggjort. Den 28.september publiserte avisen tre saker inne i avisen, fordelt på fire helsider om at det var ordfører Rune Øygard som var siktet for overgrepet mot den mindreårige jenta. Hovedsaken ble publisert på en dobbeltside og ble presentert som ’ordfører-sjokket’. Overskriften lød: ”Her vet alle alt” (Dagbladet, 28.9.2011). Fjuken er den avisen som har skrevet minst om *siktelsen* med kun 2 artikler fordelt på viktigste aspekt og mindre viktig aspekt. Fjuken var også sist ute med saken. Nyheten ble publisert som en liten forsidesak dagen etter Øygard ble navngitt. ”Rune Øygard sikta. Vågåordfører Rune Øygard er sikta for seksuelle overgrep” (Fjuken, 29.9.2011). Forsidesaken utgjorde en liten notis med bilde av Øygard. Inne i avisen var det også et bilde av Øygard og saken opptok en spalte.

Temaet *overgrepet* har fått litt større spalteplass enn *siktelsen* og utgjør totalt 14 % av den samlede dekingen når vi slår sammen viktigste aspekt og mindre viktig aspekt. Av de 86

artiklene som handler om *overgrepet* er det kun 13 av artiklene som har temaet som viktigste aspekt. Dette kan tyde på at temaet har kommet i andre rekke i avisenes rapportering og at det stort sett har fulgt andre temaer. Alle avisene har størst antall artikler hvor *overgrepet* er registret som mindre viktig aspekt.

Figur 9: Dagbladets temaprofil for hele dekningen

Personlige aspekt har nest størst spalteplass og utgjør totalt 32 % av den samlede dekningen. Det har blitt skrevet til sammen 192 artikler om *personlige aspekt* og 63 av disse har temaet som viktigste aspekt. Når vi legger sammen viktigste aspekt og mindre viktig aspekt er det Dagbladet og GD som har skrevet mest om temaet. Dagbladet har hatt størst fokus på *personlige aspekt* hvor det har vært viktigste aspekt i 21 % av artiklene. Som vi så tidligere har *personlige aspekt* også vært et av de viktigste temaene hos VG, og avisen har hatt det som viktigste aspekt i en større andel av dekningen sin enn GD. Fjuken er den avisen som har viet minst plass til temaet og avisen har kun *personlige aspekt* som mindre viktig aspekt i sin dekning. Som vi ser ut i fra figurene er det Dagbladet som i størst grad har spilt på de følelsesmessige sidene av Øygard-saken. Men også VG og delvis GD har viet plass til personlige og følelsesmessige sider av saken. Gjennom fokuset på *personlige aspekt* har avisene hatt en nærgående skildring fra rettssaken og de har spilt på de involvertes følelser, ansiktsuttrykk og oppførsel, hat og kjærlighet, anger og sinne, smil og tårer. I denne sammenheng kan vi trekke inn det klassiske melodramaet som er karakterisert av sensasjonalisme og personifisering, og som spiller på sterke følelser, hat og kjærlighet,

dramatiske hendelser og uløste gåter (Allern og Pollack 2012, s.181). I rapporteringen av politikerskandaler som Øygard-saken kan mediernes fremstilling ofte ha likhetstrekk med melodramaet, gjennom en personorientert og dramatisert fokus. Dagbladet, VG og GD har i sin dekning vist tendenser til en melodramatisk fremstilling, og dette har spesielt kommet til uttrykk i artiklene som inneholder *personlige aspekt*.

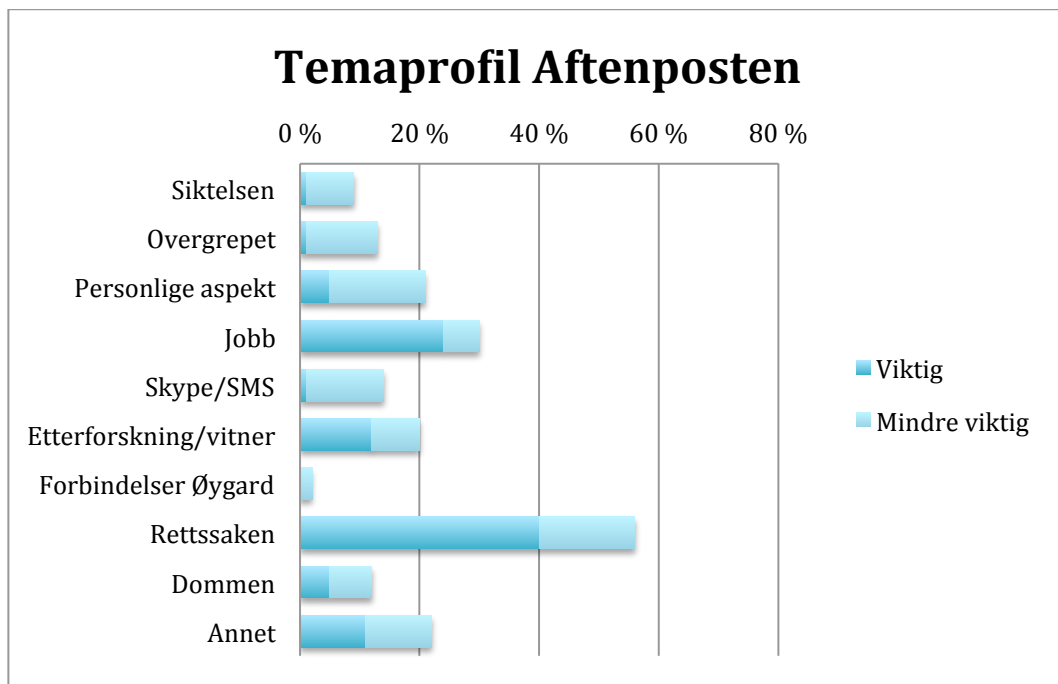
Avisenes melodramatiske fremstilling har blant annet kommet til uttrykk i følelsesladete og dramatiske overskrifter: ”Sjokktiltalen” (GD, 30.3.2012), ”Fra idyll til tiltale” (GD, 6.10.2012), ”Jentas rystende historie” (VG, 10.10.2012), ”Dramaet i retten” (VG, 11.10.2012), ”Vil ta livet tilbake” (Dagbladet, 12.11.2011) og ”Vi holdt rundt hverandre og gråt” (Dagbladet, 16.10.2012). Som vi så i kapittel 2 er det vanlig at journalistene tar i bruk slike dramatiske metaforer for å beskrive skandalen. Overskriftene i de eksklusive intervjuene av både Rune og Reidun, og av jenta (jamfør 4.4.2), hadde stort fokus på følelser og personlige aspekt. I artikkelen i GD stod det blant annet skrevet ”Rune Øygard prøver å sette ord på det han opplever. Om tomheten, skuffelsen og nedverdigelsen” (GD, 5.10.2011). I Dagbladets intervju med jenta og kjæresten stod det: ”Paret viser fram hver sin hånd med et glinsende symbol på forholdet og en synlig støtteerklæring – to kjærlighetsringer 18-åringen kjøpte til dem mens det sto på som verst (Dagbladet, 18.10.2012).

VG, Dagbladet og GD har også hatt en nærgående skildring fra retten hvor de har gitt detaljerte gjengivelser av hva som har blitt sagt, men også beskrivelser av aktørens fremtoning og ansiktsuttrykk. Et eksempel på dette er en artikkel som Dagbladet publiserte dagen etter saken startet i tingretten. ”Lettelsen. Her får den 16 år gamle jenta utløp for lettelsen, etter at hun for første gang fikk fortelle sin versjon av overgrepssaken mot Vågå-ordfører Rune Øygard” (Dagbladet, 10.10.2012). Et bilde av Hjortdahl som ga jenta en trøstende klem gikk over en dobbeltside. Videre i artikkelen stod det skrevet at jenta gråt åpenlyst da hun beskrev det første overgrepet. ”Ved en anledning stoppet hun opp og holdt et lommeterkle under øynene” (Dagbladet, 10.10.2012). I en artikkel i VG som gjenfortalte lokalpolitiker Jehans Storviks andre forklaring i retten stod det følgende: ”Med gråten i halsen og tårer i øynene, henvendte Storvik seg direkte til dem fornærmede jenta i retten i går” (VG, 19.10.2012). Dagen etter dommen falt, publiserte GD artikkelen ”Kom mektig – gikk avkledd” (GD, 18.12.2012).

I går var det en annen Øygard som ankom rettsal 1 i tingretten på Lillehammer. Lutet i ryggen, blikket nedslått og med fullskjegg, tok han plass ved siden av sin forsvarer Mette Yvonne Larsen. Han satt med hodet bøyd over notatblokken, han unngikk å heve blikket mot pressen, han skalv på hånden og skrev lite i notatboken sin (GD, 18.12.2012).

VG og Dagbladets rapportering har til tider vært preget av et motsetningsforhold hvor Øygard og jenta har blitt stilt opp mot hverandre. Øygard har blitt fremstilt som den mektige ordføreren, mens jenta har blitt fremstilt som den usikre og sårbare part. Som vi så i teoridelen er dette et vanlig trekk ved melodramaet som kjennetegnes av en kamp mellom motsatte krefter. Dette vil jeg komme tilbake til senere i kapittelet. Også Øygard og jentas familie har blitt stilt opp mot hverandre. Et eksempel på dette er VGs artikkel: ”Les familiens OPPGJØR mot Øygard [...] De er en helt vanlig og ressurssterk familie som nå svartmales av Øygard” (VG, 13.4.2012).

Figur 10: Aftenpostens temaprofil for hele dekingen

Jobb er det tredje mest omtalte temaet og står for 29 % av den samlede dekingen. *Jobb* har blitt brukt som viktigste aspekt i større grad enn *personlige aspekt*, og er det nest viktigste teamet i dekingen. Dagbladet, Aftenposten og GD har viet størst plass til temaet. GD har dekket temaet mest i totalt 34 % av sin deking. Dette kan forklares med at GD publiserte en stor andel artikler i månedene etter Øygard-saken ble kjent. Dette var saker som omhandlet Øygards sykemelding og permittering, hvem som vikarierte for Øygard, gjenvalget av

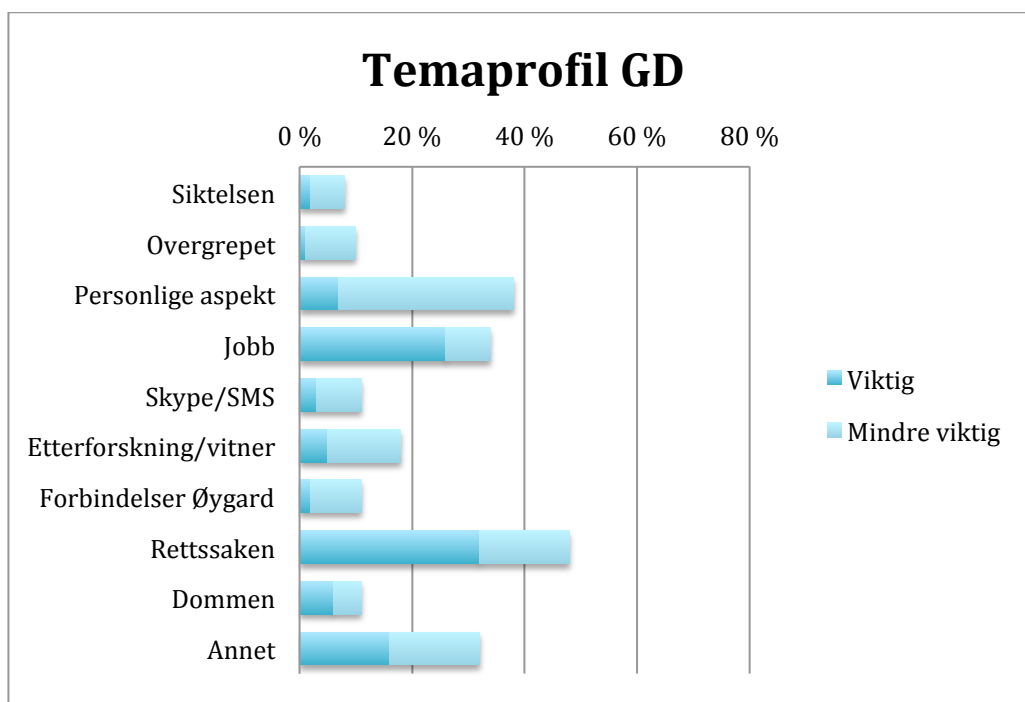
Øygard osv. Fjuken har dekket temaet i til sammen 26 % av artiklene sine, mens VG er den avisen som har dekket temaet minst.

Det har blitt skrevet til sammen 101 artikler om temaet *Skype/SMS*, men kun 5 % av den totale dekningen har aspektet som viktigste tema. VG, Dagbladet og Fjuken har dekket temaet i størst grad, i 21 % - 23 % av avisenes dekning. Av de tre avisene er det VG som hatt flest artikler med temaet som viktigste aspekt. Aftenposten og GD har skrevet minst om temaet og det har opptrådt som viktigste aspekt i kun 1 % av sakene til Aftenposten og 3 % av sakene til GD. Avisenes dekning av Skype/SMS-samtalene mellom Øygard og jenta ble kritisert for å være for detaljerte. Under et seminar om pressens dekning av Våga-saken uttalte Larsen at Øygard ble utsatt for karakterdrap den rettsdagen Skype-loggen kom på banen (Oftestad, 2012). Dagen før dommen i Øygard-saken falt, publiserte VG en sak som gikk over seks sider med lengre utdrag fra Skype-samtalene mellom Øygard og jenta. Til hvert skype-utdrag fulgte Øygards forklaringer til samtalene. Avisen hadde også fått inn to psykologer som VG kalte for *psykologieksperter*, som kom med utspill og kommentarer til alle skype-utdragene. I samme sak var det satt av en spalte skrevet av ansvarlig redaktør i VG, Torry Pedersen, hvor han begrunnet publiseringen av Skype-loggen:

Vår beveggrunn for publiseringen er å gi deg som leser bedre innsikt i det som kan være avgjørende for rettens beslutning i en sak man aldri før har opplevd maken til i norsk kriminalhistorie. [...] Det er vår plikt å gi et så fullstendig bilde av hva dette dreier seg om som mulig, satt inn i en forsvarlig sammenheng (Pedersen, 2012).

Her ser vi at VG begrunner publiseringen av Skype-loggen som avisens plikt til å informere leserne om rettens beslutning. Ifølge Røsland, Brurås og Østbye baserer mediene jevnlig sine valg og oppslag på publikums 'rett til å vite' og informasjonsoppgaven. I denne sammenheng kan vi trekke inn begrepet *berettigede informasjonskrav* som blir brukt av pressen for å legitimere publisering av forskjellig informasjon. Som vi så i teoridelen har publikum et berettiget krav på informasjon om viktige saker i samfunnet og pressen skal imøtekomme dette kravet (Røsland, Brurås og Østbye 2006, s.155-156). Journalister som dekker krimstoff som for eksempel Øygard-saken hevder at de ikke bare har en rett til å publisere kriminalsaker, men de har også en plikt til det.

Figur 11: GDs temaprofil for hele dekningen

Det har blitt skrevet om *etterforskning/vitner* i totalt 131 artikler, noe som utgjør 22 % av den samlede dekningen. Når man legger sammen viktigste aspekt og mindre viktig aspekt er VG og Fjuken de to avisene som har viet størst plass til temaet. Hos VG er temaet viktigste aspekt i 13 % av avisens dekning, mens det kun er viktigste aspekt i 3 % av Fjukens saker. Dagbladet, Aftenposten og GD har skrevet omtrent like mye om temaet, i rundt 20 % av avisenes dekning. Men Aftenposten har temaet som viktigste aspekt i omtrent like stor grad som VG, i 12 % av sakene sine. At VG er den avisen som i størst grad har dekket *etterforskning/vitner* er ikke overraskende ettersom avisen er helt sentral i dekningen av kriminaljournalistikk i Norge (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.194). I motsetning til Aftenposten som stort sett har hatt mindre saker og notiser om *etterforskning/vitner*, har VG hatt store oppslag om temaet i forkant av både tiltalen og rettssaken. Artikkene var detaljerte og tok grundig for seg bevisene og etterforskningen av saken. Også Dagbladet har hatt store og detaljerte oppslag om *etterforskning/vitner*. I lys av dette var den jevne leser av VG og Dagbladet i forkant av rettssaken, godt kjent med detaljerte aspekter ved saken som for eksempel; hvor mange vitner som ble avhørt, hvordan jentas foreldre fikk mistanke om forholdet, Øygard og jentas krangel før anmeldelsen, lunsj hos Jens Stoltenberg hvor jenta fikk være med, Øygard og jentas reiser hvor de hadde delt hotellrom, politiets intimbilder av Øygard, plassene hvor overgrepene fant sted, at Øygard nektet å stille til nye avhør, Øygard og jentas SMS-kontakt, osv.

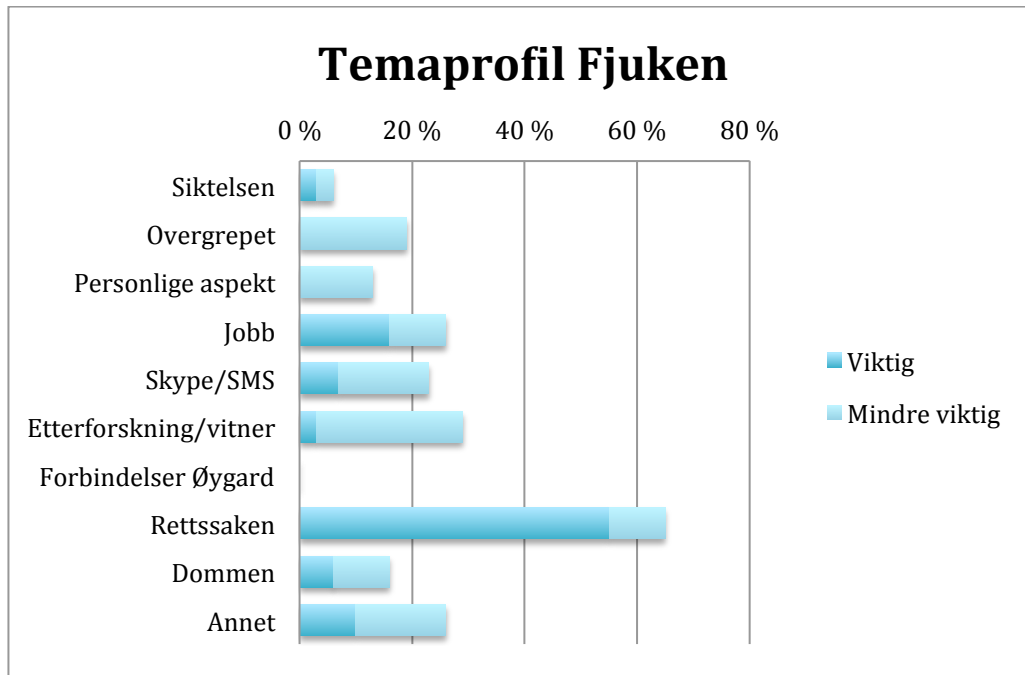
Det har blitt viet nest minst spalteplass til temaet *forbindelser av Øygard* med totalt 65 artikler. Dette utgjør 11 % av den samlede dekningen og kun 3 % av de 599 artiklene har temaet som viktigste aspekt. VG og Dagbladet har viet størst plass til *forbindelser av Øygard*, i 15 % og 16 % av avisenes dekning. I de to avisenes saker har det vært fokus på Øygards 'mektige' nettverk som bestod av topp-politikere og daværende statsminister Jens Stoltenberg. Dette gjenspeiles i overskriftene: "Her er den overgrepssiktede ordførerens mektige nettverk" (VG, 28.9.2011) og "Slik ble han Vågås mektigste mann. Kjendisnettverket. Forholdet til Stoltenberg. Politikervennene" (Dagbladet, 14.10.2012). GD har hatt totalt 11 % artikler som handler om *forbindelser av Øygard*, men kun 2 % av disse har temaet som viktigste aspekt. Aftenposten og Fjuken har viet svært lite til null spalteplass til temaet. Aftenposten har kun hatt 2 artikler hvor temaet blir regnet som mindre viktig og Fjuken har ikke publisert noen artikler om temaet.

Det interessante her er at Aftenposten omtrent ikke har skrevet noe om Øygards forbindelser. Som vi så tidligere i prosjektet er Aftenposten en gammel høyreavis som fremdeles har forankring på den borgerlige siden i politikken. Rune Øygard var lokalpolitiker i Ap. Ut i fra dette kunne man mistenke at Aftenposten ville utnytte Øygard-saken til å svarte Arbeiderpartiet. Men som vi ser ut i fra figur 10 har ikke Aftenposten gjort dette, noe som kan tolkes som et positivt trekk ved avisens dekning av saken. Som vi så i teoridelen kan politikerkandaler brukes politisk, ved at Aftenposten her bruker skandalen til å skade arbeiderpartiet som Øygard tilhørte. Resultatet fra figur 10 taler mot denne hypotesen gjennom at Aftenposten, med sitt tradisjonelt konservative samfunnssyn, ikke har kommentert Øygards politiske nettverk.

Det har blitt skrevet mest om *rettssaken* og det kommer gjennomgående ut som det viktigste temaet i avisenes dekning av saken. Det har blitt skrevet til sammen 279 artikler om temaet, noe som utgjør 47 % av den totale dekningen. 28 % av den samlede dekningen har *rettssaken* som viktigste aspekt og gjør dette til det viktigste aspektet av alle temaene. At temaet er det viktigste aspektet i dekningen av Øygard-saken er ikke overraskende ettersom *rettssaken* utgjør den perioden som i størst grad ble dekket av de fem avisene (se figur 20). Legger vi sammen viktigste aspekt og mindre viktig aspekt er *rettssaken* det mest omtalte temaet i alle avisene. Som vi så tidligere har *rettssaken* vært viktigste aspekt hos Aftenposten, GD og Fjuken, mens VG og Dagbladet har hatt *rettssaken* som nest viktigste tema. Aftenposten og Fjuken er omtrent like i sin prioritering av temaet. Aftenposten har skrevet om temaet i 56 %

av artiklene sine og Fjuken i totalt 65 %. Av de to avisene er det Fjuken som i størst grad har hatt temaet som viktigste aspekt. Dagbladet og GD har skrevet om *rettssaken* i omtrent halvparten av avisenes dekning. Men GD har temaet som viktigste aspekt i 32 % av deknningen sin, mens Dagbladet har hatt temaet som viktigste aspekt i 16 % prosent av artiklene sine. VG er avisen som har skrevet minst om rettssaken, i totalt 36 % av avisens dekning.

Figur 12: Fjukens temaprofil for hele deknningen

Det har blitt skrevet 70 artikler om *dommen* som utgjør til sammen 12 % av den totale deknningen. Halvparten av artiklene har temaet som viktigste aspekt og avisene har vært svært like i sin dekning av *dommen*. Dagbladet og Fjuken er nærmest identiske og har viet størst plass til temaet, i 16 % - 17 % av avisenes dekning. Også GD og Aftenposten har vært svært like, og har skrevet om temaet i 11 % - 12 % av artiklene sine. VG har hatt minst dekning av *dommen*, i til sammen 7 % av avisens saker.

Mange av artiklene som har blitt skrevet om Øygard-saken kunne ikke kategoriseres innenfor noen av de ni temaene og disse måtte derfor plasseres under temaet *annet*. Totalt 165 artiklene havnet her, noe som utgjør 28 % av den totale deknningen. 97 av de totalt 599 artiklene har hatt *annet* som viktigste aspekt, noe som gjør *annet* til det tredje viktigste temaet i den samlede deknningen. GD har totalt sett viet størst plass til teamet i til sammen 32 % av deknningen sin. Men VG har i størst grad hatt *annet* som viktigste aspekt, i 22 % av sakene

sine. Som vi så tidligere har *annet* også vært det viktigste temaet i VGs dekning. Dagbladet, Aftenposten og Fjuken har hatt relativt lik dekning av temaet, og *annet* har blitt omtalt i 22 % - 26 % av avisenes artikler. Artikkelen som havnet under *annet* tok for seg forskjellige aspekter ved saken og i flere av tilfellene viste det seg at avisene dekket mye av de samme temaene. GD var den avisen som hadde flest 'egne' saker, hvor mange av disse hadde lokal tilknytning.

4.4 Vinkling – Hvordan har Rune Øygard og jenta blitt fremstilt?

I analysen har jeg tatt for meg avisenes vinkling av Rune Øygard og jenta. Det er viktig å merke seg at det kun er vinklingen i overskrift og ingress som har blitt undersøkt, og analysen sier derfor ikke noe om hvordan hele artikkelen er vinklet. En stor andel av artiklene havnet under ikke kodbart siden verken overskrift eller ingress rettet seg mot Øygard eller jenta. Jeg har derfor valgt å ekskludere *ikke kodbart* i tabell 6 og figur 13 og 14. Det er viktig å nevne at av de totalt 599 artiklene er det 200 artikler hvor Rune Øygard ikke har blitt nevnt i tittel/ingress og 429 artikler hvor jenta ikke har blitt nevnt.

Tabell 6¹⁰: Vinkling av Øygard og jenta, uten ikke kodbart

Vinkling	Øygard	Jenta
Positiv	2 %	18 %
Balansert	82 %	81 %
Negativ	16 %	1 %
Total	100 %	100 %
N = 569	399	170

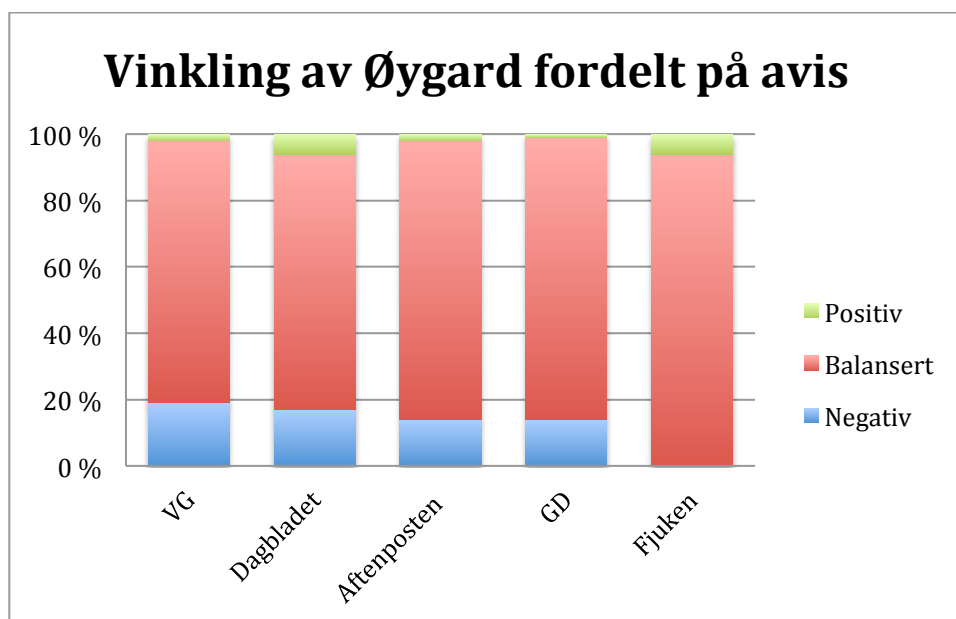
I tabell 6 får vi presentert vinklingen av Rune Øygard og jenta, uten ikke kodbart. Som vi ser har vinklingen av både Øygard og jenta vært balansert i rett over tre fjerdedeler av dekningen, noe som tyder på at de ikke har tatt side i saken. Det er større variasjon i den positive og negative vinklingen hvor vi ser at det er Øygard som kommer verst ut. Øygard har blitt vinklet positivt i kun 2 % av dekningen og negativt vinklet i 16 %. Jenta har blitt positivt vinklet i 18 % av dekningen og negativt vinklet i kun 1 % av artiklene. At Øygard i størst grad har blitt negativt vinklet og jenta i størst grad har blitt positivt vinklet kan ses i

¹⁰ Ut i fra resultatene fra intersubjektivitetstesten bør man vise forsiktighet med å trekke konklusjoner ut i fra tabell 6 – 8 og figur 13-14, ettersom variabelen baserer seg på skjønsmessige vurderinger og kan kodes forskjellig av ulike kodere.

sammenheng med melodramaet som jeg var inne på i avsnitt 4.3.1. Melodramaet kjennetegnes som sagt av en kamp mellom motsatte krefter, som for eksempel kampen mellom den gode og den onde eller den skyldige mot den uskyldige. I enkelte deler av avisenes dekning har Øygard blitt fremstilt som den 'onde' og mektige ordføreren som har forgrepet seg på den uskyldige og mindreårige jenta. Øygard er den voksne mannen som burde visst bedre, mens jenta er Øygards uskyldige offer. Dette gjenspeiles blant annet i en ingress i Dagbladet dagen etter dommen falt. ”Rune Øygards 17-årige offer er både glad og utmattet etter den knusende dommen mot den tidligere ordføreren i Vågå” (Dagbladet, 19.12.2012). Avisen publiserte også et hovedoppslag under rettssaken som lød følgende: ”Dramaet i Vågå-saken. Slik vil Øygard knuse jentas troverdighet” (Dagbladet, 12.10.2012).

4.4.1 Vinkling av Rune Øygard

Figur 13: Vinkling av Øygard fordelt på avis, uten ikke kodbart.

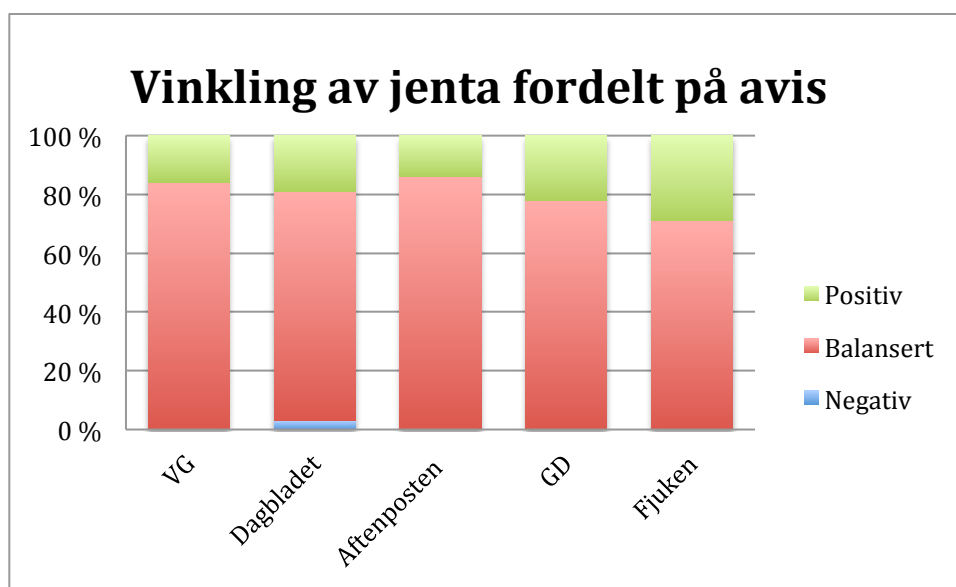

Figur 13 viser vinklingen av Rune Øygard fordelt på de fem avisene, hvor ikke kodbart er utelatt. Utgangspunktet er altså 399 artikler. Som vi ser er det ikke store forskjeller i avisene. Fjuken skiller seg mest ut gjennom å ikke ha publisert noen overskrifter/ingresser som er negativt vinklet. Sammen med Dagbladet er dette avisen som har hatt flest positive artikler om Øygard, med 6 % positivt vinklede overskrifter/ingresser hver. Den negative vinklingen av Øygard ligger fra 14 % - 19 % og VG er avisen med flest negativt vinklede overskrifter/ingresser. Eksempler på overskrifter/ingresser som har vært negativt ladet er: ”Øygard er ferdig” (VG, 2.6.2012), ”Løgnene som felte Øygard” (Dagbladet, 18.12.2012), og

”En ribbet ordfører” (Aftenposten, 18.12.2012). VG, Dagbladet, Aftenposten og GD har vært veldig like i sin vinkling av Øygard, og den balanserte vinklingen ligger fra 77 % - 85 % i de fire avisene.

4.4.2 Vinkling av jenta

Figur 14: Vinkling av jenta fordelt på avis, uten ikke kodbart

Figur 14 viser vinklingen av jenta fordelt på de fem avisene. Ikke kodbart er utelatt og utgangspunktet er totalt 170 artikler. Også her ser vi at avisene har vært ganske like i sin vinkling. Her er det Dagbladet som skiller seg ut siden avisen har hatt en overskrift/ingress hvor jenta har blitt negativt fremstilt, mens de andre avisene ikke har hatt noen. Alle avisene har stort sett vært balansert i sin vinkling av jenta. Fjuken er avisen som har hatt høyest andel positiv vinkling i forhold til sin dekning, med 19 % positivt vinklede overskrifter/ingresser. Aftenposten har hatt flest balanserte saker og er også avisen som har hatt minst positivt vinklede overskrifter/ingresser. Eksempler på overskrifter/ingresser som hadde en positiv vinkling er: ”Endelig trodd”. Inntil i går har den 16 år gamle jenta stått alene mot makten” (VG, 30.3.2012) og ”Tror på alt jenta har sagt. De tror på jenta, men knapt et ord av det det Rune Øygard har fortalt” (GD, 18.12.2012). Det er ikke overraskende at det kun er én tittel/ingress som var negativ vinklet mot jenta. Det var mer overraskende at det faktisk fantes en. Da saken pågikk var jenta kun 17 år og det er tydelig at avisene har tatt dette i betraktning. Det henger også sammen med Vær Varsom-plakaten som sier at mediene må ta

hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen i en sak som for eksempel Øygard-saken kan ha for barnet.

Som vi har sett ut i fra tabell 6 og figur 13 og 14 har avisene stort sett vært like i sin vinkling av Øygard og jenta, spesielt de fire avisene VG, Dagbladet, Aftenposten og GD. Journalistenes vinkling vil ofte bli den samme når flere medier dekker en sak samtidig. Dette er et typisk trekk ved mediedrevet, noe som kan tyde på at papiravisene, spesielt de fire største avisene, har vært preget av en flokkmentalitet. Fjuken er den avisen som peker seg mest ut i vinklingen av Øygard og jenta, ettersom avisen ikke har hatt noen overskrifter/ingresser som har vært negativt vinklet mot verken Øygard eller jenta. Dette kan igjen tyde på det jeg har vært inne på tidligere om at avisen ikke har ønsket å skape splid mellom innbyggerne i Vågå. Ved at Fjuken ikke har skrevet noe negativt om noen av partene kan det signalisere at avisen ikke har ønsket å ta side eller sverte noen av de involverte. Fjukens vinkling kan også ses i sammenheng med at lokalavisene ofte har en mer vennlig, snill og hyggelig vinkling (Mathisen 2010, s.86). Frilansjournalist Birgit Røe Mathisen tok for seg fire lokalaviser fra Nordland og Nord-Trøndelag hvor hun undersøkte avisenes forhold til kritisk journalistikk og kilder. Her kom hun blant annet frem til at over halvparten av nyhetsartiklene var positivt vinklet. Saker som var preget av konfliktrammer var ikke dominerende og avisene hadde større fokus på harmoni fremfor konflikt i lokalsamfunnet sitt (Mathisen 2010, s.39-40). Dette gjenspeiles i figurene som viser at Fjuken er den avisen som har hatt høyest andel positivt vinklede overskrifter/ingresser.

4.4.3 Vinkling vs. sjanger

Tabellene under tar utgangspunkt i avisenes samlede vinkling av Øygard og jenta i overskrift/ingress, fordelt på sjanger. Her er sjanger delt inn i tre grupper: (1) Nyhetsplass som omfatter *nyhetsartikkel*, *nyhetsreportasje* og *notis*. (2) Kommentarplass som omfatter *kommentarartikkel* og *lederartikkel*. (3) Debattplass som omfatter *debatt/mening*. Tabell 7 og 8 viser at avisene stort sett har vært balansert i vinklingen av Øygard og jenta på nyhetsplass, med 84 % - 85 % balanserte overskrifter/ingresser. Største forskjellen er at Øygard er negativt vinklet i 13 % av overskriftene/ingressene, mens jenta er positivt vinklet i 14 %. At vinklingen av Øygard og jenta stort sett har vært balansert kan tolkes som et positivt trekk ved avisenes dekning, ettersom sjangrene på nyhetsplass skal være objektive og saklige. Punkt 4.2 i Vær Varsom-plakaten sier at det tydelig skal komme frem hva som er faktiske opplysninger og hva som er kommentar (VVP 2013). Avisene skal derfor ha et klart skille

mellom hva som er faktaorienterte nyhetssaker og hva som er kommentar og meninger (Brurås 2006, s.40). Ut i fra tabellene under ser vi at avisene har opprettholdt dette skillet. På nyhetsplass er vinklingen i hovedsak balansert, mens den er mer variert på kommentar plass.

Tabell 7: Vinkling vs. sjanger Øygard, uten ikke kodbart

Vinkling av Øygard	Sjanger		
	Nyhetsplass	Kommentar plass	Debatt
Positiv	3 %	0 %	0 %
Balansert	84 %	67%	100 %
Negativ	13 %	33 %	0 %
Total:	100 %	100 %	100 %
N = 399	335	61	3

Tabell 8: Vinkling vs. sjanger jenta, uten ikke kodbart

Vinkling av jenta	Sjanger		
	Nyhetsplass	Kommentar plass	Debatt
Positiv	14 %	53 %	0 %
Balansert	85 %	47 %	100 %
Negativ	1 %	0 %	0 %
Total:	100 %	100 %	100 %
N = 170	151	17	2

På kommentar plass¹¹ er det større forskjeller i vinklingen av Øygard og jenta. Som tidligere nevnt er kommentar- og ledersjangeren subjektive sjangre hvor avisene og journalistene tar standpunkt og gir uttrykk for egne meninger. Tabell 7 og 8 viser at Øygard har blitt negativt vinklet i en tredjedel av avisenes overskrifter/ingresser, mens jenta har blitt positivt vinklet i rett over halvparten av overskriftene/ingressene. På kommentar plass er det ingen negative vinklinger av jenta og heller ingen positive vinklinger av Øygard. Dette kan tyde på at avisene til en viss grad har tatt jentas side i saken og det kommer blant annet til uttrykk i overskrift/ingress i to kommentarartikler i VG og Dagbladet fra da saken var oppe i tingretten: ”Konsistens. Jenta er konsistent. Hun har vært konsistent, holdt fast ved det hun sier hun har vært gjennom. Jeg oppfatter hennes som genuin – troverdig” (VG, 1.11.2012) og

¹¹ Fjuken har ikke publisert noen kommentarartikler og det er kun skrevet en lederartikkel som verken rettet seg mot Øygard eller jenta. Man bør derfor ikke regne med Fjuken på kommentar plass. Heller ikke på debatt plass ettersom avisen ikke har publisert noen debattinnlegg.

”Ikke troverdig. Rune Øygards forklaring er så tynn at den ikke en gang har egenvekt” (Dagbladet, 13.10.2012). At avisene viser tendenser til å ta jentas side i saken kan tyde på at de har tvilt på Øygards troverdighet. Dette kan føre til en form for forhåndsdømming, noe pressen i høyeste grad skal forsøke å unngå i deknningen av kriminalsaker. I lys av dette kan vi trekke inn en kommentar av fagmedarbeider ved Institutt for Journalistikk, Gunnar Bodahl-Johansen, fra en sak skrevet i GD mens rettssaken pågikk:

”I straffeprosesser er troverdighet noe ganske annet enn om man framstår som troverdig i vitneboksen. Man kan karakterisere menneskers opptreden i retten, men å fastslå om noen virker troverdig eller ikke, er problematisk” (Kristiansen, 2012).

Når det kommer til vinkling på debattplass viser tabell 7 og 8 at debattinnleggene kun har bestått av balanserte vinklinger av både Øygaard og jenta. Dette kan tyde på at avisene har vist forsiktighet rundt debattinnlegg, og kun publisert innlegg av en saklig og balansert karakter.

4.5 Hovedfokus – Hvem fokuserer avisene på?

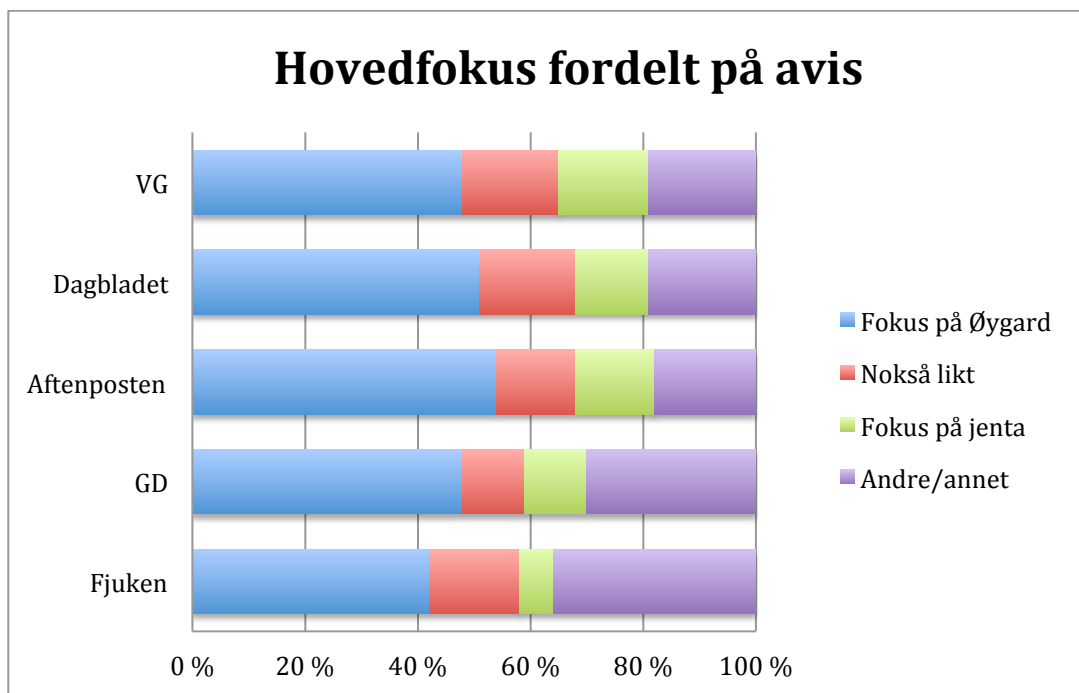
Tabell 9: Hovedfokus fordelt på avis

Hovedfokus	Avis				
	VG	Dagbladet	Aftenposten	GD	Fjuken
Bare fokus på Øygaard	32 %	39 %	41 %	35 %	32 %
Mest fokus på Øygaard	16 %	12 %	13 %	13 %	10 %
Nokså likt	17 %	17 %	14 %	11 %	16 %
Mest fokus på jenta	8 %	5 %	8 %	3 %	3 %
Bare fokus på jenta	8 %	8 %	6 %	8 %	3 %
Andre/annet	19 %	19 %	18 %	30 %	36 %
Total	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
N=599	160	100	97	211	31

I tabell 9 får vi presentert artiklenes hovedfokus fordelt på avis. Her ser vi altså hvem de forskjellige avisene har valgt å fokusere på i sakene sine. Ut i fra tabellen ser vi at avisene har vært relativt like når det kommer til hvem de har valgt å rette fokus mot. Rune Øygaard alene har fått størst fokus i alle avisene bortsett fra Fjuken og legger vi sammen *bare fokus på Øygaard* og *mest fokus på Øygaard* ser vi at Rune Øygaard har stått i fokus i 49 % av den totale

dekningen. Aftenposten har hatt størst fokus på *bare* Øygard i 41 % av sakene sine. Stort sett har det vært minst fokus på jenta og legger vi sammen *bare fokus på jenta* og *mest fokus på jenta* har hun stått i fokus i 13 % av den totale dekningen. Fokuset på andre/annet, skiller seg mest ut, hvor VG, Dagbladet og Aftenposten ligger mellom 18 % - 19 % og GD og Fjuken ligger fra 30 % - 36 %. Dette kan forklares med at både GD og Fjuken har brukt en stor andel politikere som kilder i artiklene sine.

Figur 15: Hovedfokus fordelt på avis, bare fokus og mest fokus er slått sammen

For å få et mer forenklet bilde og tydeligere få fram forskjellene i avisenes hovedfokus har jeg i figur 15¹² slått sammen *bare fokus på* og *mest fokus på*. Også her ser vi at avisene har veldig lik fokus. Aftenposten har hatt størst fokus på Øygard, hvor totalt 54 % av avisens saker fokuserer på Øygard. Når det kommer til fokus på jenta har VG hatt størst fokus, i 16 % av avisens dekning. VG, Dagbladet og Aftenposten har viet minst fokus til andre personer, mens GD har fokusert på andre/annet i 30 % av artiklene sine og Fjuken i 36 %. Tabell 9 og figur 15 viser at avisene i det store og hele har viet størst fokus til Rune Øygard og minst fokus til jenta. Som vi så i tilfelle med vinklingen av saken har avisene også vært veldig like i

¹² Intersubjektivitetstesten har vist at variabelen hovedfokus er problematisk ved at den baserer seg på skjønnsmessige vurderinger og kan kodes ulikt av forskjellige kodere. Man bør derfor vise forsiktighet med å trekke konklusjoner ut i fra tabell 9 og figur 15 som viser hovedfokus fordelt på avisene.

hvem de har valgt å fokusere på, noe som igjen kan tyde på at avisene har vært preget av en flokkmentalitet.

Tabellen og figuren over gir indiksjoner på at avisene, spesielt VG, Dagbladet og Aftenposten, har vært preget av en personifisering med hovedfokus på Øygard. Som vi så i kapittel 2 er dette et typisk trekk ved politikerkandaler og sexskandaler. Rune Øygard er en offentlig skikkelse, en tidligere populær ordfører som har hatt et seksuelt forhold til en mindreårig jente. Dette er spennende stoff for pressen og på samme tid pirrer slike saker publikums nysgjerrighet. Ifølge Brurås er de offentlige posisjonene i samfunnet svært viktige. Personer i slike posisjoner fremstår som de øverste foresatte og offentligheten har rett til å vite hva de står for (Brurås 2009, s.133). Personifiseringen i skandalen gjør også at publikum lettere kan identifisere seg med de involverte. Jenta på den andre siden, er den sårbare parten i saken. Som offer og mindreårig ble hun anonymisert gjennom hele perioden, noe som kan forklare hvorfor avisene viet minst fokus til henne.

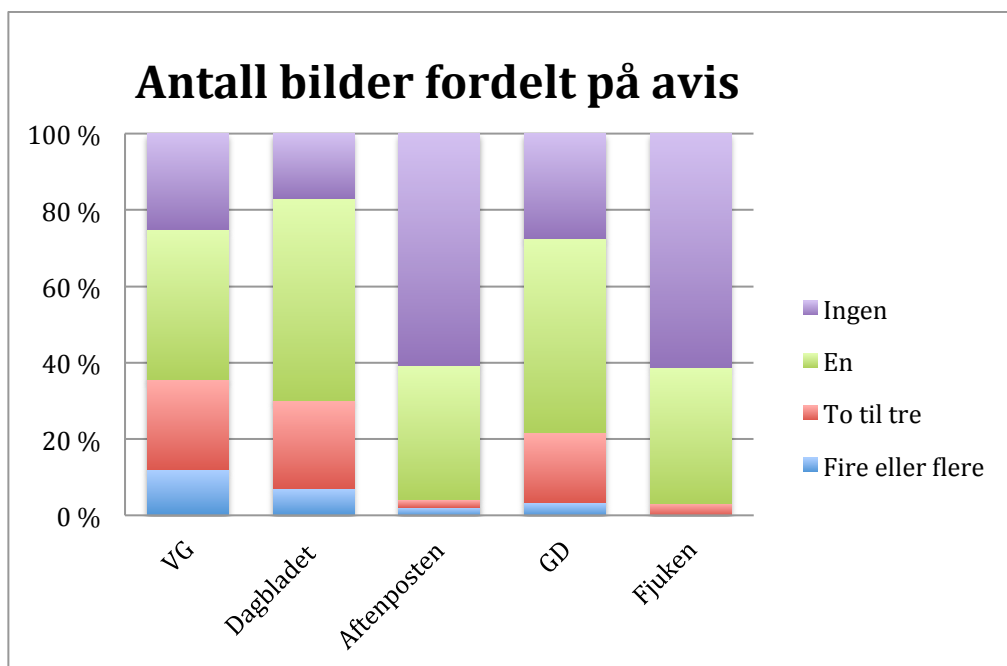
4.6 Bildebruk – I hvilken grad har avisene visualisert saken?

Bilder er også en viktig del av avisenes formidling og fungerer som en indikator på hva som er viktigste tema eller kilde i artiklene. Ved å analysere avisenes bildebruk kan man si noe om hvilke fokus avisene har ønsket å tillegge saken. Hvor mange bilder avisene har publisert kan vise til hvordan de har prioritert saken. Analysen gir ikke et eksakt tall på hvor mange bilder som har blitt publisert ettersom to av kategoriene i variabelen *antall bilder* er delt opp i *to til tre* og *fire eller flere* bilder. Men analysen kan peke på hvordan avisene har prioritert sin bildebruk. Det har vært størst bruk av *ett* bilde i 45 % av den totale dekningen. *To til tre* bilder har blitt brukt i 17 % av artiklene, mens *fire eller flere* bilder kun har blitt brukt i 6 % av artiklene. Det er også viktig å merke seg at 32 % av artiklene er uten bilder. Dette kan ses i sammenheng med at notis var den nest mest brukte sjangeren i den totale dekningen, en sjanger som nærmest per definisjon er uten bilder.

Skandaleoppdrag som Øygard-saken oppsummeres ofte ved bruk av store bilder og overskrifter. Figur 16 viser antall bilder fordelt på de fem avisene. Her ser vi at Dagbladet har høyest bildebruk, med bilder i totalt 83 % av artiklene sine. VG og GD har brukt bilder i over 70 % av avisenes dekning. Av de fem avisene har VG hatt høyest bruk av både *to til tre* bilder og *fire eller flere* bilder. Aftenposten og Fjuken er nesten identiske i sin bildebruk, og hos begge avisene har 61 % av dekningen vært uten bilder. Basert på figur 16 ser vi at det er

Dagbladet som i størst grad har visualisert saken og det er kun rett over en femtedel av avisens dekning som er uten bilder. Dette er også i stor grad tilfelle hos VG og GD. Aftenposten og Fjuken er som sagt de to avisene med lavest bildebruk, noe som kan støtte opp under hva jeg har vært inne på tidligere om at de ikke har ønsket å vie like stor oppmerksomhet til saken som de tre andre avisene. Det kan virke som de ikke har ønsket å blåse opp saken ved bruk av bilder, men heller fokusere på tekst framfor bilder. Aftenposten og Fjukens lave bildebruk kan også forklares med at de hadde en høy andel notiser.

Figur 16: Antall bilder fordelt på avis

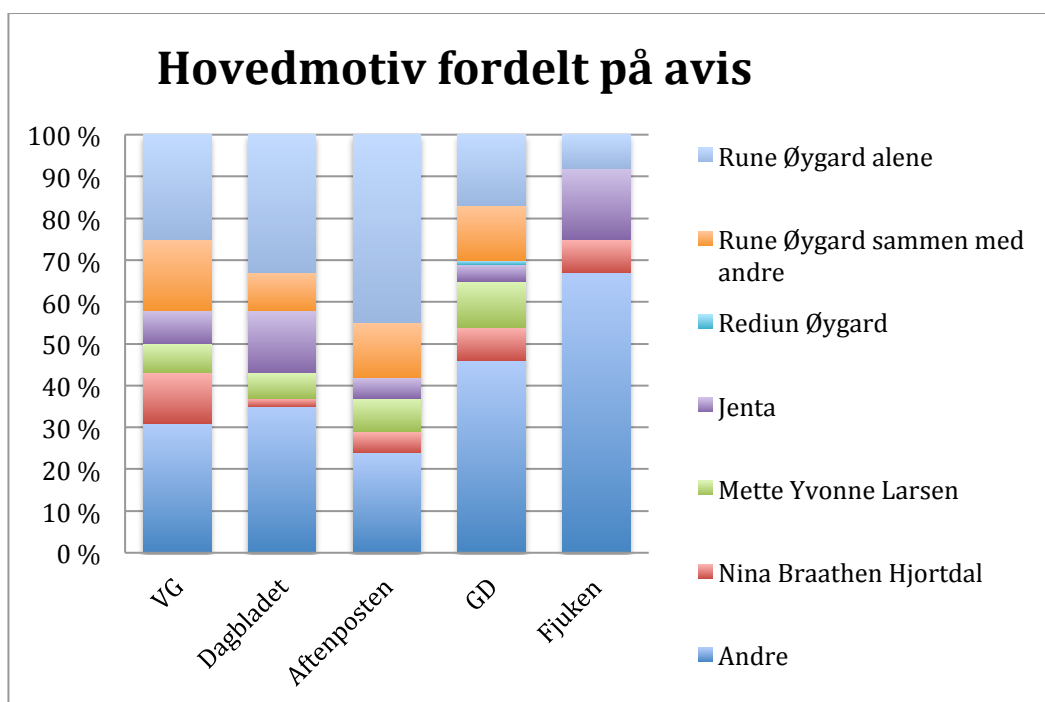

4.6.1 Hovedmotiv – Hvem er avbildet i saken?

Med hovedmotivet menes det bildet som fremstår som 'hovedbildet' i artikkelen. Analysen gir derfor ikke et eksakt tall på hvor mange ganger hver aktør har blitt avbildet ettersom vedkommende kan ha blitt avbildet i flere bilder i samme artikkel. Men vi kan likevel få et inntrykk av hvem avisene har valgt å vie fokus til gjennom bildebruk. *Rune Øygard alene* har blitt avbildet i 25 % av artiklene, men det har vært flest hovedmotiv av *andre/annet* i totalt 38 % av dekningen. Legger vi sammen bilder av *Rune Øygard alene* og *Rune Øygard sammen med andre*, har det vært like stor andel bilder av Øygard som av *andre/annet*. Det har vært omtrent like stor bildebruk av jenta, Larsen og Hjortdal, som har blitt avbildet i 7 % - 8 % hver av den totale dekningen. At Øygard har blitt avbildet i over en tredjedel av hovedmotivene kan være en konsekvens av at han var så tilgjengelig både i forkant og

etterkant av rettssaken, og kan også ses i sammenheng med at han har stått mest i fokus (jamfør tabell 9). At jenta kun har blitt avbildet i 8 % av hovedmotivene kan ses i sammenheng med at jentas identitet skulle være anonym, og det er viktig å merke seg at jenta ble avbildet i en ikke-identifiserende form.

Figur 17¹³: Hovedmotiv fordelt på avis, uten ikke kodbart

Figur 17 viser hovedmotiv fordelt på avis, uten ikke kodbart. Den viser altså hvem de forskjellige avisene har valgt å avbilde i hovedmotivet i sakene sine. Som vi ser har VG, Dagbladet, Aftenposten og GD vært relativt variert i hvem de har avbildet i artiklens hovedmotiv. Fjuken har hatt minst variasjon av de fem avisene og her er det fire forskjellige aktører som er avbildet i hovedmotivene. Andre/annet har i størst grad blitt avbildet i totalt 67 % av avisens hovedmotiv. Dette kan forklares med at avisen hadde politiker som viktigste kilde i deknningen av saken og mange av avisens bilder var av lokale politikere. GD har hatt nest høyest andel bilder av andre/annet i omtrent halvparten av avisens hovedmotiv. Dette kan ses i sammenheng med at GD også hadde politiker som viktigste kilde. VG, Dagbladet og Aftenposten har hatt størst andel hovedmotiv av Rune Øygard. Her ser vi at det er Aftenposten som har hatt høyest bruk av hovedmotiv av bare Øygard. Avisen har brukt bilder

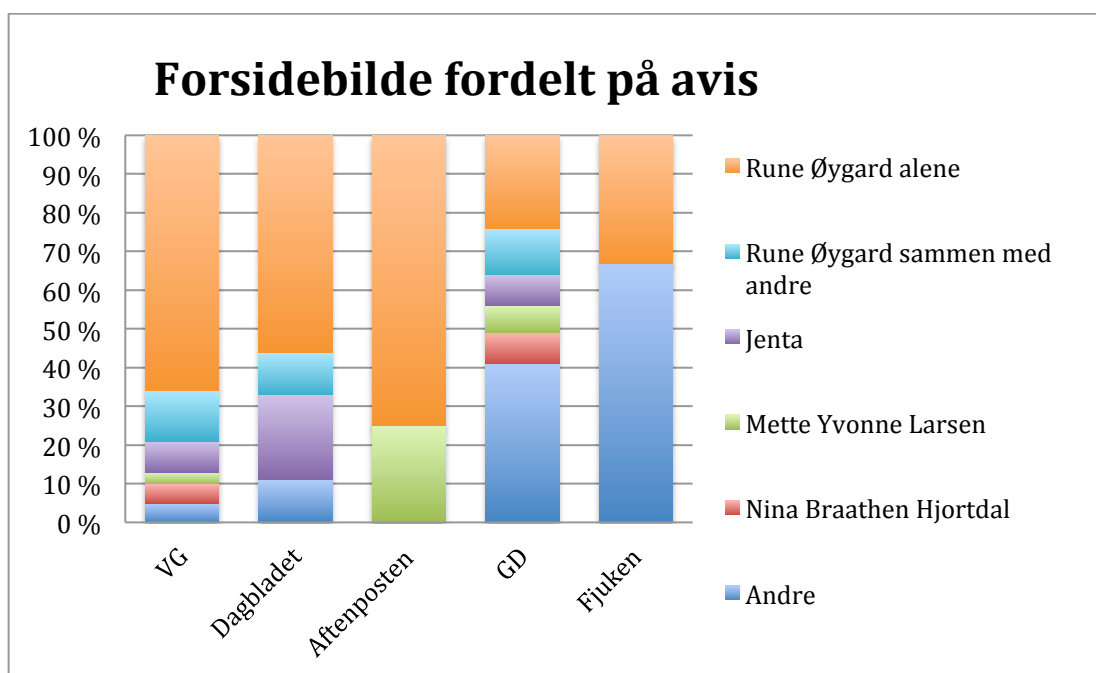
¹³ Figur 17 tar utgangspunkt i totalt 398 hovedmotiv. Artikler som har vært uten bilder er ikke tatt med i figuren og heller ikke artikler hvor flere enn ett bilde har fremstått som hovedmotiv.

av Øygard alene i nesten halvparten av avisens hovedmotiv, noe som kan henge sammen med at Aftenposten også var den avisen som hadde størst hovedfokus på Øygard i artiklene sine.

4.6.2 Hvem pryder forsiden?

Avisforsider griper publikums nysgjerrighet, samtidig som de viser hvilke saker og personer avisene mener det er viktig å fokusere på. I de fem avisenes dekning er det *Rune Øygard alene* som i størst grad har opptrådt på forsiden i totalt 46 % av dekningen. Legger vi sammen forsidebilder av *Rune Øygard alene* og *Rune Øygard sammen med andre* har Øygard blitt avbildet i til sammen 58 % av alle forsidebildene. Jenta på den andre siden har kun blitt avbildet i 11 % av forsidebildene. Andre aktører har blitt nest mest avbildet og har opptrådt i litt over en femtedel av alle forsidebildene. At Øygard i aller høyest grad har opptrådt på forsidebildene tyder på at det har blitt viet størst fokus til Øygard. Dette henger også sammen med hovedfokus som jeg tok for meg i avsnitt 4.5, hvor vi så at det var gjennomgående størst fokus på Øygard.

Figur 18: Forsidebilde fordelt på avis, uten ikke kodbart

Avisforsidene er det første som møter publikum, og hvem og hva som blir publisert på avisenes forsider gjenspeiler de viktigste sakene inne i avisene. Figur 18¹⁴ viser forsidebilde fordelt på avis, uten ikke kodbart. Her har jeg utelatt *Reidun Øygard* ettersom hun ikke

¹⁴ Figur 18 tar utgangspunkt i 112 forsidebilder og viser dermed ikke saker som ikke ble publisert på forsiden. Reidun Øygard vises heller ikke i figuren ettersom hun ikke var avbildet på noen av avisforsidene.

opptrådte på noen av avisforsidene. Figuren viser at det er både forskjeller og likheter i hvordan avisene har prioritert ulike aktører på avisforsidene. VG, Dagbladet og Aftenposten har i størst grad avbildet bare Øygard på forsiden. Aftenposten har hatt høyest andel av bilder av bare Øygard i totalt 75 % prosent av forsidebildene sine. Men legger vi sammen forsidebilder av *Rune Øygard alene* og *Rune Øygard sammen med andre* er det VG som har hatt høyest andel forsidebilder av Øygard i til sammen 79 % av avisens forsider. Ut i fra dette kan VG, Dagbladet og Aftenposten gi inntrykk av at Øygard er den viktigste aktøren i Øygard-saken. Hos GD og Fjuken har det vært flest forsidebilder av andre/annet.

Fjuken og Aftenposten hatt minst variert bruk av forsidebilder og har kun avbildet to forskjellige aktører på forsiden sine. Aftenposten har avbildet Øygard og Larsen, mens Fjuken har hatt bilder av Øygard og andre/annet. At Aftenposten kun har avbildet Øygard og hans forsvarer Larsen, kan signalisere at avisen har presentert et ensidig fokus av saken på forsiden. Dagbladet har heller ikke vært spesielt variert i bruken av forsidebilder, men er den avisen som har hatt flest bilder av jenta, i 22 % av forsidebildene sine. VG og GD har hatt mest variert bruk av forsidebilder og ut i fra dette kan vi si at dette er de to avisene som har presentert et mest mangfoldig bilde av saken gjennom sine forsider.

4.7 Hvordan har dekningen av Øygard-saken utviklet seg over tid?

I analysen har jeg tatt for meg en bestemt periode av Øygard-saken og denne utgjør til sammen 15 måneder. Avsnittene under tar for seg og sammenligner hvordan avisene har dekket saken over tid i forhold til omfang, hovedfokus, prioritering, sjanger og kilder.

4.7.1 Omfang over tid

Som vi har sett tidligere har det blitt skrevet totalt 599 artikler om Øygard-saken fra 22.september 2011 til 31. desember 2012. Denne perioden omfatter mange datoer og tidsrom hvor det ikke har blitt publisert noe om saken. Jeg har derfor delt saken inn i fire perioder for å gi et mer oversiktlig og samlet bilde over hvordan den har utviklet seg. De fire periodene er ikke tilfeldig valgt og jeg har forsøkt å dele de opp slik at det er omtrent like mange artikler i hver tidsperiode.

Tabell 10: Omfang over tid

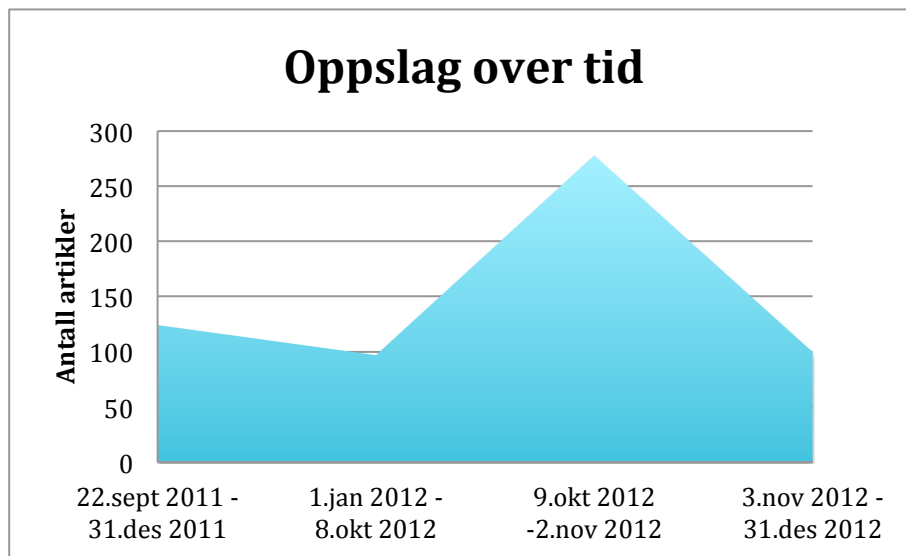
Periode	Sidetall		Oppslag		
	Gjennomsnitt	Sider	Prosent	Antall oppslag	Antall oppslag per dag
22.sept 2011 - 31.des 2011	0,62	77	21 %	124	1,22
1.jan 2012 – 8.okt 2012	0,83	81	16 %	97	0,24
9.okt 2012 – 2.nov 2012	0,73	204	46 %	278	11,12
3.nov 2012 – 31.des 2012	0,65	66	17 %	100	1,69
Total	0,71	428	100 %	100 %	599

Det er viktig å merke seg at de fire periodene er av veldig ulik lengde. Den første perioden er fra 22.september 2011 til og med 31. desember 2011, og går over totalt 102 dager. I denne perioden har det blitt publisert til sammen 124 artikler som utgjør 21 % av den totale dekningen. Det har blitt publisert i gjennomsnitt 1,22 artikler per dag. Den neste perioden omfatter 1.januar 2012 til og med 8.oktober 2012, dagen før saken startet i tingretten. Denne perioden har tatt for seg litt over åtte måneder, til sammen 282 dager og er den lengste av de fire tidsperiodene. Det er likevel den perioden hvor det har blitt publisert minst artikler, med totalt 97 artikler som utgjør 16 % av alle artiklene. Det har i gjennomsnitt kun blitt publisert 0,24 oppslag hver dag i denne perioden. Dette har sammenheng med at det skjedde lite i forhold til Øygard-saken i denne perioden, bortsett fra da det ble reist tiltale mot Rune Øygard i slutten av mars 2012. Det ble heller ikke skrevet noe om saken i sommermånedene

juni, juli og august 2012. Til tross for at dette er den perioden hvor det har blitt publisert lavest antall artikler er det likevel den perioden som i gjennomsnitt har hatt de største artiklene. Størrelsen på artiklene fra denne perioden er i gjennomsnitt 0,83 sider.

Den tredje perioden er fra 9.oktober 2012 til og med 2.november 2012. Det er viktig å merke seg at dette er den korteste av de fire periodene og den går kun over 25 dager. Likevel er det i denne perioden flest oppslag med til sammen 278 artikler som står for 46 % av den totale dekningen. Dette er også den perioden hvor det har blitt publisert flest oppslag per dag, med et gjennomsnitt på 11,12 artikler hver dag. På fire uker har det blitt publisert nesten tre ganger så mange artikler som i forrige periode og artiklene har blitt fordelt på totalt 204 sider. Det er ikke tilfeldig at dette er perioden med flest oppslag ettersom det var da saken var oppe for tingretten. Den siste perioden går fra 3.november til og med 31.desember, og går over 59 dager. Den er spesielt konsentrert rundt dommen som falt 17.desember 2012. I denne perioden har det blitt publisert totalt 100 artikler som utgjør 17 % av alle artiklene, og det ble skrevet 1,69 artikler hver dag.

Figur 19: Oppslag over tid

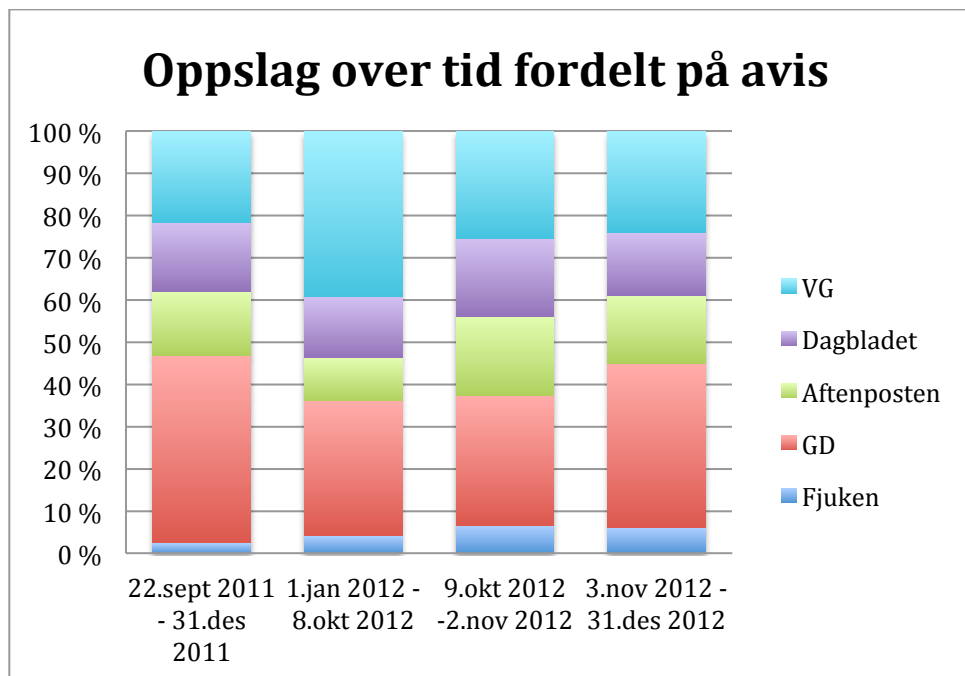

4.7.2 Oppslag over tid

Figur 20 viser oppslag over tid fordelt på de fem avisene. Som vi ser ut i fra figuren er det stort sett GD som har publisert flest artikler i de forskjellige periodene. I den første tidsperioden fra da saken ble kjent er det GD som har publisert flest artikler. Avisen har skrevet 44 % av artiklene fra denne perioden med totalt 55 artikler. Dette utgjør rett over dobbelt så mange artikler som VG, som har publisert nest mest fra denne perioden med

totalt 27 artikler. At GD står for omtrent halvparten av oppslaget fra denne perioden kan forklares med at avisen i langt større grad enn de andre avisene publiserte en stor andel artikler som tok for seg jobbrelevante tema. Fra første til andre periode har avisene beveget seg i ulike retninger. Som vi så tidligere er dette den lengste perioden med totalt åtte måneder og samtidig den perioden med minst antall oppslag. I denne perioden er det VG som i størst grad har holdt liv i saken. Avisen har gått fra 27 artikler til 38 artikler, noe som utgjør 39 % av den totale dekningen fra denne perioden. I motsetning til VG har GD beveget seg nedover i antall oppslag og utgjør 32 % av den samlede dekningen. Også Dagbladet og Aftenposten har færre artikler fra denne perioden, mens Fjuken har beveget seg rolig oppover.

Figur 20: Oppslag over tid fordelt på avisene

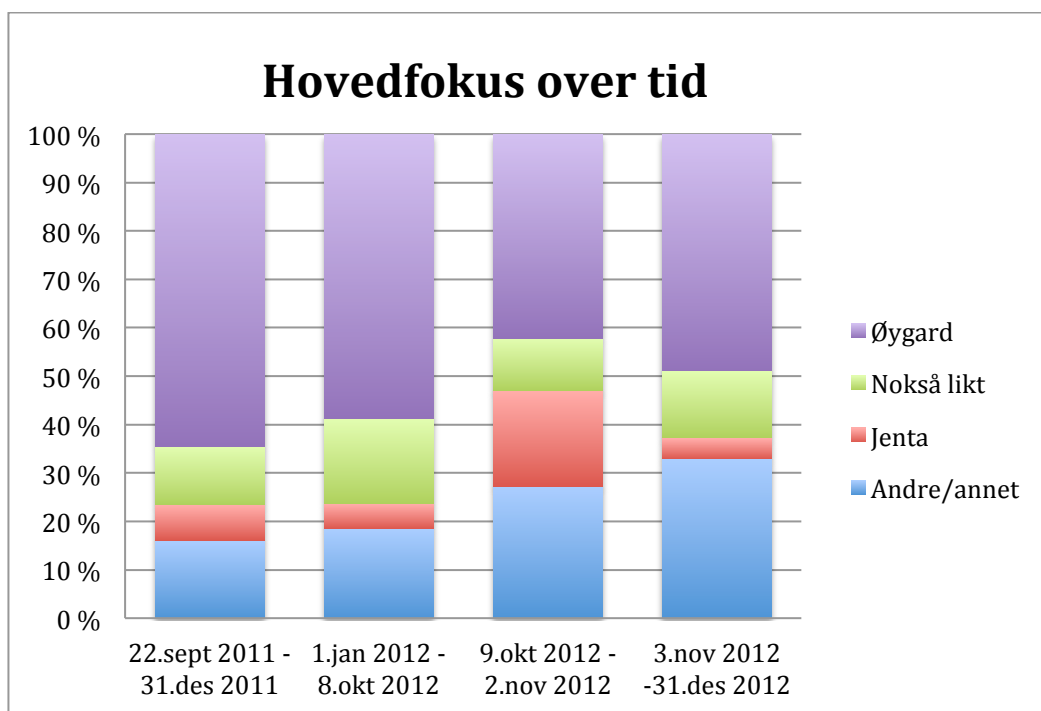
Den tredje perioden utgjør tidsrommet da alle avisene har publisert flest saker hver. GDs oppslag har omtrent tredoblet seg fra forrige periode og avisen står for størsteparten av oppslaget fra denne perioden med 31 % av artiklene. VG er avisen som har nest flest artikler og står for 25 % av den totale dekningen. Dagbladet og Aftenpostens dekning er omtrent identisk, og står for 18 % - 19 % av det totale oppslaget. Dette utgjør over halvparten av avisenes samlede oppslag fra alle de fire periodene. Fjuken har også beveget seg oppover og har publisert totalt 18 artikler i denne perioden, noe som utgjør 58 % av Fjukens totale oppslag fra alle periodene. I den siste perioden har alle avisene gått ned i

antall artikler. GD er igjen avisen som har publisert flest artikler og står for 39 % av den totale dekingen.

Som vi ser ut i fra figuren er det GD som stort sett har ledet an gjennom hele mediedekningen av Øygard-saken. VGs dekning har beveget seg i takt med utviklingen av saken, bortsett fra andre periode da den var på sitt minst aktuelle og VG var den av avisene som holdt liv i saken. Aftenpostens og Dagbladets oppslag ser ut til å ha beveget seg i takt med utviklingen av saken og det kan virke som om de to avisene i størst grad har rapportert når det skjer noe interessant. Det er også verdt å merke seg at Fjukens oppslag har beveger oppover fra første til tredje periode, noe som kan signalisere at det kanskje ble tydeligere for avisen at den ikke kunne ignorere en sak som alle andre var opptatt av.

4.7.3 Hovedfokus over tid

Figur 21: Hovedfokus over tid

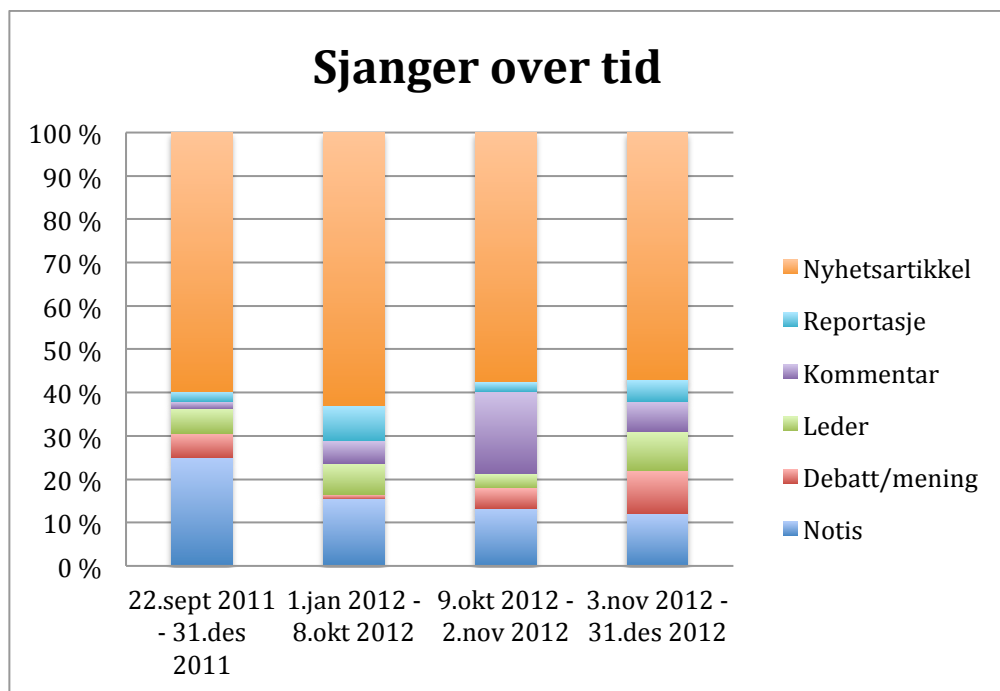
Figur 21 viser hvordan artiklenes hovedfokus har utviklet seg over tid. Som i figur 15 har jeg slått sammen *bare fokus på* og *mest fokus på* for å få et mer forenklet bilde over hvordan fokuset har utviklet seg over tid. Som figuren viser har det gjennom hele perioden vært størst fokus på Øygard, mens det har vært nest størst fokus på andre/annet. Det er minst fokus på *jenta* i alle periodene, men slår man sammen fokus på *jenta* med *nokså lik* fokus vil det stort sett være mer fokus på *jenta* enn andre/annet. I første periode har Øygard stått i fokus i 64 %

av artiklene, mens jenta har stått i fokus i 7 %. I andre perioden har fokuset på Øygard gått ned og her er det svært lite fokus på jenta. At det i disse periodene har vært så lite fokus på jenta kan forklares med at jenta i stor grad ble skjermet fra mediene da saken ble kjent. Hun var mindreårig og den sårbare part, noe mediene måtte ta hensyn til i sin dekning av saken.

Det var først under rettssaken at det for alvor ble viet fokus til jenta, hvor hun fikk mulighet til å komme med sin versjon av saken. Dette gjenspeiles i figuren hvor vi ser at fokuset på jenta har økt til 19 %, og det er i denne perioden hun har stått mest i fokus. Overraskende nok er dette også perioden hvor Øygard har stått minst i fokus. Dette kan ha sammenheng med at Øygard uttalte at han ikke ville komme med noen kommentarer til pressen mens rettssaken pågikk. I siste periode har Øygard stått i fokus i 46 % av artiklene, mens jenta har stått i fokus i 10 %. Dette er perioden hvor *andre/annet* har stått mest i fokus og som vi ser har denne kildegruppen beveget seg jevnt oppover siden første periode.

4.7.4 Sjanger over tid

Figur 22: Sjanger over tid

Figur 22 viser hvordan de ulike sjangrene har utviklet seg over tid. Som vi ser er det nyhetsartikkelen som har dominert gjennom hele perioden. Notis er den sjangeren som har blitt nest mest brukt, men den ble forbigått av kommentarsjangeren i perioden under rettssaken. Fra saken ble kjent i september 2011 og ut året er det nyhetsartikkelen som har

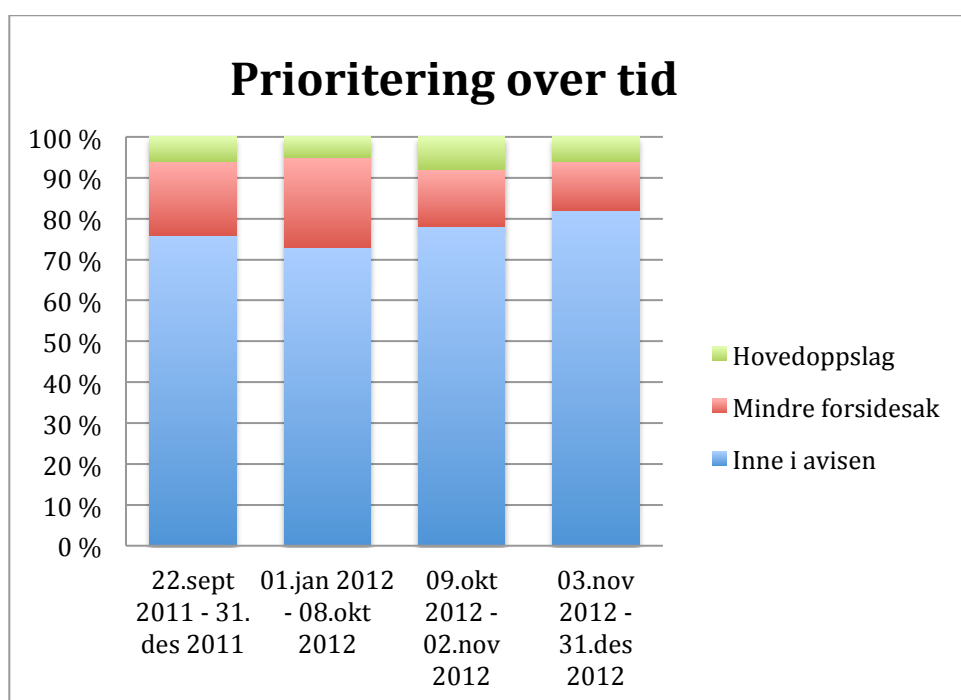
blitt mest brukt og den står for 60 % av dekningen fra denne perioden. Notis står for 25 % av dekningen og har blitt nest mest brukt. Kommentar er minst representert ettersom det kun er skrevet 2 kommentarinnlegg fra denne perioden. I andre periode er det fremdeles nyhetsartikkelen som har dominert med 62 % av den totale dekningen.

Fra perioden under rettsaken har antall nyhetsartikler hatt en stor økning og nyhet står for 58 % av de totalt 278 artiklene fra denne perioden. Antall kommentarartikler har mer enn doblet seg fra forrige periode. Dette er den nest mest brukte sjangeren og står for 79 % av alle kommentarartiklene fra hele perioden. Debatt/mening har også hatt en økning fra 1 til 13 artikler og står for 42 % av alle debattinnleggene fra hele perioden. I siste periode har det blitt publisert totalt 100 artikler, og nyhetsartikkelen står for 57 % av disse. De resterende sjangrene har stått for mellom 5 % til 12 % av dekningen, med notis som nest mest brukte sjanger og reportasjen som minst brukte sjanger. Reportasje, leder og debatt/mening har beveget seg ganske jevnt gjennom hele perioden. Utviklingen i antall artikler per sjanger kan ses i sammenheng med utviklingen av saken. Når saken har vært mest aktuell har avisene publisert flere nyhetsartikler. Dette er også tilfelle for kommentarartiklene. Daglige kommentarer til store rettssaker har blitt et fast innslag i avisene. Som vi ser har kommentarartiklene økt i takt med rettssaken og i denne perioden har det blitt publisert 53 av totalt 67 kommentarartikler.

4.7.5 Prioritering over tid

Figur 23 viser avisenes samlede prioritering over tid. Den tar for seg hvordan publiseringen av saker på avisforsidene og inne i avisene har utviklet seg. Som vi ser har det gjennom hele perioden vært flest saker som har startet inne i avisene. I første perioden ble det publisert 8 hovedoppslag, 22 mindre forsidesaker og 94 saker som begynte inne i avisen. I neste periode ble det publisert 5 hovedoppslag, 21 mindre forsidesaker og 71 saker inne i avisene. Den tredje perioden da saken var oppe for tingretten, er på topp hos alle de tre kategoriene. Da ble det publisert 21 hovedoppslag, 39 mindre forsidesaker og 218 saker inne i avisene. Den siste perioden gikk antall oppslag ned, hvor 6 av sakene var hovedoppslag, 12 mindre forsidesaker og 82 artikler startet inne i avisen. Som vi ser har de tre kategoriene økt og sunket i antall oppslag i de samme periodene. Men sakene som har begynt inne i avisene har hatt en mer markant utvikling enn forsidesakene som har beveget seg ganske jevnt gjennom perioden. Den samlede prioriteringen samsvarer også godt med utviklingen av saken og størrelsen av omfanget over tid.

Figur 23: Prioritering over tid

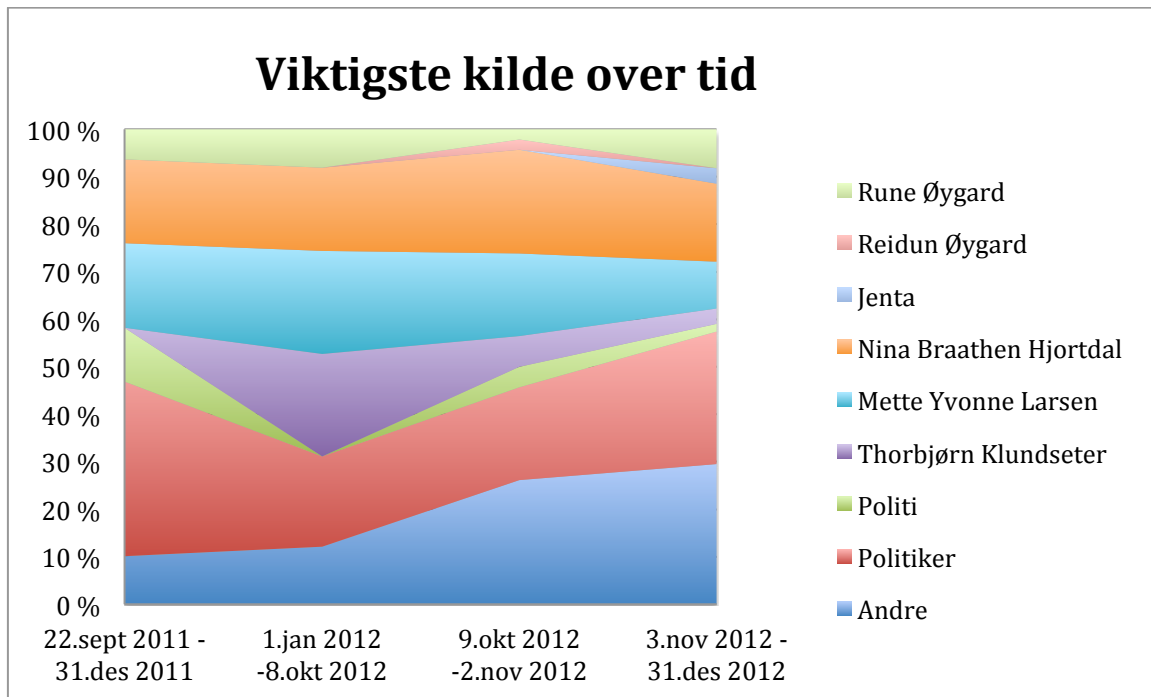
4.7.6 Viktigste kilde over tid

Figur 24 tar for seg avisens samlede kildebruk og viser hvordan bruken av viktigste kilde har utviklet seg over tid. Som vi ser har Mette Yvonne Larsen og Nina Braathen Hjortdal blitt brukt som kilde jevnt gjennom hele dekningen. I første periode er det politikere som har vært viktigste kilde i 29 % av artiklene. Dette kan forklares med at det i politiske skandaler ikke tar lang tid før andre politikere blir brakt på banen med kommentarer og kritikk av den skandaliserte politikeren. Etter Øygard-saken ble kjent var det flere politikere, både lokalt og nasjonalt, som uttalte seg om Rune Øygard og saken generelt. Politikere kom også på banen med ønske om at Øygard skulle permitteres frem til saken var ferdig etterforsket. I andre periode har Larsen kommet mest på banen, men hun er tett etterfulgt av Klundseter, Hjortdal og politikere. Dette kan ha sammenheng med tiltalen mot Øygard som kom i slutten av mars 2012 hvor disse kildene uttalte seg i lys hendelsen. Larsen på vegne av Øygard, Hjortdal på vegne av jenta og Klundseter på vegne av påtalemyndighetene.

I tredje perioden er det andre aktører som har vært den viktigste kilden i 12 % av artiklene. I sammenheng med rettssaken ble det brakt inn eksperter som skulle komme med faglige innspill i forhold til saken. Dette er også perioden hvor venner, familie og bekjente av Øygard eller jenta har kommet mest på banen. Videre følger Hjortdal, politikere og Larsen. I siste periode er det andre aktører som har vært viktigste kilde, tett etterfulgt av politikere. Også i

denne perioden ble det dratt inn eksperter som kunne komme med kommentarer i forhold til dommen og Øygards straff, og spesielt lokalpolitikerne kom med uttalelser i lys av Øygards dom. Dette er også første gang jenta har kommet på banen som viktigste kilde i to artikler, mens Øygard har opptrådt som kilde gjennom hele dekningen.

Figur 24: Viktigste kilde over tid

5. AVSLUTNING – OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER

I denne masteroppgaven har jeg undersøkt mediedekningen av den mye omtalte Øygard-saken (også kalt Vågå-saken). Prosjektet har tatt utgangspunkt i følgende problemstilling:

- *Hvordan har papiravisene Verdens Gang, Aftenposten, Dagbladet, Gudbrandsdølen Dagingen og Fjuken dekket Øygard-saken?*

Videre har jeg supplert med tre forskningsspørsmål:

- *I hvilken grad har papiravisene oppfylt sitt samfunnsoppdrag i deknningen av saken?*
- *Hvordan har papiravisene rammet inn saken med tanke på omfang, sjanger, prioritering, vinkling, fokus, kildebruk, tema og bilder?*
- *På hvilke måte har papiravisene dekket saken i lys av politiske skandaler?*

For å svare på problemstillingen har jeg utført en kvantitativ innholdsanalyse hvor jeg har analysert totalt 599 artikler fra papiravisene VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjuken. Jeg har undersøkt hvordan de fem avisene har dekket Øygard-saken i perioden 22. september 2011 – 31. desember 2012. I dette kapittelet vil jeg forsøke å svare på problemstillingen gjennom å drøfte funnene i analysen i tråd med de teoretiske aspektene som ble presentert i kapittel 2.

5.1 Avisenes oppgaver i Øygard-saken

I kapittel 2 så vi at pressen blir knyttet til viktige oppgaver i samfunnet. Disse oppgavene springer ut fra pressens samfunnsoppdrag og utgjør de tre funksjonene; *informasjonsfunksjonen, vaktbikkjefunksjonen og arenafunksjonen*. Samfunnsoppdragets funksjoner er nedfelt i Vær Varsom-plakaten og sier at pressen skal ivareta informasjon, samfunnskritikk og debatt. Kapittel 2 tok også for seg kriminaljournalistikk som på lik linje med annen journalistikk ønsker å utføre en samfunnsoppgave. I kriminalsaker ser pressen det som sin rett å overvåke og formidle informasjon om kriminalitet og rettsvesenet¹⁵.

¹⁵ Det er viktig å merke seg at jeg i dette kapittelet har tatt utgangspunkt i at Øygard har foretatt de handlingene som han i en rettskraftig dom er kjent skyldig i å ha begått.

5.1.1 Informasjonsfunksjonen – Bred og variert informasjon

Informasjonsfunksjonen handler om å gi bred og mangfoldig informasjon om viktige saker i samfunnet. Alle de fem papiravisene har dekket Øygard-saken gjennom hele perioden fra 22. september 2011 – 31. desember 2012, men i variert grad og omfang. Avisene har publisert til sammen 599 artikler og hver artikkel har i gjennomsnitt vært 0,71 sider. GD har ledet an rapporteringen med totalt 211 publiserte artikler. VG har hatt nest størst dekning av saken med 160 artikler, men avisen har likevel publisert like mange sider som GD. Dagbladet har publisert 100 artikler og Aftenposten 97 artikler. Dagbladet er den av de fem avisene som har viet størst spalteplass til artiklene. Fjuken har dekket saken i minst omfang med 31 artikler. VG, Dagbladet, Aftenposten og GD har hatt en variert sjangerbruk og dekket saken innenfor alle sjangrene. Hos VG, Dagbladet og GD er nyhetsartikkelen den dominerende sjangeren, men hos Aftenposten er det notisen som dominerer. Fjuken har i hovedsak dekket saken kun ved bruk av to sjangre, nyhetsartikler og notiser¹⁶. En vesentlig del av informasjonsfunksjonen er at publikum skal få mye, relevant og variert informasjon om viktige saker. Tar vi utgangspunkt i at avisene skal dekke saken gjennom et bredt omfang av sjangre viser analysen at det er VG, Dagbladet, Aftenposten og GD som i hovedsak oppfyller dette kravet.

Informasjonsfunksjonen henger også sammen med avisenes kildebruk og gjennom samfunnskontrakten har pressen et ansvar for at ulike syn skal komme til orde. I analysen så vi at VG og Dagbladet har hatt høyest og mest variert kildebruk. Videre følger GD og Aftenposten som har hatt et relativt variert kildebruk, men Aftenposten har kun brukt kilder i litt over en tredjedel av dekningen sin. Av de fem avisene er det Fjuken som skiller seg mest ut. Avisen har den laveste og minst varierte kildebruken, og har kun brukt kilder i rett over en femtedel av dekningen sin (jamfør tabell 4). Gjennom resultatene fra analysen er det VG, Dagbladet og GD som i hovedsak lever opp til idealet om et variert og mangfoldig kildebruk. Aftenposten har også hatt et variert kildebruk, men oppfyller ikke kravet i like stor grad ettersom avisen har referert til et langt mindre antall kilder enn de tre andre avisene.

Avisenes kildevalg kan også fungere som en indikasjon på hvem avisene mener det er viktig å lytte til. Hos VG, Dagbladet, GD og Aftenposten er det fire kilder/kildegrupper som har gått igjen som de mest brukte kildene: Nina Braathen Hjortdal, Mette Yvonne Larsen,

¹ Fjuken har publisert en lederartikkel ved siden av nyhetsartikler og notiser.

politikere og andre. Fjuken har kun referert til fire forskjellige kilder/kildegrupper: Øygard, Hjortdal, politiker og andre. Figur 3 -7 viste at politiker og andre har opptrådt som kilde i 20 % hver av den totale dekningen. I GD og Fjuken har politiker vært den viktigste og mest brukte kilden, og hos Aftenposten er det den viktigste kilden. Som vi så i analysen ble Øygards overtramp møtt med reaksjoner fra både lokale og nasjonale politikere. Noen rådet han til å permittere seg, mens andre mente at Øygard burde tre av. Disse reaksjonene bidrar til å definere Øygard-saken som en skandale. Ifølge Mitdbø er ikke omfanget av politiske skandaler kun betinget av presset fra mediene, men også av reaksjoner i det politiske miljøet. ”Det er først når mediene får sentrale politikere med på jaktlaget at avsløringene ender opp som større skandaler” (Mitdbø 2007, s.65).

Det er Hjortdal og Larsen som i størst grad har opptrådt som kilde, i 25 % hver av avisenes totale dekning. Larsen og Hjortdal har i hovedsak fremstått som talspersoner for Øygard og jenta. Larsen har uttalt seg på vegne av Øygard som hans forsvarsadvokat og Hjortdal har uttalt seg på vegne av jenta som hennes bistandsadvokat. Ved at de har opptrådt som kilde i like stor grad tyder det på at det har vært viktig å få frem både Øygard og jentas side, og at avisene har vært balansert i sin fremstilling av saken. Men det er verdt å merke seg at avisene har referert til Larsen og Hjortdal i forskjellig grad. I VG og Dagbladet har Hjortdal fremstått som viktigste kilde, mens Larsen er viktigste kilde hos Aftenposten og GD. Både Hjortdal og Larsen har opptrådt som kilde i større grad i VG og Dagbladet, enn i Aftenposten og GD. Fjuken har kun referert til Hjortdal. Det er også viktig å merke seg at i tilfellene hvor Øygard og jenta selv har stilt opp som kilder har Øygard opptrådt som kilde gjennom hele den analyserte perioden i totalt 28 artikler. Jenta kom først på banen under rettssaken og i etterkant av dommen, og har opptrådt som kilde i kun 4 artikler (jamfør figur 24). Denne forskjellen skyldes nok først og fremst deres vilje til å fremstå i mediene, og det er trolig ikke avisenes valg. Det har også sammenheng med at jenta var offeret i saken og at hun ble anonymisert gjennom hele perioden.

Det er interessant å merke seg at politi/påtalemyndighet i veldig liten grad har opptrådt som kilde. I figur 3-7 så vi at politiet opptrådte som kilde i 7 % av avisenes totale dekning. Statsadvokat Thorbjørn Klundseter som representerte påtalemyndighetene, ble anvendt som kilde i totalt 9 %. I en stor kriminalsak som Øygard-saken er det vanlig at mediene henvender seg til politi/påtalemyndighet for informasjon. I en kvantitativ innholdsanalyse av fem papiravisers mediedekning av Orderud-saken fant Helge Østbye (2007) at

politi/påtalemyndighet var mest avbildet, etter tiltalte og deres forsvarere. Her ble ikke avisenes kildebruk undersøkt, men analysen viste at etterforskningen var det temaet som forekom hyppigst etter rettsaken (Østbye 2007, s.11-12). Gjennom dette ser vi at politi/påtalemyndighet har vært mer fremtredende i deknningen av Orderud-saken. Grunnen til at politiet og Klundseter sjeldent opptrådte som kilde i deknningen av Øygard-saken kan forklares med at Larsen og Hjortdal var så tilgjengelige gjennom hele mediedekningen, at avisene i større grad henvendte seg til dem for å få informasjon (jamfør 4.7.6). Som vi så i forrige kapittel får advokatene tilgang til deler av politiets materiale og ifølge Røssland er forsvarerne ofte vel så aktive i mediene som politiet (Røssland 2003, s.121). I Øygard-saken, mer aktive enn politiet.

Gjennom informasjonsfunksjonen skal avisene som sagt sørge for at publikum får mye, relevant og variert informasjon om viktige saker. Ut i fra figur 8 – 12 så vi at avisene har presentert Øygard-saken gjennom flere ulike aspekter. *Personlige aspekt, jobb, etterforskning/vitner, rettsaken* og *annet* har vært de mest omtalte temaene i avisene. Som ved kildebruk er det VG og Dagbladet som har hatt størst variasjon av ulike temaer. Aftenposten og GD har også hatt god variasjon, og Fjuken har vært innom alle temaene bortsett fra *forbindelser av Øygard*. Med utgangspunkt i dette har alle avisene oppfylt kravet om å presentere publikum for mye og variert informasjon i deknningen av saken.

Rettsaken har fått mest oppmerksomhet og det har blitt skrevet om temaet i totalt 47 % av avisenes dekning. Det har vært det mest omtalte temaet i alle avisene og 28 % av alle artiklene har hatt *rettsaken* som viktigste aspekt. Dette var også tilfelle i mediedekningen av Orderud-saken hvor rettsaken var det teamet som tiltrakk seg mest oppmerksomhet (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.27). At det har blitt skrevet mest om temaet henger sammen med at selve rettsaken utgjorde den perioden da saken ble mest dekket. Artiklene fra denne perioden stod for 46 % av den totale deknningen og dette var tidsrommet da alle avisene publiserte mest saker (jamfør tabell 10 og figur 19-20). Igjen er det likhetstrekk med deknningen av Orderud-saken, hvor periodene som ble mest dekket blant annet var da saken var oppe for tingretten og lagmannsretten (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.28). *Personlige aspekt* har fått nest størst oppmerksomhet og har blitt omtalt i til sammen 32 % av deknningen. Det er VG, GD og spesielt Dagbladet som har viet mest oppmerksomhet til teamet. Her var det fokus på de følelsesmessige aspektene ved saken som skuffelse, nederlag, lettelse, glede, tårer, smil, anger, sinne, sjokk, osv. Aspekter som leserne lett kunne

identifisere seg med. Som vi så i kapittel 2 er politikerskandaler preget av en personifisering. Personlige skandaler har en sterk tabloid effekt, og gjennom et personorientert fokus når skandalen ut til et stort publikum og gjør det enklere for leserne å identifisere seg med de involverte. Ved at *rettssaken* og *personlige aspekt* er de to mest omtalte temaene kan det tyde på at avisene har blitt dratt i to retninger. På den ene siden har de gått i retning av sin rolle som fjerde statsmakt, hvor de har overvåket domstolene gjennom å rapportere fra rettssaken. På den andre siden har de gått i retning av rollen som underholdere, hvor de har presentert et tabloid og personfokusert innhold som appellerer til et stort publikum.

5.1.2 Vaktbikkjefunksjonen – Styrket rettssikkerhet

Gjennom vaktbikkjefunksjonen har mediene en viktig oppgave om å overvåke mektige personer, styresmakter og institusjoner. Å avdekke omstendighetene rundt en politisk skandale som Øygard-saken står derfor sterkt i journalistikkens idelogi. Som nevnt tidligere har publikum et berettiget informasjonskrav, hvor de har både nytte av og krav på informasjon om kriminelle handlinger, etterforskning og rettsbehandling. Dette kravet er det pressen som skal imøtekomme (Røssland, Brurås og Østbye 2009, s.123). I perioden før rettssakene er det viktig at avisene bringer informasjon om etterforskning, bevis i saken, vitneutsagn, tiltalebeslutning, osv. Figur 8 – 12 viste at avisene har presentert leserne for denne type informasjon gjennom å skrive om temaer som *siktelsen*, *overgrepet*, *skype/sms* og *etterforskning/vitner*. Selv om dette ikke er de temaene som har fått størst spalteplass, utgjør de samlet sett en vesentlig del av avisenes dekning. *Siktelsen* og *overgrepet* har blitt omtalt i til sammen 22 % av den totale dekningen, *Skype/SMS* i 17 % og *etterforskning/vitner* i 22 %.

Som vi så i kapittel 2 er skandaler viktige for at journalister skal kunne identifisere seg som den fjerde statsmakt, og i kriminalsammenheng har mediene ansvar for å kritisk overvåke domstolene, politi og påtalemyndighet. Det er derfor viktig at informasjonen fra politi og påtalemyndighet blir kommentert av tiltalte eller vedkommendes talspersoner. I grenselandet mellom informasjons- og vaktbikkjefunksjonen finner man at mediene ikke skal ta all informasjonen fra politi og påtalemyndighet for god fisk. Som vi så tidligere i kapittelet har Øygards forsvarer Larsen og jentas bistandsadvokat Hjortdal opptrådt som kilder i langt større grad enn politiet og Thorbjørn Klundseter. Som nevnt i analysen er kriminaljournalistene preget av en dobbelthet i forhold til politi og påtalemyndighet. Mediene skal identifisere seg med politiets kriminalitetsbekjempende rolle, samtidig som de i tråd med sin rolle som fjerde statsmakt, skal opptre kritisk og uavhengig i forhold til politiet og

påtalemyndighetene (Brurås 2009, s.198). I deknningen av Øygard-saken har avisene i størst grad handlet i tråd med rollen som fjerde statsmakt gjennom å henvende seg til de involverte talspersoner for kommentarer, fremfor å kun hente informasjon fra politi og påtalemyndighet.

Kriminaljournalistikken fungerer som en ekstra garanti for rettstryggheten og pressen ser det som sin rett å overvåke og formidle informasjon om rettsvesenet. Når mediene rapporterer fra rettssaker sikrer de at offentligheten holdes informert samtidig som de er med på å sikre rettssikkerheten for de involverte partene i saken (jamfør 2.1.2). ”Skal man forstå en dom i en rettssak, må man forstå hva tiltalen bygger på og hva som skjer i retten, slik at man vet grunnlaget for dommen” (Kristiansen, 2012). Under rettssaker bør mediene hele tiden ha øynene opp for at det kan skje justismord og stille spørsmål om alle viktige sider ved saken blir skikkelig behandlet. Resultatene fra analysen viser at avisene i høy grad har overvåket og formidlet informasjon om rettsprosessen i deknningen av Øygard-saken. *Rettsaken* har gjennomgående vært det viktigste og mest omtalte aspektet i avisenes dekning. Selve rettssaken utgjorde også den perioden som ble mest dekket av alle avisene, hvor det ble publisert totalt 278 artikler og i gjennomsnitt 11,12 artikler hver dag. I perioden etter rettssaken publiserte avisene totalt 100 artikler som i hovedsak var konsentrert rundt Øygards dom (jamfør tabell 10). Avisene har skrevet til sammen 70 artikler om temaet *dommen*, noe som utgjør 12 % av den totale deknningen (jamfør figur 8 – 12).

Det har altså blitt skrevet om *rettsaken* og *dommen* i til sammen 59 % av den totale deknningen, og avisene har sørget for at publikum har blitt grundig informert om viktige aspekter ved rettssaken. Avisene har presentert både Øygard og jentas forklaring i retten, de har referert fra vitneforklaringer, de har presentert bevis som ble fremlagt i retten og de har referert fra advokatenes utspørring og prosedyre, osv. Ut i fra dette ser vi at avisene har gitt leserne tilstrekkelig informasjon om hva som har funnet sted i retten, slik at leserne kunne forstå hva som var grunnlaget for Øygards dom. Ifølge Gunnar Bodahl-Johansen er åpenheten i rettssaker viktig. Men på samme tid gir den avisene mulighet til å produsere ekstremt mye stoff. ”For å tiltrekke seg folks oppmerksomhet, kan mediene bli fristet til å utnytte denne rettssaken slik at man går for langt i å presentere intime detaljer” (Kristiansen, 2012). Dette var blant annet tilfelle med den mye omtalte Skype- og SMS-kontakten mellom Øygard og jenta, som ble fremlagt i retten. Disse meldingene ble gjengitt i avisene, i størst grad av VG, Dagbladet og Fjuken. Spesielt VG var svært grundig i gjengivelsen av skype-loggen som inneholdt intime detaljer. Som vi så i avsnitt 4.3.1 hevdet Larsen at Øygard ble

utsatt for karakterdrap den rettsdagen Skype-loggen kom på banen. Men VGs ansvarlig redaktør Torry Pedersen, hevdet på den andre siden at publiseringen av Skype-loggen ga leserne bedre innsikt i hva som kunne være avgjørende for rettens beslutning.

Det var ikke kun avisens krimreportere som var til stede under rettssaken, men også kommentatorer var på plass for å rapportere fra rettssalen. Figur 1 viste at kommentarsjangeren har stått for 11 % av avisenes totale dekning og under rettssaken ble det publisert 53 av totalt 67 kommentarartikler fra hele perioden (jamfør figur 22). VG og Aftenposten har hatt høyest andel av kommentarartikler, mens Fjuken ikke har hatt noen. Kommentarsjangeren er som vi har sett en mer subjektiv sjanger enn nyhetsartikkelen, og kommentatorene kan derfor kommentere hendelsene i rettssaken langt friere enn krimreporterne (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.75). I avsnitt 4.4.3 så vi at vinklingen¹⁷ av Øygard og jenta på kommentar plass¹⁸ har vært preget av en ubalanse. Jenta har blitt positivt vinklet i over halvparten av overskriftene/ingressene, mens Øygard har blitt negativt vinklet i over en tredjedel. Som jeg nevnte kan dette tyde på at avisene i størst grad har tatt parti med jenta, mens de har vist at de tviler på Øygards troverdighet. Dette kan være et uheldig trekk ved avisenes dekning av saken. Bodahl-Johansen hevdet at medienes fokus på troverdigheten til Øygard, jenta og vitnene kom farlig nær forhåndsdømming, og som vi så i kapittel 2 er forhåndsdømme noe pressen i aller høyest grad bør unngå (Kristiansen, 2012).

Øygard-saken har totalt sett blitt grundig belyst av de fem avisene. Publikum har fått mye og viktig informasjon om rettssaken og ut i fra dette har avisenes dekning fungert som en styrke for rettssikkerheten. Men det er viktig å merke seg at avisene publiserte en stor andel artikler før saken rullet opp i rettsapparatet. Fra saken ble kjent i VG 22.september 2011 og ut året ble det publisert 124 artikler. I perioden som fulgte og frem til rettssaken startet 9.oktober 2012 ble det publisert 97 artikler (jamfør tabell 10). Det vil si at det ble publisert totalt 221 artikler som utgjør 37 % av den totale dekningen, før saken startet i tingretten¹⁹. Innen rettssaken startet hadde altså publikum fått god kjennskap til viktige aspekter, og spesielt VG

¹⁷ Dette gjelder kun vinkling i artiklenes overskrift/ingress.

¹⁸ Kommentarplass består av både kommentar- og lederartikler, men kommentarartiklene er størst representert her ettersom de stod for 11 % av den totale dekningen, mens lederartiklene stod for 5 % (jamfør figur 1).

¹⁹ Det er viktig å merke seg at det i andre perioden ble tatt ut tiltale mot Øygard, 29.mars 2012. Artiklene som ble publisert etter denne datoen og frem til 9.oktober tok derfor utgangspunkt i at Øygard var tiltalt.

og Dagbladet publiserte store og detaljerte saker om blant annet overgrepene, etterforskningen, bevisene, vitnene og tiltalen.

At avisene har dekket saken i så stor grad i forkant av rettssaken, kolliderer til en viss grad med forestillingen om at retten skal være mest mulig fri og uavhengig, og minst mulig forutinntatt når rettssaken starter. Spesielt VG og Dagbladets detaljerte saker rundt etterforskningen kan være problematisk (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.73-74). Som vi så i kapittel 2 kan mediernes rolle i politiske skandaler minne om en utenomrettslig domstol hvor den skyldige etterforskes, anklages og dømmes (Allern og Pollack 2012, s.19). Men vitneførsel, bevisføring og prosedyre skal finne sted i rettssalen og ikke i avisene på forhånd. Når så store deler av saken blir offentlig belyst i forkant av rettssaken kan det oppstå forhåndsdom, noe som i verste fall kan føre til at rettssaken ikke blir rettferdig²⁰. I Vær Varsom-plakatens punkt 4.5 står det skrevet: ”Unngå forhåndsdomming i kriminal- og rettsreportasje. Gjør det klart at skyldspørsmålet for en mistenkt, anmeldt, siktet eller tiltalt først er avgjort ved en rettskraftig dom” (VVP, 2013). Men som vi så i avsnitt 2.1.2 kan man ikke unngå å formidle påstander eller fakta som kan indikere at den siktede eller tiltalte kan være skyldig. ”Det er jo en årsak til at vedkommende er siktet eller tiltalt, en årsak som må kunne fortelles” (Røssland, Brurås og Østbye 2006, s.180). Ifølge Røssland, Brurås og Østbye er det nødvendig å ta med elementer fra etterforskning og vitneutsagn i en bred mediedekning som Øygard-saken, til tross for at det kan gå i siktedes, i dette tilfelle, Rune Øygards disfavør (ibid).

5.1.3 Arenafunksjonen – Lite debatt

Gjennom arenafunksjonen skal mediene fungere som en plattform for debatt om viktige aspekter i samfunnet. I analysen ser vi at avisene i svært liten grad har viet plass til arenafunksjonen, hvorav kun 5 % av den totale dekningen består av debattinnlegg. Dette betyr ikke at avisene har nedprioritert arenafunksjonen fordi de mener at Øygard-saken ikke er viktig nok til å bli debattert. Men på grunn av sakens natur antar jeg at avisene har sett seg nødt til å luke ut innlegg som ikke har egnet seg på trykk. Øygard-saken er en betent og alvorlig sak hvor en voksen mann og ordfører har forgrepet seg på en mindreårig jente. En sak av slik natur skaper sterke reaksjoner og kan føre til en opphetet debatt av stygg karakter.

²⁰ I avsnitt 3.1 i metodekapittelet gjorde jeg det klart at dette masterprosjektet kun tar for seg innholdet som et selvstendig fenomen og det er derfor vanskelig å si noe om hvordan avisenes mediedekning kan ha påvirket utfallet av rettssaken mot Øygard.

Som vi så i analysedelen var GDs nettutgave nødt til å stenge ned enkelte debatt-tråder på grunn av hatske og krenkende innlegg. Slike innlegg har nok også blitt stoppet i avisenes trykte utgaver og det kan virke som at avisene har viet lite plass til arenafunksjonen for å skåne de involverte aktørene i Øygard-saken.

Fjuken hadde ingen debattinnlegg ettersom avisen ikke hadde mottatt noen innlegg per desember 2012. Dette er ikke kun avisens ansvar, det er publikum selv som må sende inn innlegg og som har hovedansvaret for å ivareta arenafunksjonen. Dette gjelder også for hvilke tema som blir debattert og hvilke kilder som står bak debattinnleggene. Analysen sier ikke noe om *hvem* som har kommet til orde på debattarenaen ettersom jeg ikke registrerte debattantene som kilder. Men under gjennomlesningen av artiklene merket jeg meg likevel at det i høyest grad var representanter fra kildegruppen *andre* som uttalte seg i debattinnleggene. Dette var jurister, journalister, akademikere, innbyggere i Vågå og omegn, og andre privatpersoner. Ut i fra temaene som ble debattert og kildene som slapp til kan det tyde på at avisene og debattantene har ført en variert debatt rundt Øygard-saken, til tross for at den utgjorde en marginal del av den totale deknningen.

5.1.4 Fjuken – Limet i Vågåsamfunnet

”Vi skal leve med alle parter etterpå” uttalte journalist i Fjuken, Hans Erik Kjosbakken, høsten 2012 (Beer, 2012). Uttalelsen fungerer som et godt grunnlag for å forklare Fjukens rolle i deknningen av Øygard-saken. Fjuken er den avisen som skiller seg mest ut av de fem avisene. Den har dekket saken i minst omfang²¹, den har hatt lavest prioritering og sjangerbruk, lavest og minst variert bruk av kilder og bilder, og det er den eneste avisen som ikke har hatt noen negative vinklinger av verken Øygard eller jenta. Sistnevnte henger godt sammen med Kjosbakkens uttalelse og tyder på at avisen har trådt varsomt i deknningen av saken.

Hovedmålet til Fjuken er å være limet og lupen i de tre kommunene Lom, Sjøk og Vågå. Avisen ønsker å være kritisk når det er nødvendig, men fremfor alt få fram det positive som skjer i bygdene. Øygard-saken var ingen positiv sak for verken Vågå kommune eller Fjuken. Det var en vond og splittende sak som utspilte seg i avisens nærmiljø. Men det var også en viktig sak som publikum hadde rett til å bli informert om. Øygard-saken skapte en vanskelig situasjon for Fjuken. På den ene siden skulle avisen fungere som limet som skulle holde

²¹ Naturlig sammenheng med at Fjuken er en liten lokalavis som kun kommer ut en dag i uken.

innbyggerne i Vågå sammen og på den andre siden skulle avisen kaste et kritisk blikk på den betente saken som preget lokalsamfunnet.

Denne dobbeltrollen er en grunnleggende forutsetning for hvordan lokalaviser oppfyller sitt samfunnsoppdrag (Erdal 2010, s.173). Analysen viser at Fjuken delvis klarte å balansere denne dobbeltrollen. På den ene siden rapporterte avisen fra saken gjennom hele den analyserte perioden, og publikum fikk informasjon om både siktelsen, tiltalen, rettsaken og dommen. Avisen hadde en variert dekning av ulike aspekter ved saken, og til tross for lav og lite variert kildebruk kom både Øygard og jenta (gjennom sin bistandsadvokat) til orde. På den andre siden uttalte Fjuken at den ville holde en lav profil i Øygard-saken, noe som blant annet kom til uttrykk gjennom avisens lave omfang og prioritering. Avisen hadde som sagt lav og lite variert bruk av kilder, og den hadde også lite sjangervariasjon og presenterte saken kun gjennom objektive og faktaorienterte sjangere²². Avisen hadde heller ingen negative vinklinger av Øygard og jenta. Dette viser at avisen ikke tok side i saken og at den i hovedsak forsøkte å føre en objektiv dekning, noe som til en viss grad kolliderer med forestillingen om Fjukens rolle som den kritiske lupen i Vågå-samfunnet. I lys av resultatene fra analysen har Fjuken i hovedsak fremstått som limet som forsøkte å styrke Vågå-samfunnet i en vanskelig tid. Dette kan tyde på at Fjuken fremstod som feig og at avisen ikke dekket Øygard-saken i tråd med samfunnsoppdraget. Men i en så betent og nærliggende sak hvor flere medier allerede dekket saken, mener jeg at dette kan være greit. Vågå trengte trøst i større grad enn kritisk journalistikk.

5.2 Øygard-saken i et skandaleperspektiv

Som vi så i kapittel 2 oppstår skandaler ved brudd på bestemte normer. Det er ikke overtrampet, men oppfatningen av selve overtrampet som definerer det skandaløse. Nyhetsmediene fungerer som den offentlige markedsplassen hvor ”skandalen tilbys og utvikles som et drama foran et indignert og skuelystent publikum” (Allern og Pollack 2009, s.9). Øygard-saken oppstod når det ble kjent at ordfører i Vågå, Rune Øygard var mistenkt for gjentatte seksuelle overgrep mot en mindreårig jente. Saken sjokkerte og vekket stor oppsikt i offentligheten, og de fem avisene fungerte som markedsplassen hvor Øygard-saken utspilte seg.

²² Med unntak av en lederartikkel som rettet seg mot kritikk av mediehåndteringen av saken.

5.2.1 Innramming av Øygard-saken

I lys av politiske skandaler står teorien om tolkningsrammer/framing sentralt. Som jeg nevnte i kapittel 2 brukes det ulike journalistiske verktøy når nyheter rammes inn. Her blir det tatt redaksjonelle valg om kilder, tema, proporsjoner, fokus, vinkling og bilder. Som vi har sett tidligere i kapittelet har avisene samlet sett hatt et relativt variert kildebruk hvor Larsen og Hjortdal var viktigste kilde, og de har presentert saken gjennom flere ulike aspekt, hvor rettssaken og personlige aspekt var de mest omtalte temaene. Avsnittene under vil se nærmere på avisens innramming av Øygard-saken i lys av proporsjoner, vinkling, fokus og bildebruk.

Som vi så i analysedelen kan bruk av forsidesaker gi en indikasjon på papiravisenes prioritering av saker. Tabell 2 viste at størsteparten av avisenes saker har startet inne i avisen. Det er GD som har prioritert Øygard-saken i størst grad, hvor 31 % av avisens artikler er forsidesaker. Videre følger VG og Dagbladet som har plassert rundt en femtedel av sakene sine på forsiden. Aftenposten og Fjuken har hatt lavest prioritering av saken, hvor kun 10 % - 11 % av sakene havnet på avisenes forsider. I denne sammenheng er det interessant å se på avisenes bruk av bilder, som også er et viktig verktøy når nyheter rammes inn. VG, GD og spesielt Dagbladet har i størst grad visualisert saken. Dagbladet har brukt bilder i 83 % av artiklene sine, mens VG og GD har publisert bilder i 70 % av deknningen sin. Aftenposten og Fjuken har visualisert saken i minst grad, hvor 61 % av avisenes saker er uten bilder (jamfør figur 16). Avisenes prioritering og bildebruk kan ses i sammenheng med hvilke proporsjoner saken gis. Ut i fra tabell 2 og figur 16 ser vi dermed at det er VG, Dagbladet og GD som har gitt Øygard-saken størst proporsjoner. I Aftenposten og Fjuken har den fått mindre proporsjoner, noe som tyder på at de ikke har gitt saken like stor oppmerksomhet som de andre avisene. Dette kan knyttes til at Aftenposten og Fjuken har publisert en høy andel notiser. Som vi så i avsnitt 4.1.2 kan dette tyde på at avisene ikke har ønsket å bruke store ressurser på deknningen. Avisenes høye notisbruk kan også ses i sammenheng med at Aftenposten og Fjuken ikke har ønsket å brette ut saken ved å kun referere til de viktigste og mest saklige elementene (jamfør figur 1).

Vinkling kan være med å påvirke hvordan publikum oppfatter saken, og i dette tilfellet er det hvordan Rune Øygard og jenta oppfattes. Avsnitt 4.4 viste at vinklingen stort sett har vært balansert når det kommer til avisenes fremstilling av Øygard og jenta. Dette kan tolkes som et positivt trekk ved deknningen og det kan tyde på at avisene i liten grad har tatt side i saken

Det er viktig å understreke at jeg kun har tatt for meg vinklingen i artiklens overskrift/ingress, som sier noe om den 'umiddelbare' vinklingen. Hadde jeg tatt for meg vinkling av artiklene i sin helhet er det mulig at analysen hadde presentert andre funn.

Avisene har vært relativt like når det kommer til hvem de har rettet fokus mot. Tabell 9 viste at alle avisene har hatt mest fokus på *bare Øygard*, bortsett fra Fjuken som har hatt størst fokus på andre/annet. GD har også viet mye fokus til andre aktører. Men som vi så i figur 15²³ har størsteparten av artiklene rettet seg mot Øygard, hvor han har stått i fokus i halvparten av avisenes totale dekning. I denne sammenheng er det også interessant å undersøke hvem som har blitt avbildet i avisenes saker. Analysen viste at det er Øygard og andre aktører som har blitt mest avbildet, i 38 % hver av dekningen. Øygard²⁴ har i størst grad blitt avbildet i VG, Dagbladet og spesielt Aftenposten, mens GD og spesielt Fjuken har hatt flest bilder av andre/annet. Avisforsidene viser hvilke saker og personer avisene mener det er viktig å fokusere på. Som vi så i figur 18 har Øygard blitt avbildet på totalt 58 % av avisenes forsider. Her ser vi samme tendens som ved hovedmotiv, hvor VG, Dagbladet og Aftenposten har hatt flest forsidebilder av Øygard, mens GD og Fjuken har hatt flest forsidebilder av andre.

Ut i fra avisenes hovedfokus, hovedmotiv og forsidebilder ser vi at det er Øygard som i størst grad har stått i fokus. Tewksbury og Scheufele hevder at framing kan være med på å bestemme hvordan leserne oppfatter et budskap, og ved at det er Øygard som i størst grad står i fokus kan dette bidra til at mye av oppmerksomheten flyttes fra selve saken og over på personen Rune Øygard (Scheufele og Tewksbury 2006, s.11). I denne sammenheng tyder det på at avisene i størst grad har presentert saken gjennom en episodisk ramme, hvor fokuset retter seg mot egenskaper og enkelthendelser som kan knyttes til bestemte personer og hendelser (Entman 1993 i Aalberg og Brekken 2007, s.179). Som nevnt tidligere i kapitlet er politikerkandaler preget av et personorientert fokus og dette er også tilfellet ved sexskandaler. Her er det like stor fokus på politikeren som på privatpersonen som har tabbet seg ut. At fokuset i størst grad har rettet seg mot Øygard kan indikere at avisene, spesielt VG, Dagbladet og Aftenposten, har hatt et noe ensidig fokus, hvor Øygard har hatt hovedrollen i avisenes rapportering. At det har vært så lite fokus på jenta både i artiklene, hovedmotivene

²³ I figur 15 er *bare fokus på* og *mest fokus på* slått sammen.

²⁴ Både hovedmotiv og forsidebilde av Øygard er her presentert som en sammenslåing av bilder av *Øygard alene* og *Øygard sammen med andre* (jamfør figur 17 og 18).

og forsidebildene har en naturlig sammenheng med at hun var offeret i saken og at hun ble anonymisert gjennom hele perioden.

5.2.2 Tendenser til mediedrev

Gjennom analysen har vi sett at avisene har vist tendenser til å ta del i et mediedrev, hvor avisene har jaktet på Rune Øygard. Mediedrevet består av en omfattende rapportering hvor flere dominerende medier tar del over en viss periode. De fem avisene har deltatt i dekningen fra saken ble kjent i VG 22.september 2011 og frem til tiden etter Øygard ble dømt i tingretten 17.desember 2012. Tabell 1 viste at avisene har hatt en omfattende rapportering av saken hvor de har publisert totalt 599 artikler. I mediedrevet retter denne omfattende rapporteringen seg mot personer, institusjoner eller organisasjoner, med personfokuserte anklager om normbrudd som kan karakteriseres som en skandale. Øygard-saken tok utgangspunkt i at Rune Øygard, en sentral politisk figur og ordfører i Vågå, ble beskyldt for å ha hatt et seksuelt forhold til en mindreårig jente. Saken falt innenfor politikerskandalen som oppstår når ”personlige feil der konkrete overtramp kan knyttes direkte til konkrete politikere” (Midtbø 2007, s.19). Som vi så i figur 15 har avisenes rapportering i hovedsak rettet seg mot Øygard som stod i fokus i over halvparten av dekningen. Han har også stått mest i fokus gjennom hele dekningen av saken (jamfør figur 21). Innenfor mediedrevet er det også vanlig at mediene bruker samme hovedvinkling, perspektiv og dramaturgi. Dette har kommet spesielt til uttrykk i avisenes vinkling i overskrift/ingress. Som vi så i figur 13 og 14 har avisene stort sett vært like i sin vinkling av både Øygard og jenta. Det er også mange av de samme kildene og temaene som har gått igjen i avisenes samlede dekning (jamfør 5.1.1). Dette kan tyde på at avisene har vært preget av en flokkmentalitet, som er et typisk trekk ved mediedrevet hvor det er vanskelig for nyhetsredaksjonene å ikke følge de samme prioriteringene (Allern og Pollack 2012, s.22-23).

Mediedrevet består av tre elementer; en sterk og omfattende intensitet, hurtig spredning mellom mediene og en føljetongpreget fremstillingsmåte. De tre elementene har også vist seg i avisenes dekning. Øygard-saken ble først kjent i VG 22.september 2011 og i løpet av en uke spredte nyheten seg blant de fem avisene, noe som vitner om en hurtig spredning. Avisene har også hatt en føljetongpreget fremstillingsmåte. En føljetong er ”[...] en historie som er lenket sammen over tid, og hvor tema og hovedrolleinnhavere forblir uendret” (Mitdbø 2007, s.62). Avisene har bevart oppmerksomheten rundt saken gjennom hele den analyserte perioden, og drevet den frem gjennom nye avsløringer og hendelser som: ”Ordfører siktet for

sexovergrep” (VG, 22.9.2011), ”Aps Vågå-ordfører overgrepssiktet” (Aftenposten, 28.9.2011), ”Vågå Ap vil fortsatt ha siktet ordfører” (Aftenposten, 6.11.2012), ”Tiltalt ordfører: Hadde fysisk kontakt” (VG, 30.3.2012), ”Rettsaka er i gang” (Fjuken, 11.10.1012), ”Nye tekstmeldingar som bevis” (Fjuken, 1.11.2012) og ”Løgnene som felte Øygard” (Dagbladet, 18.12.2012). Avisenes dekning har til tider vært preget av en sterk intensitet. Dette gjaldt spesielt under rettssaken da avisenes rapportering utgjorde 46 % av den totale dekningen. Dette var også perioden da alle avisene publiserte flest saker hver (jamfør tabell 10).

Det er viktig å merke seg at i perioden før rettssaken, 1.januar 2012 – 8.oktober 2012, publiserte avisene ’kun’ 97 artikler på over åtte måneder, noe som utgjorde 16 % av den totale dekningen. Dette er den lengste perioden og samtidig den perioden med lavest oppslag (jamfør tabell 10). Her var det VG som i størst grad holdt liv i saken og stod for 39 % av dekningen, mens GD stod for 32 % (jamfør figur 20). Dette tyder på at det er VG og GD som har ledet an mediedrevet, noe som også henger sammen med at det var de to avisene som publiserte flest artikler og sider om Øygard-saken. Fjuken har i liten grad tatt del i mediedrevet ettersom den har skilt seg mest ut i både vinkling, hovedfokus og kildebruk. Det er også den avisen som har hatt lavest dekning av saken. Men som vi så i figur 20 beveget Fjukens oppslag seg oppover fra første periode, noe som kan tyde på at avisen i økende grad deltok i den omfattende rapporteringen av saken.

5.2.3 Øygard-drama

I forrige kapittel så vi at rapporteringen av skandaler ligner på et sensasjonsorientert melodrama med stereotypiserte og forenklerende personbeskrivelser. Pressen vet hvordan de kan gripe publikums oppmerksomhet gjennom bruk av en dramatisk tilnærming og ulike narrative teknikker, og dramaturgien i slik journalistikk baserer seg ofte på det klassiske melodramaet. Som vi så i avsnitt 4.3.1 er VG, GD og spesielt Dagbladet de avisene som har viet størst fokus til temaet *personlige aspekt*. Avisene har brukt dramatiske og følelsesladde overskrifter, store bilder og gitt nære skildringer av de involverte i saken. De har spilt på lesernes følelser og viet fokus til blant annet sinne, anger, kjærlighet, lettelse, smil og tårer. Alt i pakt med det klassiske melodramaet, noe som viser til at de tre avisene har vært preget av en melodramatisk fremstilling i sin rapportering av Øygard-saken. VG og Dagbladet har til tider vært preget av et motsetningsforhold hvor Øygard og jenta har blitt stilt opp mot hverandre. Øygard har blitt fremstilt som den mektige ordføreren som har forgrepet seg på

den uskyldige, unge jenta. Dette er også et kjennetegn ved melodramaet som spiller på en kamp mellom motsatte krefter, som for eksempel det gode mot det onde eller den skyldige mot den uskyldige (Allern og Pollack 2012, s.181). Som vi så i avsnitt 4.4 har dette motsetningsforholdet til en viss grad kommet til uttrykk i overskrifter/ingresser hvor jenta har vært positivt vinklet og Øygard har vært negativt vinklet.

Melodramaet kan også knyttes til kriminaljournalistikken. Ifølge Svein Brurås (2009) blir ikke private forhold og opplysninger omtalt kun fordi det kaster lys over den kriminelle handlingen, men også fordi det bidrar til selve fortellingen. For at avisene skal gjøre Øygard-saken spennende kan de ikke kun basere seg på fakta og argumenter, men de må også fokusere på mennesker, relasjoner, følelser, skjebner, drama og symbolske detaljer (Brurås 2009, s.254 – 255). VG, Dagbladet og GDs melodramatiske fremstilling av saken kan til en viss grad komme i konflikt med avisenes samfunnsrolle. Som vi så i kapittel 2 er det en vesentlig forskjell på pressens rett til å publisere en sak og at pressen utfører samfunnsoppdraget når de publiserer en sak. I Øygard-saken er derfor forskjell på når avisene publiserer private og personlige forhold som relevant bakgrunn for viktig samfunnsinformasjon og når de private aspektene presenteres som en del av et følelsesladd og sensasjonsorientert melodrama (Røssland, Brurås og Østbye 2006, S.162). VG, Dagbladet og GDs fokus på personlige aspekt har i størst grad pekt i retning av sistnevnte.

5.3 Lim, samfunnsoppdrag og underholdning

”Ordfører siktet for sexovergrep” (VG, 22.10.2011). Dette var overskriften som skulle vise seg å være startskuddet for VG, Dagbladet, Aftenposten, GD og Fjukens rapportering av Øygard-saken. Det er ingen tvil om at de fem avisene har stått for en omfattende dekning av saken, med totalt 599 publiserte artikler. Analysen og oppsummeringen gir grunnlag for å hevde at avisene har oppfylt sitt samfunnsoppdrag. Avisene har hatt en bred og mangfoldig dekning, og de har dekket saken i tråd med både informasjons- og vaktbikkjefunksjonen. Avisene har i varierende grad tatt for seg et bredt spekter av tema, de har hatt et variert kildebruk og de har dekket saken i ulike sjangre. De har også sikret at informasjon som trekker i ulike retninger har kommet frem, ved å presentere både Øygard og jentas side av saken. Avisene har imøtekommet publikums berettigede informasjonskrav ved å rapportere om etterforskning, bevis, tiltale, osv. De har også hatt en grundig og omfattende rapportering fra rettssaken, og de har referert til de involvertes talspersoner i større grad enn politi og påtalemyndighet. Dette har ført til en styrket rettssikkerhet, samtidig som avisene har utført

sin rolle som den fjerde statsmakt ved å overvåke domstolene, politi og påtalemyndighet. Underveis har det vært momenter som til en viss grad har kollidert med idealet om en fri og uavhengig rettsprosess. Dette var spesielt VG og Dagbladets detaljerte dekning av etterforskningen i forkant av rettssaken og til dels avisenes standpunkt på kommentar plass. Avisenes arenafunksjon har kun utgjort en marginal del av dekningen, men avisene har likevel gitt rom for en variert debatt hvor ulike syn har kommet til orde.

Fjuken har ikke oppfylt samfunnsoppdraget i like stor grad som de andre avisene. Avisen har hatt lavest kildebruk, ingen debattarena og har kun brukt objektive og faktaorienterte sjangre. Avisen har heller ikke hatt noen negative vinklinger av Øygard eller jenta. Dette viser at Fjuken ikke har oppfylt sin rolle som kritisk lupe i dekningen av Øygard-saken, men heller vært limet som har bundet sammen Vågå-samfunnet i en vanskelig tid.

Øygard-saken har ikke kun blitt dekket med utgangspunkt i avisenes samfunnsoppdrag, den har også blitt fremstilt som en skandale hvor Rune Øygard har hatt hovedrollen. Avisene har vært preget av en personifisering og de har vist tendenser til å ta del i et mediedrev. Sammen har de hatt en omfattende dekning av saken som til tider har vært preget av en sterk intensitet. Avisene har hatt en føljetongpreget fremstillingsmåte hvor de har drevet saken fremover fra den ble kjent i september 2011 til den endte i tingretten desember 2012. Rapporteringen har rettet seg mot Rune Øygard som har stått i hovedfokus i halvparten av avisenes dekning. Avisene har vært svært like i vinklingen av både Øygard og jenta, og det er mange av de samme teamene og kildene som har gått igjen i de fem avisene. Dette tyder på at avisene har vært preget av en flokkmentalitet, et typisk kjennetegn ved mediedrevet. Dekningen av Øygard-saken har også inneholdt tydelige melodramatiske trekk. Disse har kommet til uttrykk gjennom VG, GD og spesielt Dagbladets fokus på personlige aspekt, hvor avisene har spilt på de følelsesmessige og dramatiske sidene ved saken. VG og Dagbladet har også presentert saken som en kamp mellom motsatte krefter, hvor Øygard har blitt fremstilt som den mektige ordføreren, og jenta som det uskyldige offeret. Gjennom personifisering, mediedrev og melodrama har avisene bidratt til å gjøre Øygard-saken til en mediert skandale.

Igen er det Fjuken som skiller seg mest ut. Avisen har hatt minst fokus på Øygard og den har heller ikke vært preget av personifisering i samme grad som de andre avisene. Fjuken har i liten grad tatt del i mediedrevet ved at det er den avisen som skiller seg mest ut i omfang, vinkling og fokus. Avisen har også hatt lite fokus på *personlige aspekt* og ikke vist tegn til en

melodramatisk fremstilling av saken. Med utgangspunkt i dette har Fjuken i størst grad fungert som rapportør av skandalen, mens VG, Dagbladet, GD og til dels Aftenposten har fungert som formidlere og regissører av Øygard-saken.

Med bakgrunn i teori, analyse og oppsummering vil jeg konkludere med at avisene har beveget seg i ulike retninger i deknningen av Øygard-saken. Fjuken har holdt en lav profil, trådt varsomt og prioritert sin rolle som limet, fremfor den kritiske lupen i Vågå-samfunnet. Aftenposten har, til tross for et personorientert fokus, fremstått som saklig og faktaorientert, og dekket saken i tråd med samfunnsoppdraget. VG, Dagbladet og GD har også oppfylt sin samfunnsrolle, men underveis er det momenter som tyder på at avisene har brukt skandaleperspektivet til å underholde, fremfor å informere og overvåke.

LITTERATURLISTE

Aalberg, Toril og Brekken Tove (2007) *Når spill og enkeltepisoder blir viktigst*. I: A.T. Jenssen og T. Aalberg, red. *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.

Allern, Sigurd (2001a) *Flokkdyr på Løvebakken. Søkelys på Stortingets presselosje og politikkenes medierammer*. Oslo: Pax Forlag A/S.

Allern, Sigurd (2009) *Flokkjakt med anfører. LO-leder i mediedrev*. I: S. Allern og E. Pollack, red. *Skandalenes markeds plass. Politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforlaget.

Allern, Sigurd (1996) *Kildenes makt. Ytringsfrihetens politiske økonomi*. Oslo: Pax forlag A/S, 2. Utgave.

Allern, Sigurd (2001b) *Nyhetsverdier*. Kristiansand: IJ Forlaget.

Allern, Sigurd., Kantola, Anu., Pollack, Ester og Blach-Ørsten, Mark (2012) *Increased Scandalization. Nordic Political Scandals 1980-2010*. I: S. Allern og E. Pollack, red. *Scandalous! The mediated construction of political scandals in four Nordic countries*. Gøteborg: Nordicom.

Allern, Sigurd og Pollack, Ester (2012) *Scandalous! The mediated construction of political scandals in four Nordic countries*. Gøteborg: Nordicom.

Allern, Sigurd og Pollack, Ester (2009) *Skandalenes markeds plass. Politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforlaget.

Bjerke, Paul (2010) *Samfunnsoppdraget – fra forpliktelse til rettighet*. I: J. Roppen og S. Allern, red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand: IJ-forlaget, 1. utgave, 1. opplag.

Bjerke, Paul., Øvrebø, Turid og Brurås, Svein (2012) *Nyheter og nyhetsproduksjon*. I: S. Brurås, red. *Nyhetsvurderinger. På innsiden i fem redaksjoner*. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

Brurås, Svein (2006) *Etikk for journalister*. Bergen: Fagbokforlaget, 3. utgave.

Brurås, Svein (2009) *Kriminaljournalistikkens etikk. PFU-uttalelser belyst fra tre moralfilosofiske posisjoner*. Bergen: Universitetet i Bergen

Brurås, Svein (2012) *Nyhetsvurderinger. På innsiden i fem redaksjoner*. Kristiansand: Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

- Brurås, Svein (2010) *Pressens rett eller publikums behov? Om presseetikken moralfilosofiske legitimering*. I: J. Roppen og S. Allern, red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand: IJ-forlaget, 1. utgave, 1.opplag.
- Eide, Martin (2004) *Hodet på blokken*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Eide, Martin (2011) *hva er JOURNALISTIKK*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Eide, Martin (2009) *Journalistiske nyorienteringer*. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Erdal, Ivar John (2010) *Lokalsamfunnsoppdraget på nett: fleirmediale nyhende i avishus og allmennkringkasting*. I: J. Roppen og S. Allern, red. *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand: IJ-forlaget, 1. utgave, 1.opplag.
- Flo, Idar (2010) *Norsk presses historie 1660-2010. Norske aviser fra A til Å. Bind 4*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grønmo, Sigmund (2004) *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Høst, Sigurd (1996) *Aviskonkurransen. Nye og gamle teorier belyst gjennom A-pressens utvikling*. Fredrikstad: Institutt for Journalistikk.
<http://www.nb.no/nbsok/nb/b51782c5eaa7080ed215ccb9682c2f6e.nbdigital?lang=no#3>
- Jenssen, Anders Todal (2007) *Den medialiserte politikken*. I: A.T. Jenssen og T. Aalberg, red. *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jenssen, Anders Todal og Aalberg, Toril (2007) *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Jenssen, Anders Todal og Fladmoe, Audun (2012) *Ten Commandments for the Scandalization of Political Opponents*. I: S. Allern og E. Pollack, red. *Scandalous! The mediated construction of political scandals in four Nordic countries*. Gøteborg: Nordicom.
- Jenssen, Anders Todal og Fladmoe, Audun (2009) *Ti bud for den som vil skandalisere. Kampen om politikeres gode navn og rykte*. I: S. Allern og E. Pollack, red. *Skandalenes markeds plass. Politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Mathisen, Birgit Røe (2010) *Lokaljournalistikk. Blind patriotisme eller kritisk korrektiv?* Kristiansand: IJ-forlaget.
- Mitdbø, Tor (2007) *Skandaler i norsk politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- NOU 2010: 14. *Lett å komme til orde, vanskelig å bli hørt – en moderne mediestøtte*. Oslo: Kulturdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/nou-2010-14/id628603/>

NOU 2000: 15. *Pressepolitikk ved et tusenårsskifte*. Oslo: Kulturdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/b78ce2cc9e0845429ed7fae41cfc3c49/no/pdfa/nou20020000015000dddpdfa.pdf>

NOU 1999: 27. *Ytringsfrihed bør finde Sted – Forslag til ny Grunnlov § 100*. Oslo: Justis- og politidepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/026a9879891a4972b019ce10f20561fe/no/pdfa/nou199919990027000dddpdfa.pdf>

Ottosen, Rune., Lars Arve Røssland og Helge Østbye (2002) *Norsk pressehistorie*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Roppen, Johan og Sigurd Allern (2010) *Journalistikkens samfunnsoppdrag*. Kristiansand: IJ-forlaget, 1. utgave, 1. opplag.

Røssland, Lars Arve (2003) *Kriminelt. Kriminaljournalistikk i norske populærmedium*. Oslo: Universitetsforlaget.

Røssland, Lars Arve., Brurås, Svein og Østbye, Helge (2006) *Morderjakt og mediemakt. Journalistisk metode, sjanger og etikk i dekningen av Orderudsaken*. Oslo: Cappelen Forlag.

Røssland, Lars Arve og Østbye, Helge (2006) *Rapport om Bergens Tidende og bybanesaken*. Institutt for informasjons- og medievitenskap: Universitetet i Bergen.

Scheufele, Dietram A. og Tewksbury, David (2007) Framing, Agendasetting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, **57**, 9-20.

Schwebs, Ture og Østbye, Helge (2007) *Media i samfunnet*. Valdres: Det Norske Samlaget.

St.meld. nr. 57 (2000-2001) *I ytringsfrihetens tjeneste. Mål og virkemidler i mediepolitikken*. Oslo: Kulturdepartementet.

Thompson, John B (2000) *Political scandal. Power and visibility in the media age*. Cambridge: Polity Press.

Waldahl, Ragnar (2009) *Ordfører, hedersmann og skattesnyter. Oslo-pressen og Ditlev-Simonsens avgang*. I: S. Allern og E. Pollack, red. *Skandalenes markeds plass. Politikk, moral og mediedrev*. Bergen: Fagbokforlaget.

Østbye, Helge (2009a) *Medias oppgaver i byutvikling*. Bergen: Byfriksjoner – møte 19.11.09. Institutt for informasjons- og medievitenskap, UiB, Konferansepaper.

Østbye, Helge., Helland, Knut., Knapskog, Karl, Larsen., Leif Ove og Moe, Hallvard (2013) *Metodebok for mediefag*. Bergen: Fagbokforlaget. 4. utgave.

Østbye, Helge (2009b) *Samfunnsoppdraget under press*. I: M. Eide, red. *Journalistiske nyorienteringer*, Oslo: Scandinavian Academic Press.

Østbye, Helge (2007) *Tusen avisdager med Orderud-saka*. Bergen: Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

ANDRE KILDER

Aviskatalogen.no (2015) *Produktinfo*, [Online] Mediebedriftenes landsforening. Tilgjengelig fra: <http://www.aviskatalogen.no/jsf/mediehus/index.jsf> [Nedlastet 19. april 2015].

Beer, Drude (19. oktober 2012) *Lokalavis i Vågå: Derfor holder vi en lav profil i Rune Øygard-saken*, [Online] Nationen. Tilgjengelig fra: <http://www.nationen.no/tunmedia/lokalavis-i-vaga-derfor-holder-vi-en-lav-profil-i-rune-oygard-saken/> [Nedlastet 19. april 2015].

Dagbladet (13. oktober 2012) *Presses ut*, Dagbladet, s. 8, del 1.

Dagbladet (28. januar 2015) *Store Norske Leksikon*, [Online]. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Dagbladet> [Nedlastet 20. april 2015].

GD (11. september 2011) *GD ber om åpenhet i Øygard-saken*, Gudbrandsdølen Dagningen, s.6, del 1.

Gregersen, Reidar (11. november 2011) *Uaktuelt å komme tilbake som ordfører før saken er over*, [Online] NRK Hedmark og Oppland. Tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/ho/--uaktuelt-a-tilbake-som-ordforer-1.7872366> [Nedlastet 19. april 2015].

Gudbrandsdølen Dagningen (i.d) *GDs historie*, [Online] Gudbrandsdølen Dagningen. Tilgjengelig fra: <http://www.gd.no/kundesenter/kontakt-oss/om-avisen/gdhistorien/> [Nedlastet 19. april 2015].

Holø, Ragnhild Moen (30. november 2012) *Drukner i Øygard-hets*, [Online] NRK Hedmark og Oppland. Tilgjengelig på: <http://www.nrk.no/ho/drukner-i-oygard-hets-1.8862388> [Nedlastet 25. april 2015].

Husabø, Cato (17. desember 2012) *Rune Øygard trekker seg som ordfører*, [Online] TV 2. Tilgjengelig på: <http://www.tv2.no/a/3948848> [Nedlastet 19. april 2015].

Jensen, Martin Huseby (7. mars 2011) *Flere politiske skandaler i mediene*, [Online] Journalisten. Tilgjengelig fra: <http://journalisten.no/node/33944> [Nedlastet 19. april 2015].

Kampanje (17. oktober 2013) *Øygard-saken ble overdekket*, [Online] Kampanje. Tilgjengelig fra: <http://kampanje.com/archive/2013/10/--oygard-saken-ble-overdekket/> [Nedlastet 19. april 2015].

Klungtveit, Harald S og Ruud, Hans-Martin Thømt (22. februar 2014) *Rune Øygard dropper å klage saken til Strasbourg*, [Online] Dagbladet. Tilgjengelig fra: http://www.dagbladet.no/2014/02/22/nyheter/innenriks/strasbourg/rune_oygard/31962801/ [Nedlastet 19. april 2015].

Kristiansen, Rune René (20. oktober 2012) *Her er det nye mediebildet*, Gudbrandsdølen Dagingen, s.30, del 1.

Larsen, Dag Eivind Undheim (11. juni 2013) *Media påvirker juryen*, [Online] Klassekampen. Tilgjengelig fra: <http://www.klassekampen.no/61590/article/item/null/-media-pavirker-juryen> [Nedlastet 19. april 2015].

Mediehuset VG (i.d) *Historisk utvikling*, [Online] VG.no. Tilgjengelig fra: <http://vginfo.vg.no/mediehuset-vg/historie/> [Nedlastet 21. april 2015].

MedieNorge.no (2015) *Ti største papiraviser*, [Online] MedieNorge.no. Tilgjengelig fra: <http://medienorge.uib.no/statistikk/medium/avis/353> [Nedlastet 20. april 2015].

Medietilsynet.no (2015) *Gudbrandsdalen Dagingen AS*, [Online] Medietilsynet. Tilgjengelig fra: <http://www.medietilsynet.no/MedieRegisteret/Eier/?eid=2213> [Nedlastet 19. april 2015].

NRK (15. september 2013) *Mediedekning må gi Øygard mildere straff*, [Online] NRK Hedmark og Oppland. Tilgjengelig fra: http://www.nrk.no/ho/_-mediedekning-ma-gi-lavere-straff-1.11242590 [Nedlastet 19. april 2015].

Norsk redaktørforening (2004) *Redaktørplakaten*, [Online] Norsk redaktørforening. Tilgjengelig fra: <http://www.nored.no/Redaktoeransvar/Redaktoerplakaten> [Nedlastet 19. april 2015].

Norsk presseforbund (1. juli 2013) *Vær Varsom-Plakaten*, [Online] Norsk Presseforbund. Tilgjengelig fra: <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/> [Nedlastet 19. april 2015].

Nyfløt, Hilda og Krokfjord, Torgeir (14. oktober 2012) *Slik ble han Vågås mektigste mann*, [Online] Dagbladet. Tilgjengelig fra: http://www.dagbladet.no/2012/10/14/nyheter/vaga-saken/rune_oygard/rettssak/overgrep/23846851/ [Nedlastet 19. april 2015].

Oftestad, Eldrid (20. desember 2012) *Stort medietrykk for Vågås-samfunnet*, Aftenposten, s.14, del 1.

Pedersen, Torry (16. desember 2012) *Ønsker å gi et utfyllende bilde*, Verdens Gang, s.12, del 1.

PolarisMedia.no (2013) *Fjuken*, [Online] Polaris Media. Tilgjengelig fra: <http://redaksjonellaarsrapport2013.polarismedia.no/rapporter-fra-mediehusene/polaris-media-nordvestlandet/fjuken/> [Nedlastet 20. april 2015].

Ruud, Tor-Erling Thømt., Tommelstad, Bjørnar., Brenna, Jarle Grivi., Åsebø, Synnøve og Andersen, Gordon (17. desember 2012) *Dette er stridspunktene i Øygard-saken*, [Online] Verdens Gang. Tilgjengelig fra: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/ordfoerersaken/dette-er-stridspunktene-i-oeygard-saken/a/10048542/> [Nedlastet 19. april 2015].

Skei, Hans H (2009) *Melodrama*. *Store Norske Leksikon* [Online], Tilgjengelig fra: <https://snl.no/melodrama> [Nedlastet 20. april 2015].

Solheim, John (14. februar 2009) *Lillehammer Tilskuer*. *Store Norske Leksikon* [Online], Tilgjengelig fra: https://snl.no/Lillehammer_Tilskuer [Nedlastet 19. april 2015].

Stige, Per Ove (11. februar 2015) *Årsrapporten for 2014: Styrket digital posisjon for Polaris*, [Online] Sunnmørsposten. Tilgjengelig fra: <http://www.smp.no/nyheter/article10637835.ece> [Nedlastet 20. april 2015].

Svarstad, Jørgen og Torgersen, Hans O (26. september 2013) *Ett år strengere straff for Rune Øygard*, [Online] Aftenposten. Tilgjengelig fra: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Ett-ar-strengere-straff-for-Rune-Oygard--7321421.html> [Nedlastet 19. april 2015].

Thorsnæs, Geir (2011) *Gudbrandsdalen*. *Store Norske Leksikon* [Online], Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Gudbrandsdalen> [Nedlastet 20. april 2015].

Thy Ness, Paul (i.d) *Andreas Nordland*. *Norsk biografisk leksikon* [Online], Tilgjengelig fra: https://nbl.snl.no/Andreas_Norland [Nedlastet 22. april 2015].

Verdens Gang (25. september 2014) *Rune Øygard jobber for gjentakelse*, [Online] Verdens Gang. Tilgjengelig fra: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/ordfoerersaken/rune-oeygard-jobber-for-gjenopptakelse/a/23303460/> [Nedlastet 19. april 2015].

Verdens Gang (9. mai 2012) *Øygard i permisjon*, Verdens Gang, s. 4, del 1

Åsebø, Synnøve (5. oktober 2012) *Er ikke redd for Larsen*, Verdens Gang, s.13, del 1.

VEDLEGG 1

Kodebok

V1 Dato: ååååmmdd

Minimumsverdi:

20110922

Maksimumsverdi:

20121231

V2 Avis

1. VG
2. Dagbladet
3. Aftenposten
4. Fjuken
5. Gudbrandsdølen Dagningen

V3 Sjanger

1. Nyhetsartikkel
2. Nyhetsreportasje
3. Kommentartikkel
4. Leder
5. Debatt/mening
6. Notis

V4 Volum

0. Ikke kodbart
1. Notis
2. Maks en spalte
3. 1/2 side
4. 1 side
5. 1-2 sider
6. Over 2 sider

V5 Prioritering

0. Ikke kodbart
1. Hovedsak, hovedoppslag forside
2. Mindre sak på forsiden
3. Saken begynner inne i avisen

V6 Antall bilder

0. Ikke kodbart (ikke illustrasjon)
1. En
2. To til tre

3. Fire eller flere

V7 Type bilde

0. Ikke kodbart (ingen bilder)
1. Fotografi
2. Illustrasjon
3. Begge deler

V8 Hovedmotiv

0. Ikke kodbart (ikke illustrasjon)
1. Rune Øygard alene
2. Rune Øygard sammen med andre (kona, forsvarer, politikere, osv.)
3. Reidun Øygard
4. Jenta (alene eller sammen med andre)
5. Mette Yvonne Larsen
6. Nina Emilie Braathen Hjortdal
7. Andre

V9 Forsidebilde

0. Ikke kodbart (ingen forsidesak)
1. Rune Øygard alene
2. Rune Øygard sammen med andre (kona, forsvarer, politikere, osv.)
3. Reidun Øygard
4. Jenta (alene eller sammen med andre)
5. Mette Yvonne Larsen
6. Nina Emilie Braathen Hjortdal
7. Andre

V10 Hovedfokus i tekst

1. Bare fokus på Øygards side
2. Mest fokus på Øygards side

3. Nokså likt
4. Mest fokus på jentas side
5. Bare fokus på jentas side
6. Andre/annet

V11 Tema: Siktelsen

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V12 Tema: Overgripelsen

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V13 Tema: Personlige aspekt

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V14 Tema: Jobb

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V15 Tema: Skype/SMS

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V16 Tema: Etterforskning/vitner

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt

3. Nei

V17 Tema: Forbindelser av Øygaard

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V18 Tema: Rettssaken

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V19 Tema: Dommen

1. Ja, viktigste aspekt
2. Ja, men ikke viktigste aspekt
3. Nei

V20 Tema: Annet

0. Ikke kodbart
1. Positiv
2. Negativ
3. Balansert

V21 Vinkling i tittel/ingress: Øygaard

0. Ikke kodbart
1. Positiv
2. Negativ
3. Balansert

V22 Vinkling i tittel/ingress: jenta

0. Ikke kodbart
1. Positiv
2. Negativ
3. Balansert

V23 Kilde: Rune Øygaard

1. Ja, viktigste kilde

2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V24 Kilde: Reidun Øygaard

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V25 Kilde: Jenta

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V26 Kilde: Nina Braathen Hjortdal

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V27 Kilde: Mette Yvonne Larsen

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V28 Kilde: Thorbjørn Klundseter

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V29 Kilde: Politi

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V30 Kilde: Politiker

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V31 Kilde: Andre

1. Ja, viktigste kilde
2. Ja, men ikke viktigste kilde
3. Nei

V32 Antall kilder

0. Ikke kodbart (ingen kilder)
1. En
2. To til tre
3. Fire eller flere

Omregning

V34 Volum i tall

Variabelen er regnet ut på basis av eksisterende variabler

Utvalg $v_4=1$ er omkodet til verdi: 0,05

(Beskrivelse: notis)

Utvalg $v_4=2$ er omkodet til verdi: 0,2 (Beskrivelse: Maks en spalte)

Utvalg $v_4=3$ er omkodet til verdi 0,5 (Beskrivelse: en halv side)

Utvalg $v_4=4$ er omkodet til verdi 1 (Beskrivelse: en hel side)

Utvalg $v_4=5$ er omkodet til verdi 1,5 (Beskrivelse: en til to sider)

Utvalg $v_5=6$ er omkodet til 2,5 (Beskrivelse over to sider)

VEDLEGG 2

Forklaring til kodebok

V3 Sjanger Nyhetsartikkel tar for seg hvem, hva, hvor og når. Nyhetsreportasjen går dypere inn i stoffet og er ofte over flere sider som er bygget opp av ulike tekstdeler og bilder. Kommentar og leder tar for seg dagsaktuelle tema hvor journalister/redaktører får presentert sine meninger og standpunkt. Debattinnlegg/leserbrev er en plattform hvor eksterne bidragsyttere får ytret sine meninger og hvor innleggene sendes inn på eget initiativ. Notis er korte nyhetssaker, oftest uten bilder.

V4 Volum Variabelen forteller hvor stor avisartikkelen er. Den tar for seg hvor stor plass artikkelen tar på siden, og her inkluderes både overskrifter og bilder. Det er dermed ikke bare volum i form av tekst som blir målt, men hele oppslaget. Hvis artikkelen er publisert på forsiden blir ikke dette tatt med i volummålet, det er kun artikkelen inne i avisen som måles.

V6 Volum Antall bilder Faktabokser og små illustrasjoner har jeg ikke regnet som bilder. Heller ikke små bilder av journalister som har skrevet selve artikkelen.

V8 – V9 Hovedmotiv og forsidebilde Variablene tar kun for seg hovedmotivet i artikkelen eller på forsiden. Med hovedmotiv mener jeg det ene bildet som fremstår som hovedbildet i artikkelen eller på forsiden.

V11 – V20 Tema i artikkel Bare ett av aspektene i v11 – v20 kan registreres som *1 -viktigste aspekt* i hver artikkel. Flere aspekt kan registreres som *2 – ja, men ikke viktigste aspekt* i en og samme artikkel.

V13 Tema: Personlige aspekt Handler om personlige aspekt ved saken, som for eksempel de involvertes følelser og tanker knyttet til saken, eller fokus på personers fremtreden, ansiktsuttrykk, smil, tårer osv.

V14 Tema: Jobb Handler om jobbrelevante aspekter ved saken knyttet til Rune Øygard. Som for eksempel Øygards ordførerverv, sykemelding, permisjon, gjenvalg, ordførerlønn, fratreden som ordfører osv.

V15 Tema: Skype/SMS Saker som tar for seg kontakten mellom Øygard og jenta på Skype og SMS.

V17 Tema: Forbindelser av Øygard Saker som fokuserer på Øygards nettverk, med venner og bekjente innenfor politikken og 'kjendis Norge'.

V20 Tema: Annet Dersom temaet ikke passer inn under noen av de andre variablene v11 – v19, plasseres det her.

V21 – 22 Vinkling av Øygard eller jenta i overskrift og ingress Variablene sier kun noe om vinklingen av Øygard eller jenta i artiklenes overskrift og ingress. Den sier ikke noe om vinklingen av hele teksten/artikkelen.

V23 – V31 Kilder Bare en kilde kan kodes som *1 – viktigste kilde* i hver artikkel. Flere kilder kan kodes som *2 – ja, men ikke viktigste kilde* i en og samme artikkel. Det er viktig å merke seg at aktører som har uttalt seg i selve rettssaken ikke har blitt kodet som kilder. Hvis artiklene har sitert for eksempel Øygard, jenta eller noen av advokatene sine uttalelser i retten, regnes ikke disse som kilder fordi vedkommende ikke har henvendt seg direkte til avisen.

V31 Kilde: Andre Dersom kilden ikke passer inn under noen av de andre variablene v23 – v31, kan den plasseres her.

V32 Antall kilder Kildeantallet har blitt registrert i artikler hvor det kommer tydelig frem at det har blitt brukt kilder. Artikler som presenterer opplysninger uten å vise til kilder registreres som *0 – ingen kilder*. I artikler hvor det vises til en kilde som har uttalt seg til et annet medium har jeg valgt å kode dette som *1, en kilde*. Her har jeg kun registrert personen som har uttalt seg, ikke mediet vedkommende har uttalt seg i. Jeg har valgt å kode kommentar, leder og debatt/mening med *0 – ingen kilder*, ettersom disse er skrevet av journalister/redaktører eller andre innsendere/forfattere.